

1990eko apirilak 1 — 1.286. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Ikastolen batzarra
burutu Iruñean**

**Inaxio Oliveri:
«PNV-PSOE paktuak
eskufrenoa jarri
autogobernuari»**

LEHIA BORTITZAK KOOPERATIBISMOA MOLDARAZI

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan. 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.286. zenbakia

POLITIKA

- 8.** Inazio Oliberi: «PNV ez du Estatutoak dioena behar bezala defendatu». X. LEKUONA.
- 16.** Afrika: garatu ezina errebolta bilakatzen. P. SASTRE.

ERREPORTAIK

- 19.** DOSSIERRA: Kooperatiben lehia berria. X. LETONA, J. SARA-SUA eta I. MURUA.
- 27.** J.J. Petrikorena: «Errugabe, urte erdia eduki naute giltzapean». X. LEKUONA eta I. MURUA.
- 39.** Jokuaeren etekin beltza. M. ARRIETA.

KULTURA

- 46.** «Geroa» eta «Karraka» taldeak euskarazko bertsioaren kolokan. G. ARRESE eta L. AGIRRE.
- 50.** Peio Serbiella: «Kantari berriak sortzeko diskaetxeek ez dute lan aski egiten». L. ETXEZAHARRERA.
- 52.** Haize berriak astinduko freskotasunaren faboretan. L. AGIRRE.
- 53.** Afrika eta Karibeko errealizazioak «Cinema des antipodes»i esker. J.M. HERITZ.
- 54.** Aste giroa.
- 64.** Kultur kronika.
- 66.** Azkena: Gu, ikastolak. I. ETXEZARRETA.

I. OLIBERI: Eako idazkari nagusiak Komunitate Autonomoko alderdi politiko guztiak prekanpainan daudela iragarri digu.

KOOPERATIBAK: Gunea Leniz bailaran duen mugimendu kooperatiboak norabide berriari heldu dio merkatu irekiko baldintzek horretara bultzatu dutela eta.

J.J. PETRIKORENA: Sei hilabete eta gero kalera irten da ARGIAko kazetari andoaindarra. Bera elkar hizketak egiten hasi aurretik egin diogu berari bat.

ANTZERKIA: Azkenaldian gaztelarazko bertsioak baino egiten ez zituzten «Karraka» eta «Geroa» taldeak euskarazko bertsioak ere plazaratzeari ekin diote.

P. SERBIELLE: Nabarrenkoxe-ko kantariak kasete eta compact-disk berriak kaleratu ditu. Diskaetxeen lanaz kexu da.

IKASTOLEN BATZARRA:

Asteburu honetan egin dute Euskal Herriko ikastolek bere batzarra; kultur kronikan eta azken orrialdean aurkitu duzu eritzi artikulua bana.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Leikuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Xose Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Xose Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Xose Azurmendi, Xose

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakalkoa, M.J. Barandiaran, Bota Puntuba, Amaia Elosegi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izipuzia, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermine Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Xose Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakaín, Patxi Zaurutz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Ensal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Mila urte igarota, ura bere bidean

1977az geroztik, bazirudien euskararentzako aro berri bat sortuko zela. Bazirudien hiritarren aniztasun kultural eta linguistikoarekiko jarrera trantsigenteagoa izango zela aurrerantzean. Bazirudien, azkenean ere!, ordura arteko «Idioma uno dela España una» harekin behin-betiko etena egingo zela.

Baina pobreaken etxean gertatu ohi denez, laburrak izan dira egun alaiak gurean. Azken hiruzpalau urteotan euskarari bideak ixteko edo, besterik ezean, bide horiek oztopoz betetzeko ahaleginak azaldu dira han-hemen. Irakaskuntzan, administrazioan, komunikabideetan... non-nahi somatu ahal izan ditugu erasoak aspaldi honetan.

Erasogaitzat aukeratu duten arloetako bat —nola ez!— euskara batuarena izan da eta erasotzeko darabiltzaten arrazoietako batzuk, berriz, beraren *artificialtasuna*, barru-barruko sentimenduak adierazteko omen darion *hoztasuna*, literatur gaietan —zenbat eta herrikoia go dion, orduan eta gordinago gainera— aritzerakoan nabari omen zaion *trakestasun* eta *freskotasun* eza... Euskara batua, azken batean, zenbait hizkuntzalari eta sasiletrauk euren laborategietan eta euren txorakeriez iharduteko asmatu duten *sasi-hizkuntza* baizik ez omen da.

Berdintsuak ziren orain 20-25 urte leporatzen zitzaizkion ajeak ere, baina protagonistak ziren orduan ezberdin. Belaunaldiz belaunaldi garatutako euskalki bizi eta gihartsuak ito beharrean ikusteak ematen zien orduko haiei amorrua. Eta baliteke euren salaketan azpian arrazoi puxka bat izana.

Oraingo hauek, oster, filologo eta hizkuntzalari jantziekin

plazaratu zaizkigu. Baliteke hauek ere euren arrazoi puxka izatea, baina, honainokoak aurkeztutako frogak behintzat, ez zaizkigu indartsu begitandu.

Gauzak zuzen ulertuko baditugu, ezinbestekoa izango dugu bere testuiunguru zehatzean kokatzea. Euskara batuari dagokionez, ez dugu ahanzi behar 1964-68 bitartean jarri zela abian. Hala Hegoaldean nola Iparraldean urte larriak genituen iragan berri: 1936-39ko Espainiako gerra zibila, 1939-45eko 2. Gerra Nagusia, Frantziaren politika kolonizatzaileak jasandako hondamendia (1962)... Euskal Herri berri bat eraiki eta egituratu beharra zegoen hortaz eta euskara bera ere, jakina, gizarte berri horren premiei erantzuteko gai beharko zen bilakatu.

Zaharkituak zeuden orduko behialako «Irurak bat», «Laurak bat» haiek. Zazpi herrialdeek osatutako Euskal Herriaz mintzo zen orduan eta itxuratu beharreko hizkuntz ereduak ere zazpi herrialdeetako hiztunentzat izan beharko zukeen nahitaz onargarri. XX. mende erdialdean Lafittek Iparralderako proposatu «nafar-lapurtera literarioak» edo Azkueren «gipuzkera osotua»k ez ziruditen, beraz, aurrera begira egoki.

Hegoaldean —eta Iparraldeko itsasaldean bertan ere bai— nekazal gizarte izatetik industrial eta hiritarrerako jauzia emana zegoen bestalde. Aldaketa honek ezinbesteko bihurtu zuen hiritarren alfabetizazioa eta euskara ere, horrenbestez, hizkuntza *mintzatua* izateaz gain, *idatzia* izateko ere trebatu beharra somatu zen, baldin eta Euskal Herri euskaldunik nahi bazen noski. Atzeraezinezkoa zen, bada, euskararen standartzazioa.

Konponbidea ez zen batere erraza, orde. Euskal Herria administratiboki banatuta egoteak eta euskara sekula ere inongo hizkuntza ofizial ez izanak, makina bat euskalki eta euskalki-

txoren garapena ekarri digu. Euskaltzaindiak, egoera horren aurrean, erdialdeko euskalkiak (gipuzkera, lapurtera eta goi-nafarrera) hartzea erabaki zuen batasunaren ardaztat. Eta, hori, hiru arrazoi hauen ondorioz, besteak beste:

1.— bertan zegoelako euskaldun kopururik haziena eta bertan euskara ere sendoen eta indartsuen;

2.— erdibidean izanik, bera zelako ekialdeko nola mendebaleko euskaldunentzako bilgunerik erosoena eta onargarriena;

3.— mendeen harian gipuzkera Hegoaldean eta lapurtera Iparraldean izan direlako benetako hizkuntz eredu.

Garbi geratu zen, hala ere, eredu hori geure aspaldiko —eta ez hain aspaldiko— idazleen lanak gertuagotik ikertuz eta bazter-euskalkietan barreiatuak zeuden aberastasunak bilduz, beharko zela hornitu eta osatu. Horixe da, nonbait, Bernardo Atxagak bere «Obabakoak» liburuan egin duena eta Jon Juaristiren eritiz euskara batuaren *kas-kartasunaren* eta *ezintasunaren* adierazgarri omen dena.

Ez zaigu begitانتzen Jon Juaristiren erizpidea inolaz ere zuzena denik. Edozein idazlek bere aurrekoen lanak aztertu ohi ditu besteri ekin baino lehen. Gaztelaniaz ari direnei bagagozkie, Cervantes, Quevedo eta abarrak izango dira noraezeko erreferentzigune. Nork bere sorterriko eta ingurumarietako hitz eta esapideez baliatzea ere guttiz jokabide arrunta izan ohi da eta nork Colombiakoak, nork Argentina edo Cubakoak baldin badarabiltza, gaztelaniaren idortasun eta ahultasunaren ezaugarritzat jo beharko ote dugu, bada, hori? Handiagorik ere!

Guk geuk beste nonbait ikusi uste dugu euskara batuari egiten zaizkion erasoen sustraia. Garbi dago batasuna euskararen sendogarri etorri dela. Garbi dago gauza inportanteak adierazteko ez dugula, dagoeneko, erderetara jo beharrik.

Bagaude, gu geu, sakon-sakonean ez ote den horixe euskara batuaren alderdi makurra. Garbi dago euskara standartzatu ez balitz, azkarrago eta errazago murgilduko ginatkeela erdaren itsasoan.

Ez da, ez, horrelako ateraldi xeleearen azpian dagoenaz jabetzeko zuhurregia izan behar. Are gutxiago lehendik ere eza-gunak zitzaizkigun arrazoibideak darabiltzatenean. Begira bestela zer zioen 1922an Menéndez Pidal-ek Euskaltzaindia euskararen batasuna eratu nahian ziharduela:

«Figurémonos que (...) las nuevas generaciones del pueblo vasco llegaron a aprender la lengua artificiosa unificada. Pues la Academia (...) habría quitado a la lengua la mayor parte de su valor y de su autoridad histórica; habría matado a los venerables dialectos tradicionales (...) y los habría sacrificado en aras de un producto nuevo, desprovisto de interés arqueológico y sin utilidad alguna para la cultura humana, hecho sólo para el pueril interés de poder decir en una lengua exótica lo que muy bien puede decirse en cualquiera de las dos grandiosas lenguas culturales del extremo occidental de Europa».

Garibay arrasatearrak XVI. mendean jasotako erretratuak aditzera ematen duenez, urteek aurrera egin arren, ideiek bere horretan irauten omen dute luzaroan: «Mila urte igarota, ura bere bidean». Gurean ere, badi-rudi ez dela erraza hainbeste urtetan zehar gaztelania eta frantsesaz besteko hizkuntzek jasan duten intrantsigentzia eta intolerantzia uxatzea. Okerrena, baina, orijinaltasun apurrenik ez izatea da. Orain dela ia 70 urteko lelo berberarekin plazara iritea, alegia.

KOLDO ZUAZO

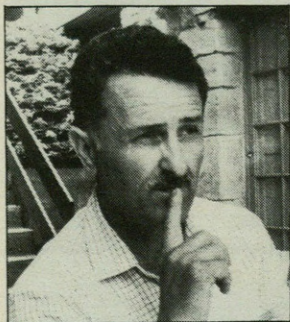
Hitzez hitz

«Autonomiak beraiei soilik dagozkien konpentziak Bruxellesen mesedetan galtzen ari dira».

Fraga Iribarne
(El Correo, 90-III-22)

«(EA eta EAJkoek) Herriak kolaborazionistatzat jotzeko arriskua dute».

Antton Arka
(Egin, 90-III-24)

«Heuren estrategia politikoa Euskal Herriko Hegoalde ala Iparralderako soilik marrazten dutenak, beste partea kontutan izan gabe, ez dira abertzaleak probintzialistak baizik».

Jakes Aurnague
(Egin, 90-III-23)

«Guk NANaren eta Nortasun Fiskalaren Kodigoaren bitartez hiritarra estuki kontrolaturik dugu, eta zenbaki berri bat ipini behar bada, poliki aztertzea izango da».

Alfonso Basagoiti
(Deia, 90-III-22)

Gordetzeak

FISKALAK J. ELGORRIAGAREN
ARDURA BERRIA ZAINDUKO

BARRIONUEVO Barne ministrari ohi espainiarrek eta egun Garraio ministrariak Julen Elgorriagak Gipuzkoako gobernadore zibila izateari utzi zionean berehala garrantzizko ardura bat eskuratu zion empresa publikoan, ENATCAR-eko (errepide garraioetako empresa publikoa) lehendakaritza hain zuzen ere. Orain jakin izan denez, Elgorriagaren egungo arduraren aurrekoa izan zen Rafael Ortega-k 86 eta 87an eginiko gestio txarraren ondorioz dirutza bat galdu da, fiskalak empresa publikoko gestionatzailea zigortzeko asmoa erakutsi duelarik. Ohizko prozedurakoa ez den zigor hau, Elgorriagak bere gestio lana modu egokian egin dezan mehatxutzat har omen dezake.

CUBIERTAS MZOV ENTREPRESA

UNE LARRIAN

IRURTZUN-ANDOAIN autobidea erakitzeko asmotan dadilen Cubiertas MZOV (Medina de Rioseco, Zamora, Orense, Vigo) entpresaren akzionista nagusiak hauexek dira: Ferrovial taldea 1.163.901 akzio (%25, 798); Entrecanales 596.146 akzio (%13,21); Banco Pastor taldea 294.042 akzio (%6,2); Messa Buxareu familia 155.567 akzio (%3,44); Sociedad Constructora Ferroviaria 340.465 akzio (%7,54). Ferrovial entpresak Cubiertas MZOV-en zuzendaritzaz jabetu nahian Akzioen Lorpenerako Eskaintza publiko erasokorra luzatu duen aurreko astean 2.800.000 kopuruko akzio bakoitzak 12.150 pezetetan ordaintzen zen, MZOV entpresa erasaldi horrezaz defendatzeko larri dabilelarik.

Ezpalak

50 UDALEK

DEFENTSA-RI

LAGUNDUKO EZ

● HEGOALDEKO berrogeitamarren bat udalek Defentsa ministeritza espainiarrarekin harremanak hautsi eta gazteek gudaoste espainiarrean derrigorrezko soldaduzka egin ez dezaten informazioa eskaintzeko erabakia hartu dute. Herri Batasunak eta Kontzientzia Eragozleen Mugimenduak bultzaturiko erabaki honen aurka egin asmoz, Arrigorriaga herri bizkaitarrari diligenziak ireki dizkio fiskale militarrek.

FINANTZA SAILAK

BORONDATEA ERAKUTSI

● GASTEIZKO Finantz Kontseilartzak Foru pagareen afera konpontzeko borondate on adierazpen gisa, pagareen interesak %7tik 5,5a arte jeitsi ditu, Estatu espainiarreko Tesoro-aren kopuruarekin berdinduz. Orain arteko tregoa hautsiz, Gasteizko gobernuak nahiz Komunitate autonomoko diputazioek apirilaren lehenengotik hasita pagareen igorpenari ekingo diote, Madrilgo gobernuak 100.000 milio pezetako igorpena nahi bazuen ere, Komunitatekoak bilioi bat pezetakoa egingo duelarik.

PSOE ETA PSF-A

DONOSTIAN ELKARTU

● AKITANIAKO alderdi sozialistaren nahiz PSE-PSOeko ordezkari zenbait, Maturana eta Louis Carrière tartean zirelarik, pasa den ostegunean Donostian elkartu dira azpiegituren eta Abiada Handiko Trenaren proiektuak zertan diren eta atlantiar ardatzaren bultzada nola eman aztertu asmoz.

Gasteizko parlamentua eta alderdiak zain

A

ZKEN hiru hilabeteotan, —kasik lau—, legealdia amaitzear dagoenez indarrak ahitzen ari zaizkion Gasteizko parlamentuak legezkotzat proposamen bakarra onartu du. Abenduaren 12an, iaz beraz, tasa eta salneurri publikoen

lege projektua onartu zuenetik PNV-PSOE bikoteak ez dio iniziatiba politikoari ia ekin ere, Aurrekontu Orokorretako aurrikusirik zeuden programei irtenbidea besterik ez dielarik eman. Hau honela, parlamentu horrek isilik eta zain dagoenaren irudia erakusten du, azken batean komunikabide guztietan gertatzen ari den bezalaxe, alderdietako ordezkari gehienak, hauteskundeak hurbil dakusatelarik, kanpaina-aurrearen atariko lehen liskarretan murgildurik ditugu.

Ramón Jauregui-k PNVrekin aipatu liskarretan ez murgiltzeko aholkua eskaini die PSE-PSOEko hautetsiei, beren hitzetan *«nuestra imagen está cambiando y conectamos con sectores nuevos»* adierazterakoan heuren estrategiaren nondik norakoak ikus daitezkeelarik. Ezkerreko Unida eta Euskadiko Ezkerreari bereziki botuak kentzeko ahalegin honetan hasia da dagoeneko, Eibarko Esteban Eigurenen kasua eta hauteskunde kanpainarako utz ditzaketanak adierazkorrak izango bait dira. Honez gain, alderdi erakargarri baten mezuak jaurtikitzen ari da PSE-PSOE, ezkonkidetzat duen PNVri kalte egin eta bere irudi *«vasquista»* defendatu nahian, *«les preocupa precisamente la consolidación de nuestra imagen y nuestra identidad vasquista, —dio— por lo que pudiera afectar al campo nacionalista»*.

S

ASOI honetan Euzko Alderdi Jeltzalea ere kritiketan atzean geratzen ez bada ere, PSE-PSOE bezalaxe, ez ditu larunbatean Gasteizko «Centro Europa»n buruturiko Asanblada Nazionalen ezkonkidearen kontra gorde-rik dituenak jaurtiki, alderdi bion arteko elkarren arteko erasodia maila leun batean gauzatzeko hitzarmenik ez ote dagoen susmoak izateko arrazoinak sendoak direlarik.

Asanblada Nazional honetan PNVk bi gauza egin du: alde batetik, azarorako deitu daitezkeen hauteskundearen estrategia marraztu eta bestetik hiru urtetako Ardantzaren gobernuaren gestio balantzea. Lehen puntuari dagokionez, Arzalluzen hitzek alderdiaren eta zuzendu behar duen abertzaletasun irekiaren proposamena adierazten zuten, aniztasuna zaindu beharreko

doaitzat jotzen zuelarik. Europa eta sozialistenganako desmarkea ardatz azpimarragarrienak izan ziren.

Jose Antonio Ardantzak berriz, eginiko gestio lana goraipatu zuen instituzioen estabilitatea, politikaren normalkuntza, garapen pragmatikoa... azpimarratuz. Sozialistenganako aipamenak ere izan zituen, hiru urte hauetan alderdi abertzaleengandik jaso dituen kritikei amore emanez *«a veces da la impresión de que no nos hemos sacudido del todo el complejo de culpa que parece acompañarnos por haber pactado con los socialistas»*.

A

LDAMENKO bi alderdi sozialistek, PSOE eta PSF alegia, barne oldarren zorrotasuna pairatzen ari badira, PSFk antza denez, orain bi aste Rennes-en buruturiko batzarreko konpenezinei bi egun beranduago irtenbidea eman

die, beti ere Françoise Mitternad-en esku hartze zuzena tartean egon osten.

Laurent Fabius eta Lionel Jospin Mitterrand-zaleen arteko hika-mika garratzak, neurri handi batean bederen, Jospinen alde konpondu dira, honen gizontzat jo daitekeen Pierre Mauroy idazkari nagusi izendatu bait dute eta Fabius-ena den Marcel Debarge alderdiaren bigarren buruzagi. Rennes-en gertatutakoaren ondoren —konpenezina eta tirabirak publikoki agertu ziren, batzarreak ustelkeria eta azpijokua azalean erakutsiz, nahiz inongo akordiorik erdietsi ez—, Jospin pozik bada, Michel Rocard, iskanbilan isilik egon dena, etekin handienak eskuratu dituen izan da, gutxiengo nabarmena izan arren Idazkaritza Nagusiko 13 arduretatik 4 fabiustarrek, 4 jospindarrek, 3 rocardarrek eta poperendarrek eta chevenemendarrek bana eskuratu dutelarik.

PSFn barne lanaren garaia iritsi da zeren ardurak eta konpenezinak argitu direla badirudite ere Fabius eta Jospin-en arteko erronkak bizirik dirau.

N

AFARROAN nahiz Iparraldean (honetan Aberri Eguna bateratuaren zailtasuna ez bada) politikagintza motel dabilenean, hiru gai soltek jaso dute egunkariaren irrika. Alde batetik, azken 9 urteotan Hendaiaiko PAFeko buru izan den Joel Cathalá zuzendaritza utzi eta Parisera eraman dute. Ardura honetan egon den bitartean ETA nahiz IK erakundeen aurka eginiko lan mardularen ostean, «*orain beharrezkoa da borondate oneko gizon-emakumeek elkar hizketa eraikior batean murgiltzea*» adierazi du, arazo hau konpontzeko era bakarra negoziaketaren bidez egin daitekeela aitortuz. Rafael Vera eta Cathalá-ren kide espainiarrak espainiarrak, Estatu frantsesaren «antiterrorismo» laguntza ezagatik protesta gisa, ez ziren agurrean izan.

Hala ere, PCEk espainiar polizi giroan ospe handi bezain ona duen Cathalá-ren eritzia bera defendatzeagatik, hau da, ETA eta Gobernu espainiarraren arteko negoziaketaren alde apostu egiten duen txostena zabaltzeagatik kritika zorrotzak jaso ditu. Hauek alde batera utziz, aldeko nahiz aurkako erreakzioak, aurrera eta atzera asko, zehaztapenak egin ala ez, alderdi estatista espainiar batek, hirugarren indarrak hain zuzen ere, arrazoinak arrazoin, Euskadi-Madrid enfrontamenduari irtenbide bat eman nahian negoziaketaren bidez Madrilgo antiterrorismo paktuaren printzadura bultzatu du.

Azken gaia, Donostiako udaletxetik bandera espainiarra kentzeagatik Epaitegi Goren espainiarrak Herri Batasunako hiru zinegotziei ezarritako zigorrorei erantzunez eta ikurriña defendatuz ekitaldi publiko bat egin zuen aipatu alderdiak larunbatean Donostian. Bakarrik utzi dute gainerako alderdi aber-
tzaleek HB, ikurriñaren manipulatzailatzat jo dutelarik.

N. ARRASTOA

Anguita-ren ezustekoa eta banderen gerra berria

ESPAINIAKO alderdi komunistakoe proposatu dituzte: ETA eta Madrilgo gobernuaren arteko negoziaketak, Komunitate forala eta Komunitate autonomoa elkartzeko bidean jartzea, Ajuria enea eta Iruñeko hitzarmenak ezer konpontzeko baino gauzak okerragotzeko balio izan dutela... Eta kristo guztia harritu da, ezagutzen dugun bezala PCE ezagututa. Askoren haserreak eta zenbaiten irainak («*IU-k ETArek asmo berak ditu*», bota du Aizpún-ek, eta zerbait esatea bada) jasan dituzte pezeroek beren ausardiaren ordainetan. Carrillo-k Moncloa-ko hitzarmenean paste hartzean urrats historiko bat egin bazuen, Historiak txikiagoa bada ere, bere txokotxo egingen dio Iruñean EPK-ko buruzagiek aurkeztu txostenari. Izquierda Unida-n berehala sortu dira tirabirak. Anguita azeriak lortu du García Damborenea uxatzea, hori hasteko. Baina eman duen urrats honek —IU barruan holakorik proposatzea ere, bada urrats— bere neurri zehatza du: Aizpún-ek «*el tercer partido de España*» deitu duenak proposatu du.

LUZE doaz Ertzantzaren inguruan Madrid eta Gasteizen artean akordio batera iristeko lanak. 1989an Ertzantzaren hedatze eta polizi espainolen plegatze plan orokor bat eskatetik —Gasteizko parlamentuak eskatu zuen— Madrilgoa onartzerara pasa ginen. 1990 hasiera honetan bi polizien arteko sustituziotik sustituziorik ezera iritsi gara. Bat, Gasteizko parlamentuaren eskari batek Madrilgo ministrari bat ez duela ukitzen erakutsi du Corcuera-k. Bi, Madril-ek ezertan hasi aurretik Gasteizko parlamentuan hedatze-plegatzei buruzko akordio epel bat hartzea inposatu zuen, negoziaketetan eskuak libre izateko. Hiru, Gasteizko erabakiekin ez da binkultzen Gobernu, ez eta PSOE ere. Autodeterminazioaren eztabaidan garbi ikusi zen: mamiaren kontrola dauka PSOEek eta hauteskunde aurreko azala margotzea zaie zilegi gainerakoei.

BANDEREN gerran treguarik ez du nahi Madrilgo Auzitegi Gorenak. Trapu batekin mitoa egin nahi omen zuen zenbaitek. Espainolek ongi zigortzen dute beren trapu sagratua kentze hutsa. Piperporik ez eta ikurriña hutsik nahi zutenak antidemokratikoak zirela esan zen gero. Orain berriz ikurriña beren helburuetarako manipulatzeari iraultza marxista-leninista?— omen da alkate bat bere kargutik kendu ondoren protestarik ez egiteko arrazoia. Eta hemen euskara bezala ikurriña edo autodeterminazioa ezein Makiabelok baino hobeki maneiatzen dituzten manipulatzailak daude —Moskuko urreetan gaur inork sinetsi ezin duen arren— edo Donostia eta Astigarran zenbaitek bere kontzientziako kargak eleganteago disimulatu behar zituen.

PELLO ZUBIRIA
(ARGIAko kazetaria)

Inaxio Oliveri, Eusko Alkartasunako idazkari nagusia

«PNVk ez du Estatutuak diona behar bezala defendatu»

Eusko Alkartasunako idazkari nagusia den Inaxio Oliverirentzat ez dira Komunitate autonomoan aurten ospatu behar diren hauteskunde autonomikoak aurreratuko, udazkenean izango direla apostu egiten bait du. Era berean, egungo egoera politikoa aztertzerakoan PNVren hainbat axolagabekeria zorrotz kritikatzeko du.

AITOR BAYO

Inaxio Oliveri, Eusko Alkartasunako idazkari nagusia.

ARGIA.— Garaikoetxea gobernuaren Madrilekiko enfrontamendu politikak baino etekin handiagoak eskuratzen al ditu, zure ustez, egun indarrean dugun koalizio gobernuaren politikak?

Inaxio Oliveri.— Autogobernuari dago-kionez eta gaurko egoera ikusirik, nahiz eta sarritan esan zaigun aurrerapen eta etekin handiak lortu ditugula, ez dut uste aurrerapenik egin dugunik. Eta hau diot

gai korapilatsuak oraindik transferitu gabe daudelako, hala nola INSS, arlo ekonomikoaren garapena, Europako harremanak, Kreditu Ofizialeko Bankua,... guzti hauek zeuden bezala daude.

Bestalde, gai politiko hutsak genituzke; gaur bertan (ostegunean) Ertzantzaren gaia Gasteizko parlamentuan eztabaidatzen ari dira, baina oraindik ez dago Madrilekin konpontzeko irtenbide sendorik, horixe dirau ere gobernadore zibilen istiluak... Inersio eta Insalud-en bi transferentziok, ordea, eskuratu ditugu baina EAK akordio txartzat jo ditu: alde batetik, akordio horrek Estatutuak ematen zigun ahalmena, komenio mailan Seguritate Soziala lortzeko alegia, apurtu egin duelako eta beste aldetik, ez dugu uste Kupoaren akordioa ona denik, zeren gaurkotzerakoan ez da egiten gure Komunitatearen hazkunde ekonomikoa kontutan izanik, Estatuarena baizik.

A.— PNV-PSOEn gobernuaren mezua alderantzizkoa da.

I.O.— Bai, baina autogobernuari buruzko aurrerapenik ez da gertatu. Madrileko gobernuarekiko harremanetan lorpenek horixe adierazten dute behintzat. Hemen saltzen ari dena beste gauza bat da: estabilitatea eta abar, baina ezin da inoiz estabilitatea eta inobilismoa nahastu, eta hemen arazo bat gertatzen denean arazoari ez heltzea da arruntena, eta hau ez da zuzena.

Autogobernuaren garapenak enfrontamendu bat —demokratikoa— beharko du, zeren guk Madrilek dituen hainbat ahalmen politiko nahi dugu eta hori negoziatze-

ta baten bidez lortzen bada, tentsioak ere zeresan frango dauka horretan. Tentsio hori galtzen den neurrian autogobernua- ren garapena ere ahulagoa izango da. Ma- drilen borondatea denok ezagutzen dugu eta zerbait lortu denean enfrentamendu demokratiko horren bitartez izan da.

“Gobernu honek jendea loak har dezan lanari ekin dio”

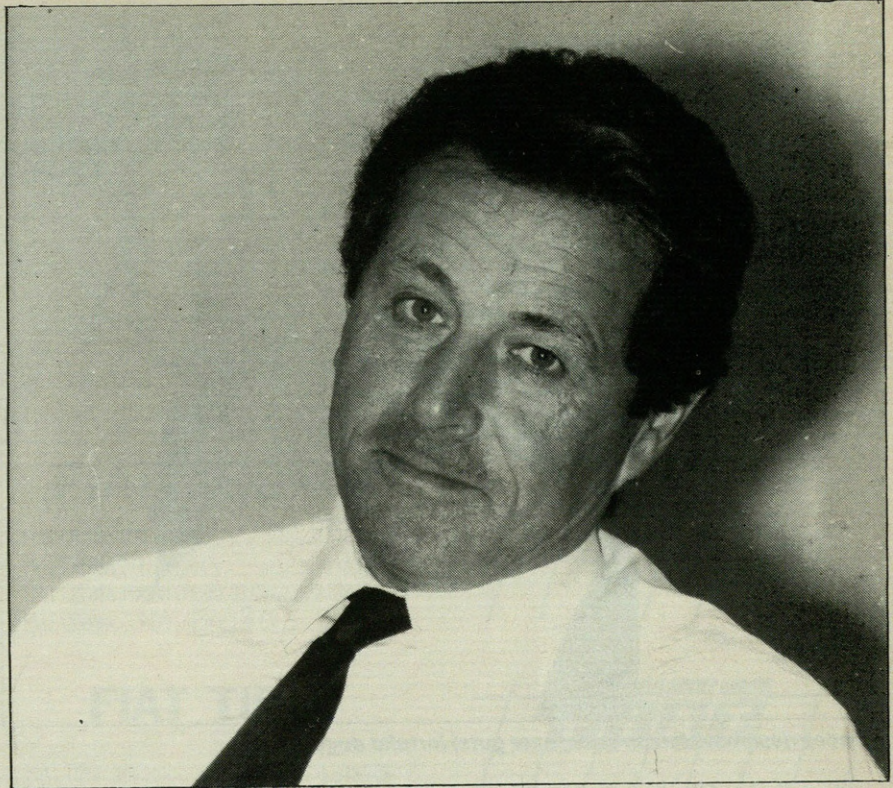
A.— Hemen gauzak saltzen ari direla esan duzu. Zer gehiago saltzen ari da?

I.O.— Aipatutako tentsio hau txarra dela eta honetan herritarra ohitzea ere nabar- mena da, eta ez dut uste horrelakoak esa- tea ona denik abertzaletasunerako. Egoera batetik bestera pasatzeko tentsio bati eutsiz, errebindikazio bati eutsiz egiten da edo ez da ezertxo ere lortzen, ez dut uste gure etorkizuna besteen eskuetan bakarrik dagoenik, funtsean zer nolako ideologiza- zioa, zer nolako abertzaletasuna nahi du- gun gure eskuetan dagoela uste bait dut. Jendea desmobilizatzen bada, ezer gutxi lortuko dugu. Eta zoritxarrez, gobernu ho- nek jendea loak har dezan lanari ekin dio.

A.— Une honetan enfrentamenduzko eta PNV-PSOE bikoteak bultzatzen duen politikak daude Hegoaldean; bie- tatik zein ari da nagusitzen?

I.O.— Jendea lokartzen ari dena, zalan- tzarik gabe. Alderdi abertzale baten zere- ginak ezin du izan autonomia gestionatze- ko soila, dugun autogobernua gestionatzea alegia, eginkizun didaktiko bat ere izan be- har du, azken batean ideologia batean oinarritzen bait dugu gure mezua eta hori falta da, eta horretan ardura nagusia go- bernatzen ari den alderdi abertzaleari le- poratu behar zaio, PNVri; ez Ajurian eta ez Institutioetan, ez dio lan honi ekiten eta mezu abertzalea ahultzen ari da. Hitz ba- tean, PNVk gestionatzeaz gain, abertzale- tasun bidean gidaritza egin beharko luke eta egiten duena bestelakoa da.

A.— PNVk ordea, Eusko Alkartasu- nari, eta Herri Batasunari ere, aldarri- kapenetan gelditzen direla leporatzen

AITOR BAYO

«PNVk gestionatzeaz gain, abertzaletasun bidean gidaritza egin beharko luke eta egiten duena bestelakoa da».

die, emaitzak lortzen dituen bera de- la, pragmatismoaz burututako paktuez eta abar.

I.O.— Pragmatismoa eta aldarrikatzea ez daude kontrajarriak; Garaikoetxeak eta bere gobernuak horixe egin zuten, zeren gaurko garapen autonomiko handiena sa- soi hartakoa bait da. Beste kontua litzateke aldarrikapen hutsean gelditzea, aldarrika- tze testimonial batean. Baina, hala ere, PNV ez aldarrikatzearen bidetik ez politika pragmatikoaren bidetik ez da ezertxo ere lortzen ari.

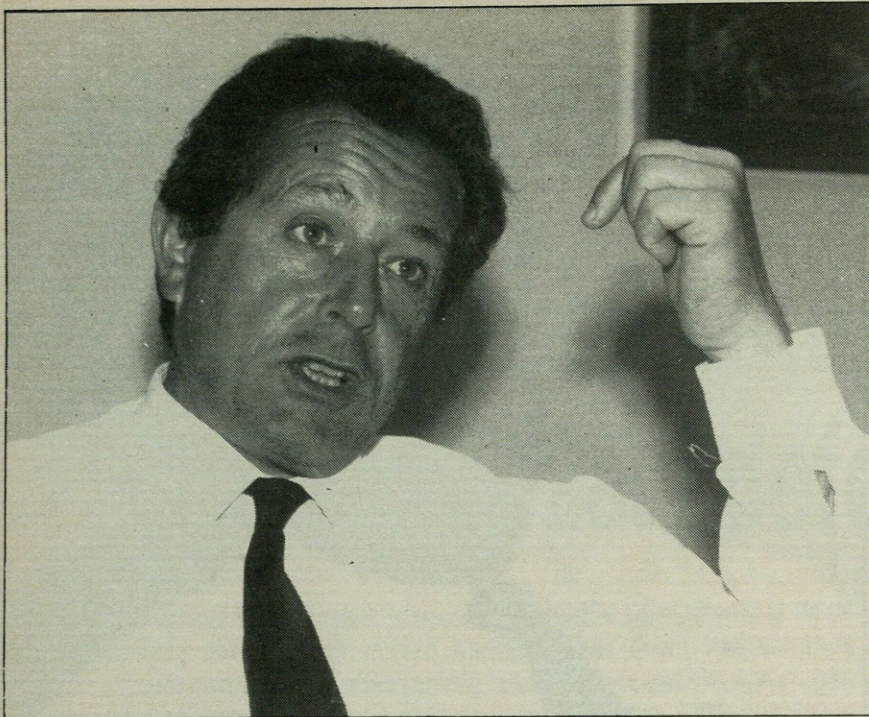
A.— Gernikako Estatutuaren eta Konstituzio espainiarraren berrikuste- ko aldarrikapen sasoian gaudela diru- di, alderdi desberdinetako politikari anitzen adierazpenek horixe adieraz- ten dute bederen; zer gertatu behar du berrikuspene aldarrikatzetik gauzatze- ra igarotzeko?

I.O.— Estatutua bitarteko ona izan dela eta dela uste dut, baina bere osotasunean garatzen baldin bada. Arazoa benetan lor- tuko den ala ez da eta Estatuak honetara- ko borondatea duen arrastorik ez da soma- tzen. Beste aldetik, Konstituzioaren alda- keta edo marko politikoaren aldaketa gau- zatzeko euskal indar politikoen kontsentsu

zabal bat behar da, aipatutako funtsezko aldaketa hauek eragiteko gehiengo soil bat baino zerbait gehiago behar bait da. Esta- talistekin konpontzea zaila da baina etxe- koen artean ados jartzeko ere nahikoa lan izango genuke.

“Hemen saltzen ari dena beste gauza bat da: estabilitatea e.a., baina ezin da inoiz estabilitatea eta inobilismoa nahastu”

A.— Inaxio Oliverik ongi ezagutzen duen gai bati lotuko gatzazkio, EAren egoerari hain zuzen. Gipuzkoan istilu- tan aritu da, Araban Cuerdarena dago, Bizkaiatik militante erradikalagoen kritikak entzuten dira, Iparraldean ez dira pozik, badirudi Nafarroan soilik urak bare daudela. EAren egungo diag- nosiren bat egingo al zeniguke?

AITOR BAYO

«Jendea desmobilizatzen bada, ezer gutxi lortuko dugu».

I.O.— Eusko Alkartasuna alderdi gazte bat izan arren ardura handiei erantzun jator bat eman behar izan die eta hasiera batean alderdi berri batek garatzeko behar duen astia eta lasaitasuna falta izan zaigu, eta ondorioz hainbat arazo izan dugu. Gipuzkoan arazoak baretu dira...

A.— Baretu bai, baina konpondu?

I.O.— Kolektibo handiak daudenean konpontzea zer den eztabaidatu beharko genuke. Arazoa ez da problemak izatea, daudenak konpontzen jakitea baizik. Guk jakin izan dugu, eta EAk Gipuzkoan duen egoera ez da beste edozein alderdik duena baino okerragoa. Cuerdaren istiluak kalte handiak egin digu.

A.— Zein da Cuerdaren arazoa zehatz-mehatz?

I.O.— Cuerdak erantzun beharko luke baina ni biziki harritu naizela esango dizut. Kanpoan esan dituen guztiak ez ditu barruan esan eta aukerak izan ditu, zeren exekutiban eta Asanblada Nazionalekoa ere izan da. Agian Cuerdak ez du jakin izan gutxiengo batean egoten eta alderdian inolako kalterik ez badu egin, elektoralki handia egin digula aitortu beharra dago.

Alderdia orain hiruzpalau hilabete baino lasaigo dago. Herrialde bakoitzean dugun indarren arabera sentsibilitate berezi bat dugu erantzun jatorrak emateko eta lpa-

rraldeko egoera kontutan izanik, duten batasunaren kontzeptioa eta gurea desberdina da errealitateak oso desberdinak bait dira.

A.— Ez al du EAko jendeak Garai-koetxearen urruntasuna gehiegi sentitzen, ez al du honen itzulera eskatzen?

I.O.— Garaikoetxea hemen dago eta bertako egoera politikoaren jakinean gainean gainera. Arazoa Europako parlamentuan egiten duen lanaren berri jendeak ez dakiela da eta honek urruntasunaren irudia bultzatzeak. Baina lehendakari denez, exekutibarekin batera, alderdiaren gidaritzaren egiten du. Hauteskunde autonomikoak gainean ditugunez hurbilago izango dugu, bera gure lehendakari gaia izango bait da.

A.— Aste honetan bertan LTHari buruzko legezko proposamen bat aurkeztu duzue Gasteizko parlamentuan. Zertan datza proposamen hau?

I.O.— Aspaldiko kezka baten ondorioz sortu da. Laburbilduz, dugun Komunitate autonomoko barne erakundetzea ez da zuzena, gidaritzaren politikoa erabat markatzen ez duelako, bestalde, Institutuzio guztiak sartu beharko liratekeelako eta udaletxeak ez dira sartzen, eta azkenik instituzio desberdinen kompetentzien nahasketa dagoelako eta derrigorrez hau konpondu behar dela-

ko. Europako erronka hortxe dugu eta erantzun beharko dugunez, zuhur jokatu beharko dugu, aginte politikoa eta Herriaren gidaritzaren non dagoen finkatuz, hau da, Institutuzio bakoitzaren zeregina zein den finkatuz.

A.— Kanpaina-aurrean zarete alderdi politikoak?

I.O.— Bai, noski. Dagoeneko alderdi bakoitza posizioa irabazten ari da eta gobernua osatzen duten bi alderdiak ikustea besterik ez dago, edozein gauza dela medio iskanbiletan dira, ondorioz dagoeneko gobernua geldirik dagoelarik.

A.— Gaur bertan Komunitateko parlamentuan eztabaidatzen ari diren gaia Ertzantzarena da. Zer gertatzen da gai honi buruzko transferentziekin?

I.O.— 17. artikulua zentzu desberdinetan irakurtzen da eta gure irakurketa Estatuko indarrek espreski jarrita ez dituzten konpetentziak Ertzantzarenak izan behar direla da. Honek sustituzio bat eskatzen du eta alde batetik, Estatuak ez du amore eman nahi, eta bestetik, Euskal gobernuak, eta PNVk bereziki, ez du behar zuen bezain gogor jokatu, ez du Estatuak diona behar den bezala defendatu, askoz esijenteagoak izan behar zuten, zeren gehiegi-tan egin bait dute atzera.

A.— Zure eritziz, hain gaztea den Ertzantzaren irudia ez al da zikinegi dagoeneko, hau da, azken sasoian agertu diren informazioak, hala nola Garaikoetxearen telefono entzuketa, jokua-ren ustelkeria... ez al dira ari irudia usteltzen?

I.O.— Hemen bereizketa bat egin behar da: alde batetik, gorputz poliziala osatzen duten kideak daude, ertzainak alegia, eta hauek egin zezaketenaren arabera ez dago irudi arazo handiegirik, eta bestetik, ertzain hauek agintzen dituzten arduradun politikoak ditugu, zeintzuk hainbat arazo ilunetan agertzen ari diren sarritan.

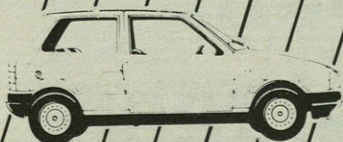
A.— Jokuaren afera honetan ez al dute Ertzantza «erabili»?

I.O.— Kontu guzti honetan garbi dago ustelkeria administratibo bat badagoela, banatu diren baimen baino askoz makina txanponjale gehiago dago, gero hortik sortu diren etekinak nork eskuratu edota zertan erabili diren ikusi beharko da.

XABIER LEKUONA

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

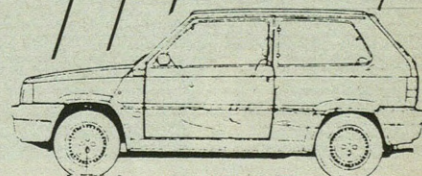

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SISLEY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía. 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUTZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.

GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63

TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRETERIA

TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.

TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

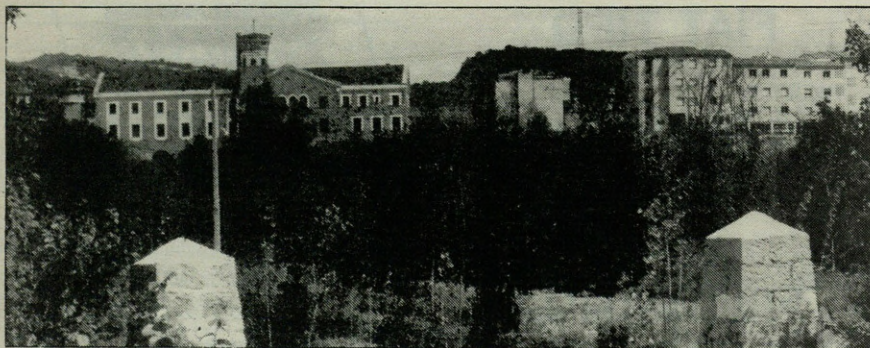
FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

Langraitzeko espetxean hirugarren gradura pasatzeko eskaintza egin ohi da maiz

Balizko gozotasuna Langraitzeko espetxean

Arabako Langraitzeko espetxean 20 euskal preso politiko daude laugarren moduloan. Preso hauek ez dute inolako betebeharririk onartzen eta aldiz euren lan tailerrak antolatu dituzte. Gartzelako ekonomato edo denda ere beraiek gestionatzen dute, baina hala ere uko egiten diote hirugarren gradua jaso ahal izateari.

Langraitzeko gartzelan 20 euskal preso politiko daude

Arabako dagoen Langraitzeko gartzelak lau modulo ditu eta modulo guzti hauen artean 500 eta 520 preso arteko kopurua osatzen dute. Normalki modulo bakoitzeko 120 bat preso izaten dira baina preso politikoak aurkitzen diren moduloan, hau da laugarrenean, 40 dira soilik. Berrogeiko talde honetatik 20 preso politikoak dira eta gainontzeko hogeirak komunak. Langraitzeko zuzendaritzak, Madrilek zuzendutako ezberdintasun politikarekin bat, hogeiei preso politiko hauek bigarren graduari dauzka. Preso bakarra da lehen graduari aurkitzen dena, Eskisabel, eta berau epaitua izan zain dago Langraitzen. Epaia jaso ostean, berehala beste gartzela batera eramango dute berri.

Langraitzeko laugarren modulo honetan aurkitzen diren preso politiko guztiek, uko egiten diote zuzendaritzak ezarritako erredimitze baldintzei. Preso komun deritzaienek, zuzendaritzak jartzen dizkien barne lanak burutu egiten dituzte. Honela gartzela, pasiloak eta beste hainbat leku garbitu eta era berean sukalde lanak eta abar egi-

ten dituzte. Politikoei aldiz ez dute espetxeak behartzen dituen lanetarik bakar bat egiten eta beraien lanak eramaten dituzte aurrera. Politikoen kolektiboak, tailerrak antolatu ditu eta talde honetako gehienak egurrezko tailak, larru lanak (batik bat boltsak)... egiten aritzen dira.

Presoak lasaitu nahi

Laugarren moduloko preso politikoei ez dute ia funtzionariarik ikusten egun guztian zehar. Laugarren modulo guztirako funtzionari bakarra dago eta bazkaltzeko orduan, birkontaketari ekiten dio, nahiz eta preso askok beraien txabolo edo zeldetan egiten duten otordua. Laugarren moduloko presoek egun guztian zelda irekia izaten dute eta beste eskubide asko ere errespetatuak dituzte. Presoek diotenez, «*egoera honekin presoak lasai arazi nahi dira eta egunero hirugarren gradua eskaintzen zaie. Preso politikoen kolektiboak onartua duen bezala, guk ez dugu ez bigarren gradua, ez noski hirugarrena ez eta vis-a-visa*

onartzen, baina guk eskatu gabe ezarri egiten zaigu».

Presondegiko laugarren modulo honetan, ekonomato bat dago eta zenbait borroken ostean, preso politikoei beraiek gestiona dezatela lortu da. Ekonomatoan dauden produktuak (kafea, elikagaiak, garbigaiak...), presoek beraiek gestionatzen dituzte eta inolako etekinik edo irabazirik ez egon arren, aurrerapausu bat dela aipatzen dute.

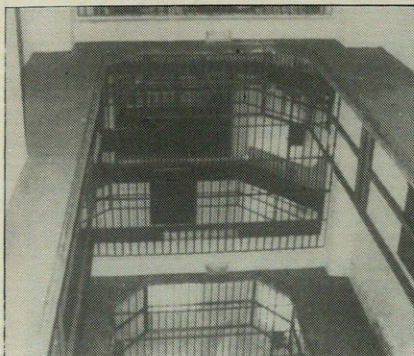
Hala ere eta gartzela guztietan gertatzen den bezalaxe, komun asko heroinaren menpe aurkitzen dira. Beste moduloetan adibidez, preso komunek komunari zultzen dute besoa, beharrezkoa duten heroina dosia hartzeko, eta sarritan bertan txala eginaz edo lo seko geratzen dira. Hori dela eta, politikoei garbitasun neurri hestuek hartu beharra dituzte eta egun, bakoitzak janaria zerbitzatzen den bandeja propioa eduki dezan borrokan dihardute. Janari aldetik, preso guztiak oso dira kexu, bai kalitate aldetik oso kaxkarrak dela arbuiautuz eta baita elikagaiak beti hotzak zerbitzatzen dituztelako.

Dena den, Madrileko aginduek jarraituz Langraitzeko zuzendaritzak ezberdintasun politika garbia darama aurrera eta droga menpekotasuna, elikadura arazoa, garbitasun falta eta beste zenbait arazo izan arren, presoak gozatzeke neurriak erabiltzen ditu. Hala ere, zuzendaritzak ezarritako onura guztiei uko egiten die bertan aurkitzen den euskal preso politikoen kolektiboak.

Banan-bana

GOSE GREBA

Herrera de La Manchako lehen modulo-

ko euskal preso politikoez gose greba bati ekin diote, «funtzionarioek azken egunotan agertu duten» beraienganako jarrera bortitza dela eta. Adibide bezala, Iruñeko espetxean dagoen Maribi Arrizubieta euskal presoak jaso dituen mehatxuak salatzen dituzte. Preso hauen ahotan, funtzionari baktek Maribi akabatuko zuela adierazi izana šalatu dute eta egoera hain omen da gogorra, ezen gose greba bat hasi bait dute.

Egoera honetan, Ocaña-leko preso sozialek pankarta bat zabaldu dute preso politikoei elkartasuna adieraziz. Pankartak zera dio: «*Dejad en paz a los presos de ETA*».

UKAPENA

Soriako gartzelako zuzendariak, Àrea Criticádeituriko aldizkaria sartzeko baime-nari uko egin dio, GRAPO eta PCE-r ko preso politikoei irakur ez dezaten. Zuzen-

dariak eman duen arrazoia, aldizkarian subertsioaren apologia egiten omen dela da. Legeak ezarritako baldintza guztiekin argitaratzen den aldizkari hau publikoki saltzen da eta orain arte ez zen inolako arazorik izaten Soriako preso politikoei Àrea Criticáirakur zezaten.

MEHATXUAK

Ocaña-ko espainiar gartzelara abiatu ziren euskal preso politikoen zenbait senide irainduak eta mehatxatuak izan dira. Ocaña-2ko gartzela atarian protestaka ari ziren 40 bat funtzionario berritako bati su eman eta ez zioten honela senideen mikro-

busari pasatzen utzi. Egoera honetan euskal preso senideek ezin izan zuten bisitarik egin eta gainera Euskal Herriatik abiatu zen autobusari harriak jaurtiki zituzten funtzionarioek, kristal bat puskatuz. Bertan aurkitzen ziren Guardia Zibilek ez zuten parterik hartu, ez eta laguntzarik eskaini senideei, funtzionarioen ekintza gelditu araziz.

Arrastoa

Ospitalerik ez Ines del Rio Pradarentzat

Ines del Rio Prada, isolamendu egoeran aurkitzen den euskal preso iruñarra, takikardia eta arnasa hartzeko arazo larriekin dago. Egin zaizkion azterketetan bihotz arazo larriak aurkitu zaizkio eta noizean behineko errebisioak egin beharra azaldu zitzaion. Bainan duela hilabete térditik hona ez zaio errebisio bat bera egin, Inesek uko egiten bait dio ospitalera eraman ahal izateko ezartzen zaion baldintzari, hots, bai irteteko eta baita gero sartzeko biluztu beharrari.

Sendagileak dioenez, «pilula batzuk eduki behar ditu beti esku, zerbait gertatzeko arrisku handia bait dauka». Espetxeko sendagilearen hitzetan, «egun modulo batean bakar-bakarrik aurkitzen da eta zerbait gertatuz gero ezin izango genuke bere deihadar edo oihurik entzun» eta hori dela eta ospitalera eraman ahal izateko tramiteak egiten ari da. «Baina oraingo ezin da ezer lortu».

Espetxea padura batetik hurbil dagoela eta, oso da hezea eta orma eta zoluan goroldioa iriteten da. Bestalde Inesen gelan xaguak dabilta eta orain arte hauek gelara sartu ez daitezen ateko zirrikitan egur ola bat iltzez josirik bazeukan ere, orain debekatu egin zaio eta baimenduta dituen bi egunkariekin soilik estali dezake zirrikitua.

Ixilpekoak

Venezuelak estradizioak aztertuko

Aste honetan, Venezuelako diputatuak Kamarak espainiar Estatua eta Venezuelaren arteko estradizio akordioa aztertuko du. Egun Diputatuak kanpo politikaz arduratzen den batzorde bat ari da azterketa egiten eta lehen aldiz terroristádelituak ere akordioan barneratuko dira. Amerikar Estatuko diputatu den Ramon Guillermo Aveledok adierazi duenez, seguraski arazorik gabe onartuko da proiektua. Espainiar Estatuak 12 bat Estaturekin berritu ditu estradizio akordioak eta orain Peru, Ecuador, Marruecos, Japon eta Indiarekin ere ari da akordio berriak aztertzen.

Ocaña-1ekoek erasoak salatu

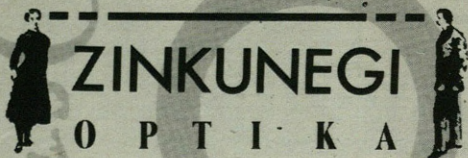
Ocaña-leko espainiar gartzelan dauden lau euskal preso politikoei, gartzelako bijilantzi epaitegian salaketa bat aurkeztu dute zenbait funtzionarioen aurka. Presoek diotenez gartzelako funtzionario hauek ostikadak, bultzadak eta mehatxuak luzatu zituzten. Lau preso hauek gartzelako zuzendari ordearekin hitzegin dute eta honek «*gertatutakoa ez dela berriz pasako*» adierazi die, «*errudunak disziplinarik gabeko funtzionarioak*» omen bait dira eta.

ETak preso bat erakundetik bota omen

20 urtetako gartzela zigorra ezarri zitzaion euskal preso batek, erregimen irekizko politika onartu duela eta, Euskadi Ta Askatasunak erakundetik bota omen duela argitaratu du Èl País egunkariak.

Ruiz de Gaunari 3 hilabetetako gartzela zigorra

Iparraldetik berehalako urgentziak espulsatua izan zen eta berriz Iparraldera itzuli zen Ruiz de Gauza epaitu eta eta hiru hilabetetan gartzelan egotera zigortu du Baionako Epaitegiak. Euskal espulsatu honi leporaturiko epaiketa salatuz eta berekin elkartasuna adieraziz, beste 15 euskal espulsatu agertu ziren epaiketara eta Ruiz de Gaunarekin batera juzkatuak izan ziteziren eskatu zioten Baionako epaileari.

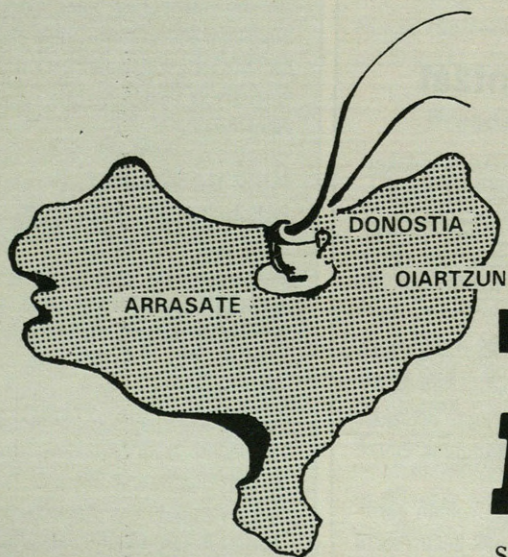
HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

alecop

- HEZKUNTZ ZENTROETARAKO
MATERIALE DIDAKTIKO-TEKNIKO
- SAIL ZURI ETA AUTOMOZIORAKO
INSTALAZIO TEKNIKO
AURREFABRIKATUA

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

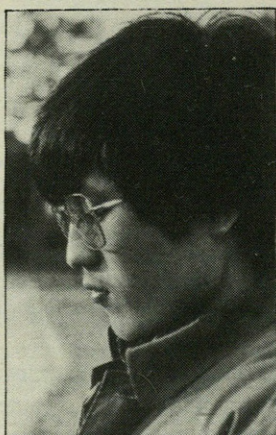
LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

Ele-mele

«Perestroika SESB osoan garaituko da, edo ez da garaituko».

Mijail Gorbatxov
(SESBeko presidentea)

«Moral altua dugu, Txina barruko eta nazioarteko egoera geure alde dugulako. Gainditu ezingo duen krisiak ukituko du, laster edo berant, Partidu komunista —gu, horren zain gaude».

Zhai Weimin
(1989-5eko mobilizapenetan ikasleen buruzagia)

«Perestroika? Bada dagoeneko kontra-perestroika bat, zeinaren buruzagia Gorbatxov bera den, diktadurara doana zuzenean».

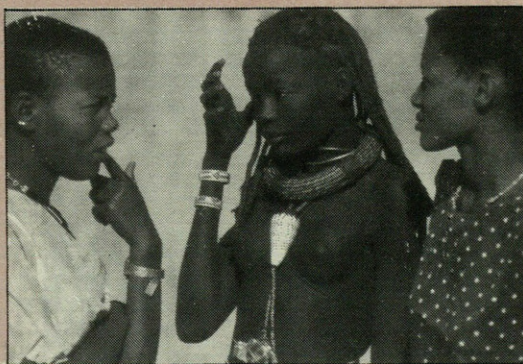
Alexandre Zinoviev
(sovietar filosofoa)

«Prest gaude Satanekin hitzegiteko, baina ez OLPrekin —ez erakunde terrorista delako, Estatu palestindarra eraiki nahi duelako baizik».

Yitzhak Shamir
(Israelgo lehen ministraria)

VILNIUS-EN AURKAKO MOSKU-REN GERRA PSIKOLOGIKOA

GERRA psikologikoa erabiltzen ari dira Moskuko agintariak bere independentzia aldarrikatu berri duen lituanier errepublikaren aurka. Gerra psikologikoari dagozkionak direla, pentsa daiteke, soviatar soldaduen mugimenduak eta bertako armen erreklutazioak. Bitartean, Vitautas Landsbergis, parlamentuko presidenteak, «borrontate oneko nazio guztiei» Lituania Estatu gisa ezagutu dezaten eskatu die, Kremlin ofentsiba gerarazi dezakeen iniziatiba bakarra horixe dai-tekeelakoan.

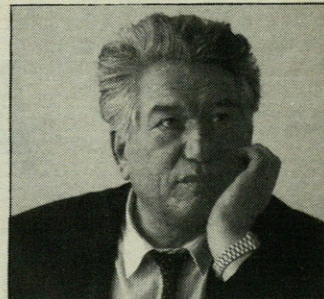
KOLONIA ZAHARRAK BUKATU DIRA HEGOALDEKO AFRIKAN

LEHENGO asteen, martxoak 20, beste Estatu independente baten sorrera ezagutu zuen munduak. Namibiak, Sam Nujoma presidente duela-rik, oso Hegoafrikaren menpeko izaten segituko du, ezinbestetik, horko konpainiak bait dira nagusi Estatu berriaren ekonomi bizitzan. Independentzia honek Angola eta eskualdeko beste gaztazken bilakaeran aski eraginik izan dezakeela baieztatzen da.

COLOMBIAKO HAUTESKUNDEETAN UNION PATRIOTIKA-K KALE

BERNARDO Jaramillo izena zuen martxoak 22 zituela Bogotako aireportuan gazte batek hil zuen Colombiako Unión Patriótica alderdiko liderrak. 1.044 alderdikide hil dituzte paramilitarrak UP, orain sei bat urte, sortu zenetik. Ari ziren hauteskunde kanpainiatik erretiratzeaz bat, UPko buruzagiek Lemos Simmonds Gobernu ministraria salatu dute hilketaren erruduntzat, horrek FARC gerrila erakundearekin inplikatu zuelako Jaramillo.

Lerroan

ARE ZAILAGO KIRGIZIAK

“Guk ez genuke pentsatuko gure errepublikak sezesioa nahi badu horrek suntsipenera eramango gaituenik —estereotipo inperiala da hori. Baina ezin duzu Baltikoetan, adibidez, gertatzen dena ekarri gurera. Europa demokratikoa dute horiek atzean, Europa eta Errusiaren arteko giltza izango dira. Kirgiziak ez du abantaila hori. Gibe-leko atean Txina dugu guk.

Txingiz Aitmatov, Kirgiziako idazlea (Time, 90-3-12)

HORREN DA BALTIKOAZIBILIZATUTA

“Moskuk ez du dudarik egingo indarra erabiltzeko Kaukason. Kaukaso estrategikoki oso garrantzi handikoa da, eta soviatar buruzagiak gutxiago arduratzen dira erreazio publikoaz hura dela-ta. Baina Baltikoa horren da zibilizatu, horren dago mendealdeari lotuta. Horrek biziki zailtzen du interbentzio militarra.

Oleg Gordievski, Britainia Handiko informazio zerbitzuen agente ohia (Newsweek, 90-3-5)

SANDINISTEN EKARPENA

“FSLN prezidenterik ez duen egoera baten aurrean dago berriro: indar kontrairaultzaile batek gobernaturiko erregimen iraultzaile bat. Asmatzen badu bidea, sozialismoari beste ekarpen handi bat egingo dio.

(Zutik, 90-3-8, editoriala)

Magreb, Nigeria, Hegoafrika poloetatik kanpoko Estatuak, noraezean

Afrika: garatu ezina errebolta bilakatzen

Namibiako buruzagi berriek oso garbi ikusi eta adierazi dute, kopeta eman beharreko lehenengo problema zein izango duten: «garapenaren borroka, independentziarena baino askoz zailagoa gertatzen dena maiz».

Martxoaren hasieran Abidjanen izaniko enfrentamentu batean zauritutako gaztea.

«Beste Estatu afrikarretan gertatzen ari dena ikusi besterik ez dago», esan du Sam Nujoma Namibiako presidente berriak. Eta, zer gertatzen ari da orain-oraintxe bataz beste 30 urtetako independentzia duten Afrikako gainerako Estatuetan? Ba, pasa den hilabete honetako gertakizunei begiratuz gero, badirudi ekonomilari batzuk aspalditxotik iragartzen ari ziren areagoko krisiak gogor ukitu duela kontinentea.

Eredu denek porrot

Protesta kalera iritsi da. Bolin Kostan batez ere, Estatu eredugarritzat eduki izan dena luzaroan, eta zeinean, Abidjan hiriburuan batipat, milaka manifestalari poliziari enfrentatu diren, behin ere ez bezalako biolentziaz. Houphouet-Boigny, 1960tik hango presidente denaren dimisioa eskatu du jendeak. Baina Gabon-en ere bai, eta Senegalen, eta Niger eta Mozambiquen ere. Guzti horietan grebak eta manifestaldiak izan dira, gehienetan ikasleak eragile zirela.

Kenian berriz, Robert Uko, diplomaziarren burua hil zuten beste zazpi pertsonen batean otsailean atentatu batez eta Arap Moi-ren gobernuak «konplot-zaleen aurka ofentsiba bat iragarri du. Nigieren hiru manifestalari hil zituen poliziak Niamey-ko kaleetan. Benin-go Mathieu Kerekou-k, erregimen marxista-antzekoa izan duena 17 urtez, orain «marxismoa poltsikoan sartu nahi» duela aitortu du, FMLren aholkuei amore eman die eta oraintxe, martxoaren 16an, bere gobernuaren dimisioa aurkeztu eta Konstituzioa abolitu du.

	Burkina-Faso	Mali	Benin	Kenia	Senegal	Bolin-Kosta	Espainia	Frantzia	Alemania (BDR)	Japon	
Populazioa 1985	7,9	7,5	4,0	20,4	6,6	10,1	38,6	55,2	61,0	120,8	239,3
Hazkundera 85-90	2,9	2,9	3,2	4,2	2,7	4,1	0,4	0,4	-0,2	0,4	0,8
Bizitza esperantza	45	46	49	54	47	53	77	78	75	77	76
Analfabetismoa %	84	81	73	32	68	63	5,6	1	0,5	20,5	4,5
Argitara liburuak	4	160	?	238	42	46	38.405	37.860	63.724	44.686	85.126
PNB lagunekoa (1985)	150	150	260	290	370	660	6.290	12.862	14.436	15.755	18.410
Hazkundera 65-85	1,3	1,4	0,2	1,9	-0,6	0,9	2,6	2,8	2,7	4,7	1,7

Ez du Afrikak funtzionatzen duen sistemarik aurkitzen: Houphouet-Boigny «independentziaren aita» bata, Kereku «kolonel progresista» bestea, Senegal-go Abdou Diof «teknokrata demokrata» hirugarrena, denetan konstatazio bera: garapenaren ezina, bide nolabait-ere demokratikoak hautatzearen nekea —Kamerun, Bolin Kosta eta Senegal dira partiduak debekatuta ez dauden Estatu bakarrak. Hala hobe ere, Europarentzat, gehienetan, erregimenak demokratizatuz gero nahi ez den inestabilitatea gerta bait liteke. Alta bada, «Ceauescu efeko»aren aurrean —botere patrimonialista—, «Mandela [Gabon-go Bongo, Togo-ko Eyadema, Zaire-ko Mobutu-ren botereen errealitateekin hausten duen politika, ri afrikarraren figura berria] efeko» berria aipatzen du Jean-François Bayart «L'Etat en Afrique» liburuaren egileak.

Lehiatu ezina

Munduarèn errebueltak berriek eragin dramatikoak dute Saharaz azpiko Afriketan. Jasanezinen mugak urratzen dira. Bolin Kostan, azkenean (eta historia luzea dator), %40an gutxitu dituzte soldadak. Ekialdeko Europara begiratzen du mendebaldeak. Afrikako produktu tradizionalak (palma-olioa, kakaoa, kafea) merkatuan fuert sartu diren «nekazal dragoi berri»ekin (Brasil, Malasia, Tailandiarekin) ezin du, bestalde, lehiatu Afrika beltzak. Hiru poloren inguruan egituratzen da afrikar ekonomia: Magreb, Nigeria, eskualde potentzia, eta Hegoafrika, noski. Hara doaz Europatiko inbertsioak, hor konpon bestek.

Problema ugari, alde guztietatik. Etnia

1992 Europa bai Afrika ez

Europako ekialdetik datozen aldakete-kin kezkatutik, muga berri batzuri begira, EEEk ahaztuko du, askoz garestiago delako, noragabeko hirugarren mundua.

Joandako hamar urteak garapen urte-tzat jo ditzakegu, hemendik aurrera afrikar herrien egoera askoz latzagoa izan bait daiteke. Afrika hondoraketa ekonomiko, politiko eta sozialaren hatzaparretan eror bait daiteke.

Testuinguru negargarri honetan herri «azpi-garatu»ek europar merkatu batuak izan litzakeen ondorioez eta bere *pent-sakera* ultraliberalaz galdegiten dute.

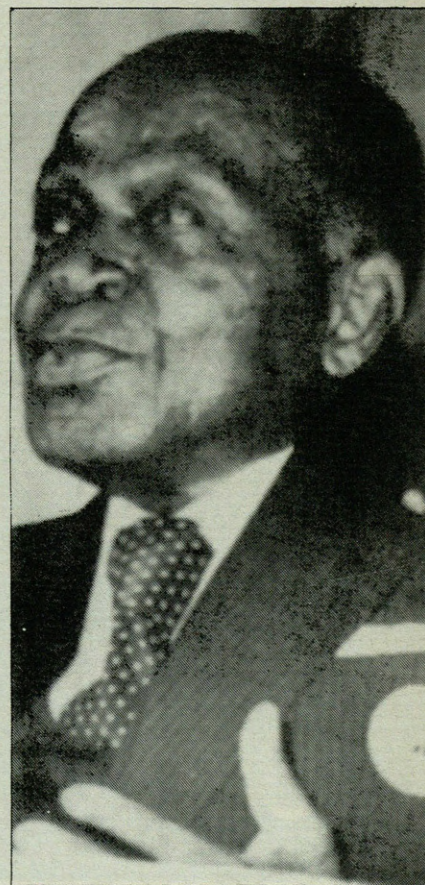
Irtenbidea haxe litzateke: Europak 1992garrena ez dezan barne helburutzat hartu, baizik eta herri horiek jasaten duten egoeraren erantzukizunak beregana ditzan.

Hegoafrikatik hasita. Hegoafrikako erasorik gabe eskualdearen ekoizpena azken urte hauetakoa izan dena baino %40az handiagoa zatekeen.

Hala ere «perestroika boer»-arekin Hegoafrikako zurien arazoa konponduko dutela dirudi eta noski, zurien (EEBB, Euro-paren) interesak ere bai Afrikan.

Zorionak, Europa!

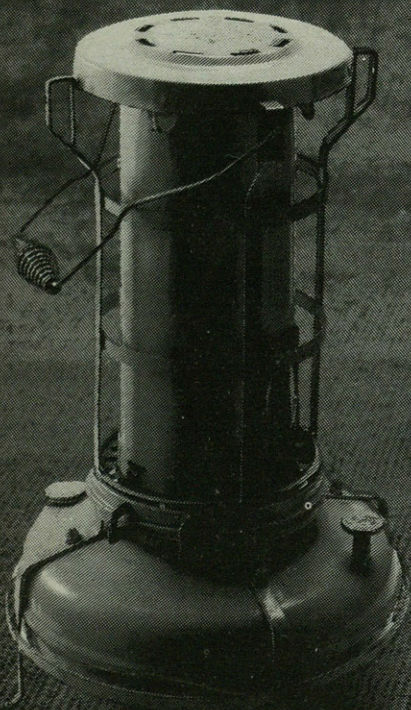
KINTXO

Houphouët-Boigny, 30 urte boterean.

problemak. Senegalen bezala, Casamance-ko independentistak alde bat, joan den urtean Mauritaniarekin krisi txar bat pairatu zuena. Klima problemak, lehortekak, mendi hustuketak, langosta-izurriteak. Klase politiko ustelaren ondoriozko problemak, alferrikako proiektu handiosetan aberastutako jendilaje zikina...

PABLO SASTRE

1956

FAGOR-en produktu ugariak

1956an, petrolioeko berogailuak egiten zituen fabrika zen FAGOR. Gaur egun, Euskal Herriko Talde Industrial garrantzitsuena bilakatu da.

13 Enpresek osatzen dute FAGOR Taldea.

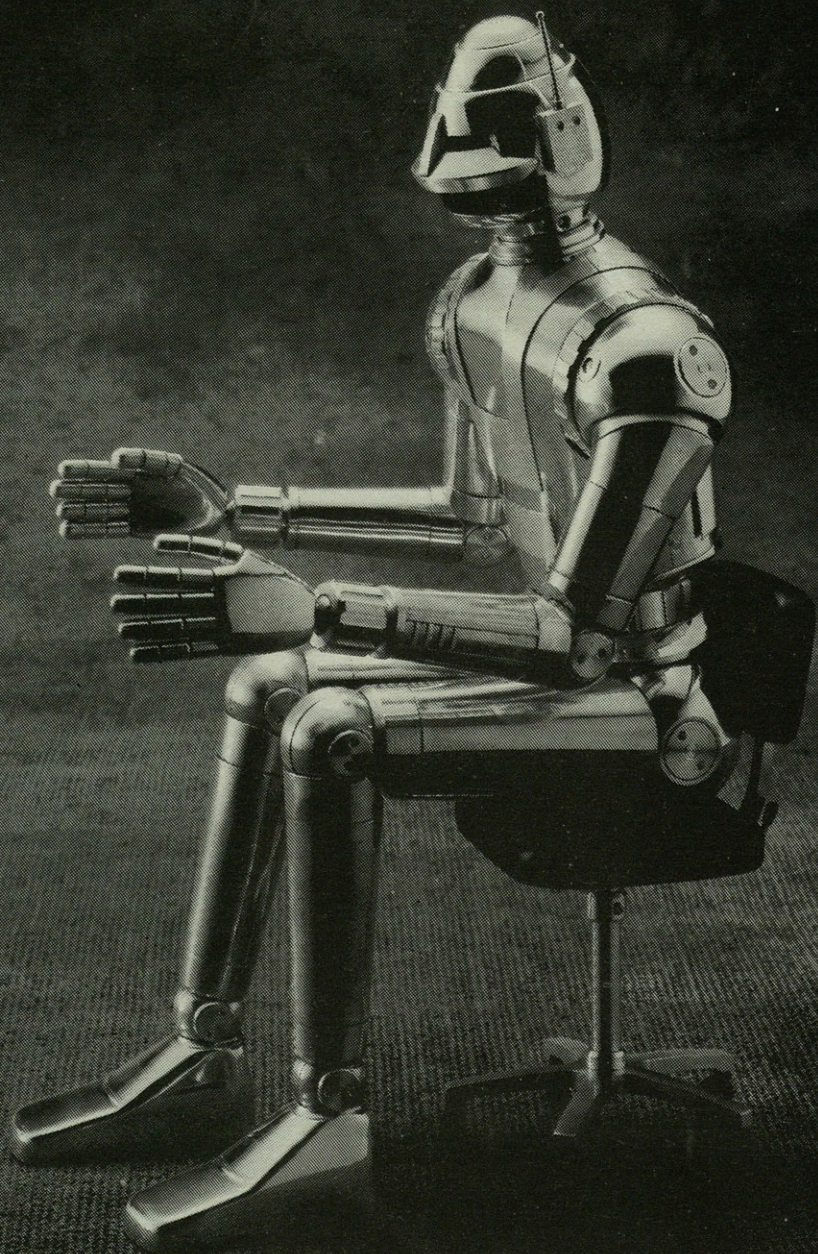
Elektrotresnak, Txip-ak, autoentzako segurtate-piezak, produkzio automatizazioarako inonjoritzak eta ekipamenduak...

zenbakizko kontrola, robotak... Guzti horiek fabrikatzen ditu FAGOR-ek.

34 urte zifratu

Epealdi honetan, bere teknologia propioa sortu du FAGOR-ek. Eta hori, 34 iharduera-mota desberdinetan aplikatu bide du.

Lortutako salmentek 100.000 milioi pezetako muga gainditzen dute, eta kopuru horretatik %25a baino gehiago esportazioari dagokionez...

1990

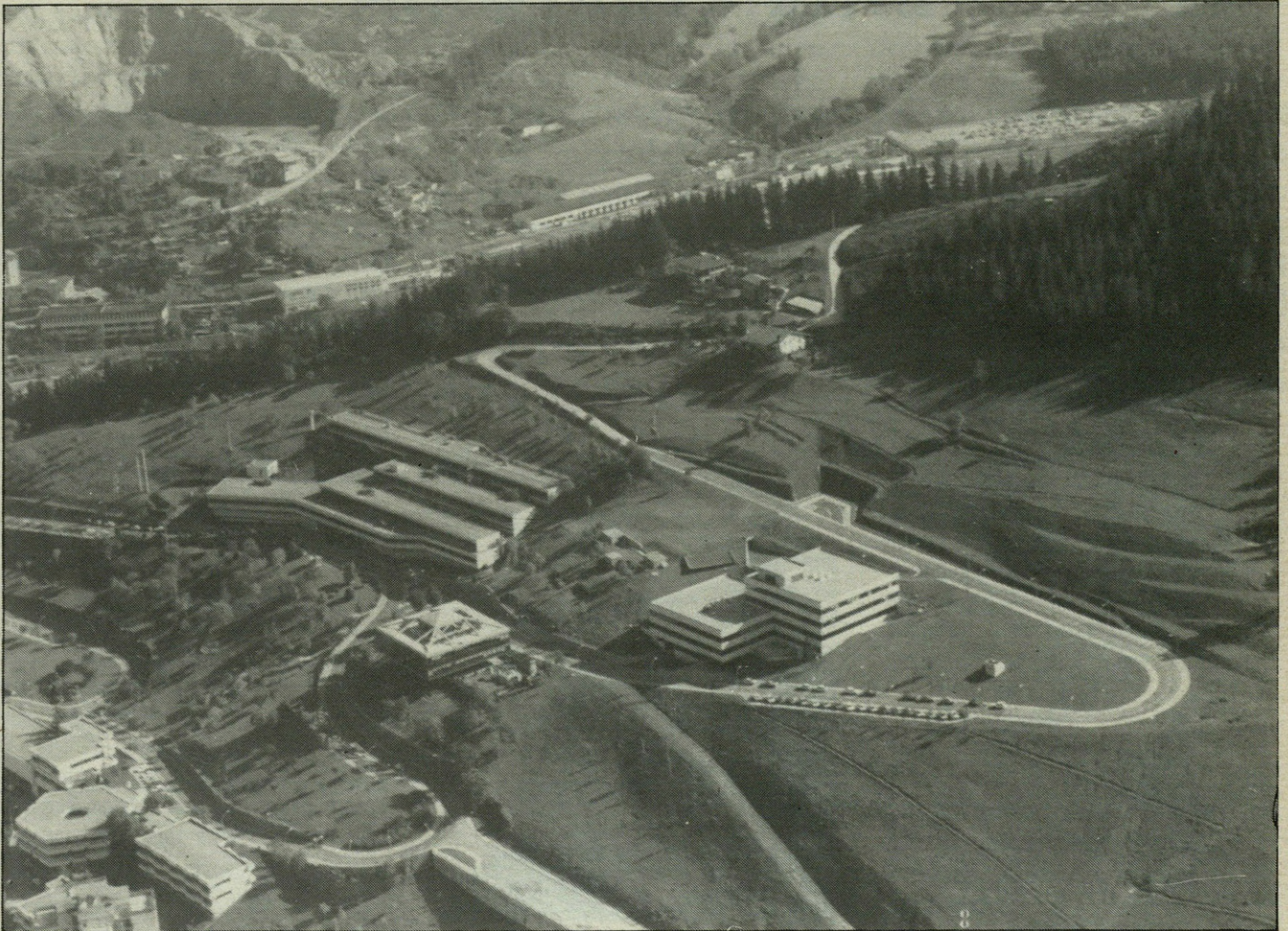
Enpresagintzan burubelarri jardunez aritu den 8.000 laguneko giza-talde honek lortu du egun FAGOR-ek berea duen altxorrik aberatsena.

Teknologiaren aldetik etorkizun fastastiko bat.

Teknologia berri fantastikoa...

KOOPERATIBEN LEHIA BERRIA

Jose Maria Arizmendiarretak, beste bost lagunekin, 1956. urtean lehenengo kooperatiba sortu zuenean, ez zuen imajinatu ere egingo ekimen hura, hiru hamarkada tèrdi beranduago, Euskal Herriko talde industrial handiena izango zenik. Azken urteotan, bere baitan 165 kooperatiba eta 21.600 langile biltzen dituen «Mondragon Talde Kooperatiboa»k norabide berria hartu du, merkatu irekiko lehia bortitzak bultzatuta: konpetitibitatearen izenean kooperatibismoaren filosofia bazter uzten ari omen da.

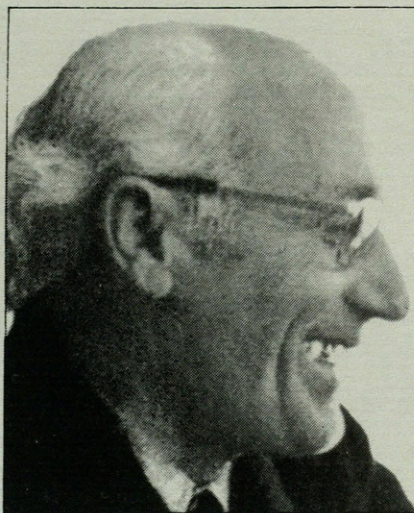
Orain 34 urte jaio zen «Ulgor», lehenengo kooperatiba

ETENGABEKO GARAPEN BATEN HISTORIA

Hamarkada batzuk igaro dira jadanik Arrasateko mogimendu kooperatiboak bere ibilaldi bitxiari ekin zionetik, 1956an bost arrasatear gaztek Jose Maria Arizmendiarieta apaizaren gidaritzapean Ulgor kooperatiba sortu zutenetik. Harrez gero ederto asko hedatu da mugimendua, eta ez dira gutxi izan munduan zehar berorren inguruan buruturiko azterketak.

Lau baldintzek egin zuten posible hasierako mugimendua: Estatu espainiarreko 50. hamarkadaren egoera ekonomikoak, Euskal Herriko eta Arrasateko tradizio industriak, Arizmendiarietaren ekimen ahalmen izugarriak, eta kooperatibari hasieratik eman zitzaion gogortasun tekniko-ekonomikoa.

Jose Maria Arizmendiarieta —«Arizmendi» deitzen zuten Arrasaten— apez markinarra 1941ean bidali zuten Arrasatera, gerra garaian «Eguna» egunkarian ihardun ondoren berak soziologia ikasketak egitera Lovainara joan nahi zuen arren. Bertan berehala nabarmendu zen lana, langile eta orohar gai sozialekiko agertzen zuen arduragatik. Bere lehenbizikoko ekimena Eskola Politeknikoa sortzea izan zen, zeina etorkizuneko kooperatiben formazio mailako zutabe funtsezkoena izango zen. Arrasaten lanean ari zen bitartean, Zaragozako Unibertsitatean peritutzaren industria burutu zuen Eskola Politeknikoko gazte talde batekin harreman estuak izan zituen, eurekin enpresaren alorreko gaiak sakonki jorrazteko asteroko bilerak egiten zituela. Baina talde honen asmoa ez zen berriketaldietan besterik geratzea.

Jose Maria Arizmendiarieta.

Boskote fundatzailea

1955aren bukaeran, enpresa berri baterako lizentzia lortzea aski zaila izanik, porrota egin zuen Gasteizko enpresa pribatu bat erosi zuten bost pertsonen artean, herriko talde mordoxka batek emandako dirulaguntzarekin, sasoi hatako 11 milioi. 1956ko apirilaren 12an Gasteiztik Arrasatera eramane zuten enpresa, 23 langile-bazkideko «Ulgor» kooperatiba eza-

rriz. Izena, hain zuzen ere, fundatzaile bakoitzeko lehen edo bigarren abizenarekin osatu zuten: Luis Usatorre, Jesus Larrañaga, Alfonso Gorroñogoitia, Jose Maria Ormaetxea eta Javier Ortubay. Entrepresari eta era berean langile izatearen proiektuak biltzen zituen. Halaber, argi zekusaten Estatu espainiarreko isolamendu ekonomikoa zela eta edozein tresna erabilgarri gonoraz eginez gero enpresak arrakasta izango zuela. Arizmendi berak behin ere ez zuen posturik izan kooperatiba berrian, baina gertutik jarraitu zituen haren hastapenak, maila informalean aholkulari eta gidari lanetan jarraituz.

«Fagor» taldea

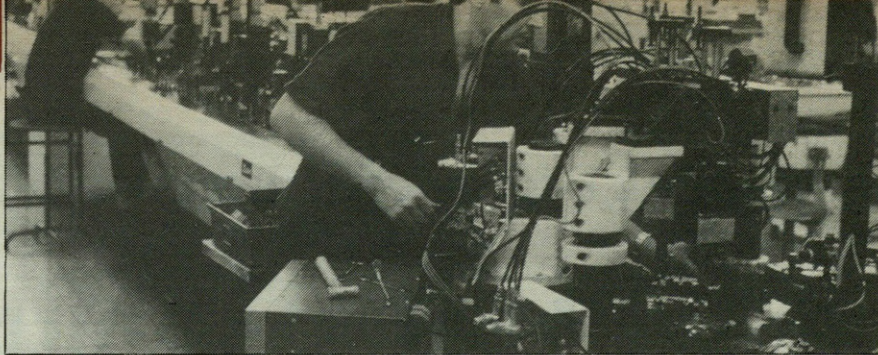
Urte gutxira beste kooperatiba multzo bat sortu zen «Ulgor»en inguruan, hasieran haren beharrak asetu asmoz baina laster beren merkatuak lortuko dituztenak. 1958an «Arrasate» sortu zen, makina-erramintagintza landuz, eta 1963an «Copreci» eta «Ederlan», lehena «Ulgor»eko kontsumo ondasunei begira eta bigarrena fundizio moduan. «Fagor» Elektronika izango zen bosgarrena, lehenbiziko hiruretako elementuekin sorturikoa, eta besteak osagai elektronikoz hornitzeko. Arrasateko mogimendu kooperatiboa hedatzen ari zen apurka-apurka, eta guztien artean talde kooperatiboa sortuko dute. «Fagor» —hasiera batean «Ularco» izenez—.

Berriz ere, Jose Maria Arizmendiarieta izango da talde kooperatiboaren oinarriko eraketa burutuko duena. Halaber, taldearen sozial eta behar finantzieroei erantzuteko helburuarekin, «Lankide Aurrezki Kutxa» (1958) eta «Lagun Aro» aseguru enpresa (1959) sortu ziren. Fundatzaileen

esanetan, hauek barik ez zatekeen posible egungo mugimendu kooperatiboa. Barne eraketari dagokionean, «Ulgor»eko Estatu- to sozialak eta Barne Araudi Kooperatiboa izan ziren eredu besteentzat ere.

74ko greba

Baina mugimendu kooperatiboak ere izan dute arazo ugari, bai kanpoko eraginez —krisia nagusiki— eta bai barne mailakoak; 74ko greba adibiderik esanguratsuenak. «Ulgor»eko zenbait taldek soldatekiko desadostasuna agertuz, hainbat erreibindikazio luzatu zion Erretoretza Kontseiluari, grebarekin mehatxatuz. Zuzendaritzaren erantzuna Barne Araudiari zegokionean barne arazoak zirela eta grebak debekatutak zeudela eta grebara joez gero beronen bultzatzaileak kaleratuko zituztela. Eta horrela izan zen, bakoitza bere lekuan mantendu zen tinko. 400 bat langile atera ziren grebara. Kontseiluaren erantzuna

Kooperatiba industrialak izan ziren lehenengoak.

erabatekoa, 17 pertsona kaleratuak eta 397k isunak ordaindu behar.

Herri mailan eztabaida handiak sortu ziren honen inguruan, eta lau urte iragan behar izan zuten kaleratuak berronartuak izan ziren arte. Batzarre Orokorrak hiru urtetan bozkatu zuen kaleratuen onarpena, birritan ukatuz eta hirugarrenean, 1978an, onartuz.

Harrez gero, textuinguru ekonomikoak baldintzatu du mugimendu kooperatiboa- ren bilakaera. Krisialdi ekonomikoaren urte larrietan —80. hamarkadaren lehen hiru urteetan— kooperatiba askok gorriak pasa

zituen —«Lankide Aurrezki»aren laguntza- gatik ez balitz makina batek ezin izango omen zuen aurrera egin—, eta birmoldake- ta industrialak ere izan du eraginik noski. Hala ere, krisi garaia gauditua dute jada, eta beste une erabakikor baten aurrean aurkitzen dira kooperatibak: merkatu europarraren lehia. Alfonso Gorroñogoi- tiak esaten zigun mugimenduaren hiruga- rren erretoa izango zela hori, eta lehena —sorreraren garaia— eta bigarrena —krisi ekonomikoa— bezala gauditzen badu, mu- gimenduak berebiziko indarra hartuko duela.

ALFONSO GORROÑOGOITIA

«Elizaren doktrina sozialaren arabera enpresa nahi genuen»

Orain gutxi arte «Ulgor» enpresako, «Fagor» taldeko, eta «Lankide Aurrezki Kutxa»ko presidente izan den Alfonso Gorroñogoitia lehenengo kooperatibaren bost fundatzaileetarikoa dugu.

Argia.— Zerk bultzatu zintuzten, 1956.eko urte hartan, «Ulgor» koope- ratiba eratzeraz?

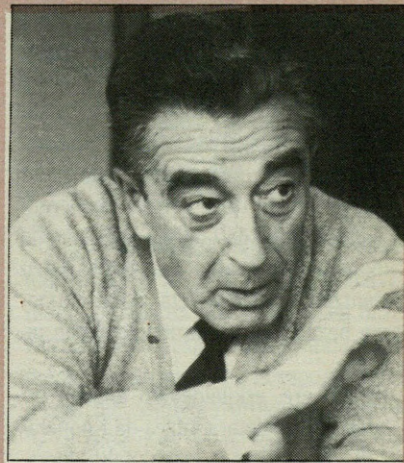
Alfonso Gorroñogoitia.— Jose Maria Arizmendiarieta apaiz bizkaitarra gerra bukatu berritan hona parroko etorri ze- nean, Arrasate nahiko deprimituta ze- goen. Gazteri bat bilatu zuen eta berak mezu bat eman nahi izan zuen, gauzak egiteko izpiritu eta borondate izugarria zuen. Guk orduan 16-17 urte geneuzkan, lanean genbiltzan bitartean peritaiia egin genuen. Hori bukatzean, oinarri ezberdi- nak izango zituen enpresa bat sortzera bultzatu gintuen.

A.— Zergatik kooperatiba?

A.G.— Guk egin nahi genuena eliza- ren doktrina sozialaren arabera enpre-

sa egitea zen. Eta hau ze legetan sartzen da? Guk hasieran elkarte anomimoetara- ko estatutoak egin genituen, baina erre- gistratzera joan ginenean esan ziguten hura ez zela E.A. bat. Beraz gure ideia onartzeko moduko legearen bila, koope- ratibetan enkajatu genuen. Guk nahi ge- nuena zen enpresa ezberdina egin. Kapi- tala nagusi izan beharrean lana nagusi izatea, irabaziak denen artean banatzea, kontrola eta subiranotasuna diruak eduki beharrean gizakiak edukitzea.

Hasierako bost bultzatzaileok genituen txanponak bilduta hoge mila duro ge- neuzkan. Lagunen eta herrikoen maile- guak bildu genituen, herrian prestigio apur bat ere bageneukan, eta 16 lagun hasi ginen lanean 1956an. Orduko koiun- tura ekonomikoan (autarkia, arne merka- tua, soldata apalak) erreza zen marjenak ateratzea (besteak baino argixeagoa izan behar) eta guk inoiz ez genituen marjen hoiek banatu, beti pilatu eta berrinbertitu egiten genuen.

A.— Hasiera hartan pentsatzen al zenuten Kutxa sortzea, kooperatiba taldeak eratzea...

A.G.— Ez. Lankide Aurrezki sortzea Arizmendiarietan bultzakadarako zuen gaitasunak ekarri zuen. Hura beti pentsa- tzen zegoen eta ikusi zuen kooperatibak zabaltzea ezina zela, eutsiko zuen banku bat eduki gabe, beste bankuek ito gintza- keteela, beste enpresa mota bat ginelako. Kezka honetatik jaio zen Lankide Aurrezki. Gu fabrikako gizonak ginen eta guretzako bankua mafia zelebre bat zen eta ez genuen horrelakoetan sartu nahi. Baina berak pisu bat alokatu eta egin egin zuen.

11.000 miloitako irabaziak izan dituzte 1989an

21.600 LANGILE ETA 165 KOOPERATIBA

Hego Euskal Herriko 165 kooperatibek osatzen dute Arrasate Kooperatiba Taldea, eta 21.600 bazkide biltzen ditu orotara. Sorlekua bertan dagoenez, kooperatiba indartsuenak eta nolabait zentrua Arrasaten edo Leintz bailaran badaude ere, hegoaldeko lau lurraldeetan hedatzen dira enpresok, Gipuzkoa eta Bizkaian nagusiki.

Une honetan, enpresa gehienak Euskal Herriko Taldeetan elkartuta daude. Talde hauen kohesio maila ezberdina bada ere, orokorrean galera-irabaziak konpentsatu eta estrategiak elkarrekin markatzen dituzte talde bereko kooperatibek. Fagor Taldea da talderik indartsuena, 13 kooperatibak osatua (hauetatik batzu esperientziako lehenak) eta maila ekonomikoan bezala, sozial eta ideologikoan pisua duena.

Nolanahi ere, eskualdetako taldeen ordez talde sektorialetara jotzea da Kooperatiben II. Kongresuan erabakitako joera. Oraindik kooperatibak ez daitezke produktu-sektoreka banatuta aurkeztu. Sektore zabaletan banatuta kooperatiba industrialek eta ez industrialek kopuru antzerakoa ematen dute, ondoko taulan ikus daitekeen bezala:

Gainegitura eta hezkuntza

Lankide Aurrezkiak, kooperatiben finantz euskarria izatez gain, kooperatiba berrien sorreran eta aholkularitzan eragin erabakikorra izan du orain arte, LKS edo Enpresa Sailaren bidez. Azken urteotako joera, eragin hau gutxitu eta Lankide Aurrezkiaren lehenbiziko funtzioan zentratzea da.

Kooperatiben aseguru sistema osatzen du Lagun-Arok. Borondatezko Gizar-te-Hornidurako Entitate hau Autonomoen Erregimen Orokorren osagarri da, eta 140 kooperatiba eta 18.000 mutualista hartzen ditu bere baitan. Kooperatibetako langileentzat estaldura autonomoa eskaintzen du osasun-laguntza eta lanerako ezintasun iragankorreko ataletan. Honez gain, en-

presako medikuntza-zerbitzua jartzen die kooperatibei.

Sistema kooperatiboaren arabera antolatzen diren hezkuntza-zentruak gain beste hainbat hezkuntza eta erreziklaia zentru daude kooperatiben inguruan, funtzio berezietuekin: *Iraunkor* zentruak enpresako pertsonalaren erreziklaia lantzen du, urtean bi mila ikasle pasaeraziz; *Saiolan*-ek enpresako sustatzailen hezkuntza; *Goier*-ek goi mailako ikasketadunen edo injineru teknikoen jarraipenerako ikasketak eta *Diara*-k diseinu industriala.

Zentru ez arautu hauetaz aparte, *Ikasbi*-de kooperatiba eta enpresaritzako hezkuntzarako zentrua dago, Lankide Aurrezkiaren finantziariopean, hainbat funtzio berez: gerora kooperatibetan lanean hasiko diren graduatu ondoko heziketa kooperatiboa eta enpresariala; gerente eta zuzendarientzako prestaketa kurtsoak, kooperatibetako kontseiluetan partaide direntzako kooperatibagintzari buruzko heziketa programak eta bazkide-langileen formakuntza iraunkorra. Azkenik, dibulgazio kooperatiborako kurtsoak antolatzen dira atzerriko datoen bisitarientzat.

Fagor Taldea da talderik indartsuena, 13 kooperatibak osatua eta maila ekonomikoan bezala, sozial eta ideologikoan pisua duena

EZ INDUSTRIALAK

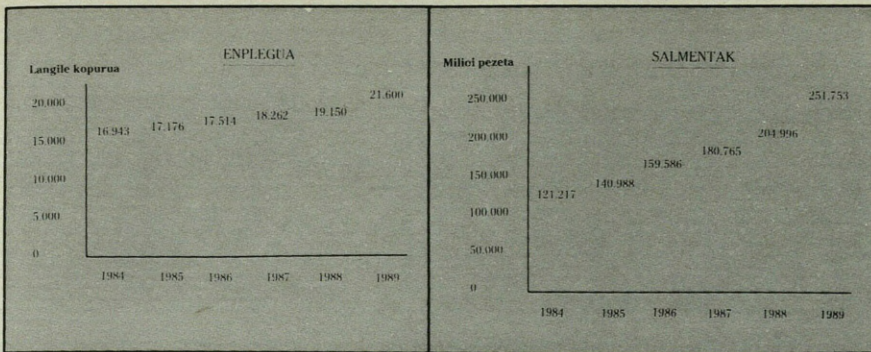
Nekazaritza.....	8
Kontsumoa.....	1
Irakaskuntza.....	45
Etxebizitzak.....	15
Zerbitzuak.....	4
Gainegitura entitateak.....	6

Guztira..... 85

INDUSTRIALAK

Fundizioa eta Forja.....	7
Inbertsio Ondasunak.....	17
Makina-Erreminta.....	10
Tarteko Ondasunak.....	30
Kontsumo Ondasunak.....	16
Eraikuntza.....	6

Guztira..... 86

«Fagor» da talde kooperatiborik handiena eta eraginkorrena.

ESKUALDEETAKO TALDEAK

- 1-BERELAN, Bergara (4 koop.)
- 2-DEBAKO, Elgoibar (4)
- 3-EIBARKO, Eibar (3)
- 4-EREIN, Nekazaritza (7)
- 5-EROSKI, Elorrio (1)
- 6-FAGOR, Arrasate (13)
- 7-GOIKOA, Iruñea (5)
- 8-GOILAN, Ordizia (6)
- 9-IBAZABAL, Zornotza (4)
- 10-INDARKO, Gernika (5)
- 11-LEARKO, Markina (5)
- 12-MUGALDE, Oiartzun (5)
- 13-NAEKO, Lizarra (2)
- 14-NERBION, Bilbo (6)
- 15-OÑALAN, Oñati (3)
- 16-ORBIDE, Donostia (5)
- 17-URCOA, Gasteiz (6)
- 18-URKIDE, Azpeitia (6)

Orokorrean inbertsioa asko gehitu da, lanpostuak mantendu edo apur bat gehitu —azken urtean 295 postu— eta produktibitatea igo

Inbertsioa eta egoera ekonomikoa

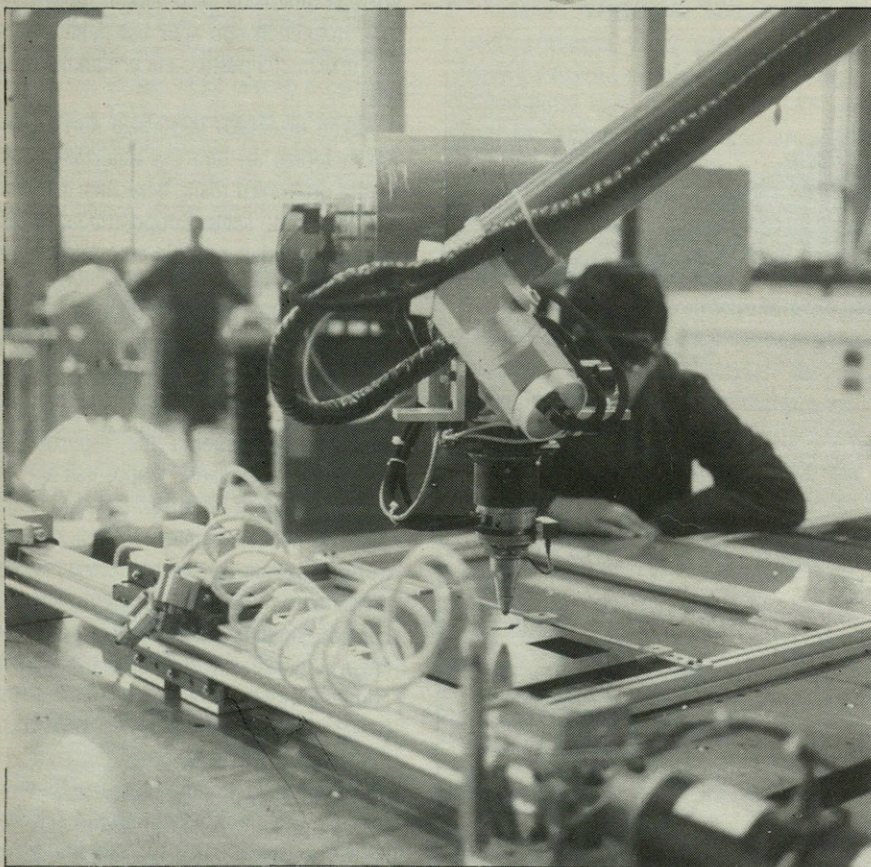
Enpresa ezberdinen egoera ekonomikoek alde handia badute ere, globalki emaitza ekonomiko onak izan ditu azken urteotan Talde Kooperatiboaren jardunak. Taldearen irabaziak 11.000 miloitakoak izan dira 1989an. Inguruko ekonomiak era hedakorrean eboluzionatu dueneko testuinguruan, azken urteotan kooperatibek kinka hori aprobetxatu dutela dirudi. Orokorrean inbertsioa asko gehitu da, lanpostuak mantendu edo apur bat gehitu —azken urtean 295 postu— eta produktibitatea igo.

Azken urteetako fakturazio aurrikuspenak betetzen ari dira eta esportazioa salmenta orokorren maila beretsuan hazi da. Une honetan, Talde Kooperatiboaren salmenta industrialen % 26a esportazioak betetzen du. Salmenta orokorren hazkuntza % 15,7koa izan da aurreko urtetik, gutxi-gorabehera azken urteetako hazkuntza maila jarraituz. Azken sei urteetako joera hau izan da beraz, inbertsioen hazkuntza handia eta salmenta eta esportazioen hazkuntza sostengatua, lanpostuak zertxobait gehitu diren bitartean. Hala ere, inguruko ekonomian ematen ari den konzentrazio prozesuaren aurrean eta europako merkatuaren sarrera osoaren aurrean, hainbat kooperatibaren bizitza arriskuan dagoela dirudi eta estrategia berri baten atarian aurkitzen dira kooperatibak, azken Kongresuan azaldu zenez: eskualdeetako taldeetatik, produktu sorta berdinak eskaintzen dituzten talde sektorialetara jozea, eta oraingo Kontseilu Orokorra baino areago kooperatibak koordinatuko dituen erabaki zentru sendoagoak osatzea.

Europear merkatuaren erronkaren aurrean demokrazia industrialia arriskuan

FENOMENO SOZIOLOGIKOTIK ENPRESA KONPETITIBORA

Dagoeneko jasaten duten konpetitibitate bortitza areagotu egingo da, zalantzarik gabe, europear merkatu bakarrarekin. Honi aurre egiteko, talde kooperatibo bateratu, finko eta bakar batean eratzea da helburua, baina superbibentzia ekonomikoaren aldeko borroka honek printzipio kooperatiboen atzerakada suposatzen du: behar enpresarialek arlo soziala jaten dute alegia.

Langilearen partehartzea auzitan jarri dute azkenaldiko aldaketek.

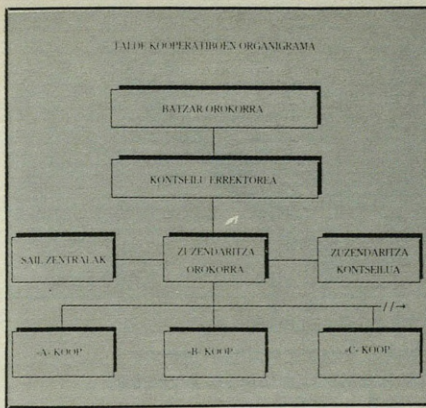
Datozen urteotan «Mondragon Talde Kooperatibo»ak ezagutuko duen aldaketa nagusia bateratzea izango bide da; hori da bederen, joan zen abenduan burutu zen II. Kongresuko erabaki nagusia. Batetik, orain eskualdeka elkartuta dauden taldeak sektoreka batuko dira, eta bestetik, talde kooperatibo osoak modu baterakoi batez funtzionatuko du; guzti hau, hala ere, helburua baino ez da oraingoz, baina urratsak bideratuak dituzte.

Bateratu beharra

Historikoki «Lankide Aurrezki Kutxa» izan da kooperatiba berrien bultzagile eta zuztatzailerik papera bete duena eta, finean, mugimendu kooperatiboaren gunea. Hau ere aldatu da jada, eta L.A.K. kooperatibaren euskarri finantziari izatera mugatzen da, eta «Mondragon Talde Kooperatibo»ko Kontseilu Orokorra da orain taldeko 165 kooperatibei dagozkien arazo eta erabakiei aurre egiten diena. Bateratzea gauzatzear, ordea, kooperatibetako bazkide

«**O**rain nagusi den planteamendu ekonomiko bakarra errentabilitate ekonomikoa da»

«Kooperatibista Taldeak»

guztien ordezkari litzatekeen Asanblada Orokorra litzateke organo nagusia, eta Kontseilu Errektorea bere adar eragilea. Honela erakundetzen dira, hain zuzen ere, gauzatzen hasi diren talde sektorialak.

Talde sektorialaren beharra europear merkatuaren ezaugarriek eragin dute, komertzialki kaltegarria da bait da sektore

berean produktu beretsuekin kooperatiba desberdinak ihardutea. Textuinguru ekonomiko honetan kokatu behar da, bestalde, kooperatiba ez diren lantegiak bereganatzeko joera berria. «Fagor» taldeak «Fibrelec» Elkarte Anonimoa bereganatu duela da adibiderik garbiena. «Victor Luzuriga» erosteko bidean dira baita ere, eta aurrera begira, kartera-sozietate bat sortzekotan dira kooperatiba ez diren enpresetan partehartzeko. Asmoa, hala ere, bereganatutako Elkarte Anonimoak kooperatibak bihurtzea da.

Erabaki guneak

Joera bateratzaile honek, halabeharrez, erabaki guneak langileengandik hurruntzen ditu. Informazioa barra barra banatzen da, baina taldeak handitzen diren neurrian erabakiak konplikatuago bihurtzen dira, eta erabaki guneetara heltzea

zailagoa da.

Langileen eskubideen defentsa egiteko agindua dute Kontseilu Sozialek, baina bere funtzioa nahiko anbigua da sindikatuek lekurik ez duten sistema honetan —ordezkariak indibidualki aukeratzen dira—. Arlo soziala erabat bazter utzi dela uzten dutenetakoak dira KT-koak (Kooperatibista Taldeak; mugimenduko talde egituratu bakarrenetarikoa eta oso minoritarioa). «1974ko grebak demostratu zuen hemen klaseak daudela, eta beheko langileen interesak eta linea ejekutiboan daudenean desberdinak direla. Orain nagusi den planteamendu ekonomiko bakarria errentabilitate ekonomikoa da», diote KTkoek. «Europara begira ez dago beste erremedioirik», da bestaldetik entzuten dena.

Kooperatiben sorrera inspiratu zuten printzipioek indarrean diraute —soberania lanean datza, produkzio bideen jabeagoa langileena da eta irabaziak hauen artean

JAVIER SALABERRIA «Ulgor»eko presidente

«Biltzen ez bagara pikutara goaz»

Zuzenbidean lizentziatua, duela 20 sartu zen kooperatiben munduan. Orain, «Fagor» taldearen barnean dagoen «Ulgor» enpresako burua da.

Argia.— Benetan partizipatiboa al da, gaur egun, kooperatiba?

J.Salaberria.— Masifikazio arazoa daukagu. Lehen sozio guztiak identifikatuta geunden problemekin, orain indibidualismo gehiago dago. Lana beste modu batera hartzen da: etorri, lan egin, kobratu eta kitto. Ez dut esaten txarra denik, baina beste kultura bat da baina, tira, horri ere erremedioak jarri behar zaizkio: zentzu honetan, komunikazioa nahiko sakondu ez dugun aspektua da, barne komunikazioa landu behar da. Egia da erabakiak baseetatik gero, eta urrutia gertatzen direla, horretan autokritikoak izan behar dugu. Hemen, erabakiak berak bakarrik hartuko dituen teknokrazia gogor baten arriskua dago.

A.— Kooperatiben bateratzeak joera hori areagotu dezake...

J.S.— Bainā konpetitibitatea gero eta

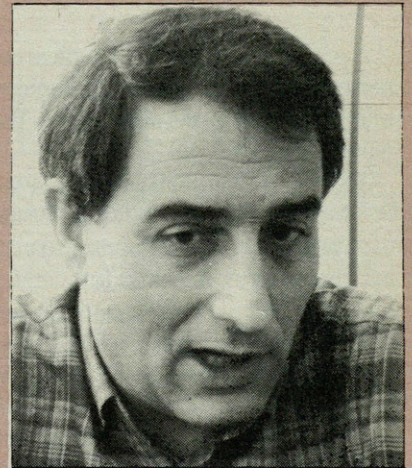
gogorragoa da, eta garbi dago interkooperazioa praktikatu behar dugula. Biltzen ez bagara pikutara goaz. Ez dauka zentzurik 4 edo 5 kooperatiba sektore, merkatu eta produktu berean elkarrekin konpetitzen aritzea.

A.— Soldaten arteko proportzioa 1/3tik 1/6ra pasa dute kooperatiba batzuk. Ze iruditzen zaizu neurri hori?

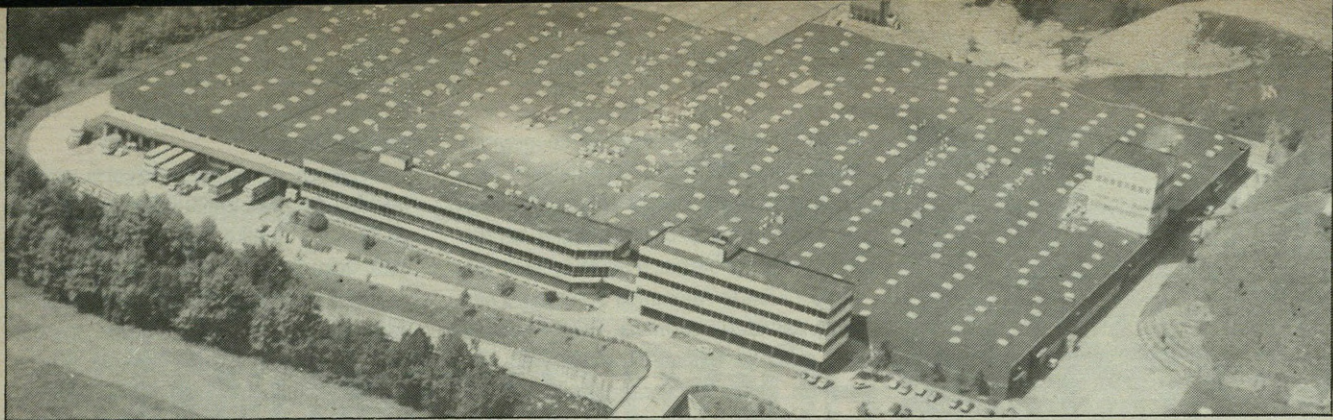
J.S.— Lehenengo hiru mailetan soldat merkatutik gora daude, goi mailetan, aldiz, behera argi eta garbi. Azkenean, kanpora begirako solidaritate horretan goi mailakoak galtzen ateratzen dira; orduan, zeintzu izan behar dute solidarioak, goi mailakoak bakarrik? 1/3ko proportzioa jarri zenean «Ulgor» tailer txiki bat zen... eta orain dogma bat egin da, gure erruz. Hori aldatu beharra dago, beranduegi izan baino lehen.

A.— Lehenetasun enpresarialak ez al du arlo soziala alde batera uzten?

J.S.— Sarritan, autokritika egiten has-

ten garenean jende askok esaten du hemengo dimentsio soziologikoa larregikoa dela, ez garela konbentzitzen enpresa bat garela; baina nik ez dut pentsatzen hurrun joaten garenik zentzu horretan. Eta gainera, zerbait arriskatzekotan zentzu horretan, hobe da hori arriskatzea aldrebes baino. Batzuk dirua kostatzen dela diote: «ze hau enpresa bat da, e kon-tuz». Hor dago azken finean eztabaida. Oreka bat orain arte eduki dugu baina tira... eritzi guztiak entzungo dituzue. Nahiko sekula ez, hori seguru; baina batzuentzat gutxi egiten da, besteentzat larregi. Azken finean, demokrazia industrialean sinesten ez badugu, kuentista batzuk gara.

JUAN RAMON ARANGUREN Kateko langilea

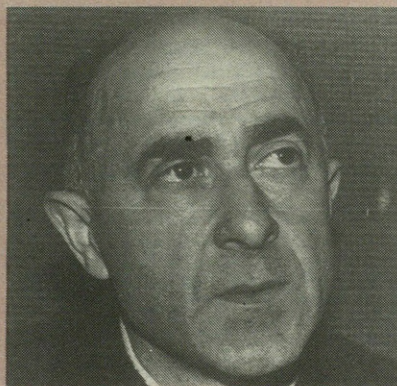
«Langileen partehartzea gutxitu egin da»

Juan Ramon Aranguren arrasatearra kateko langilea dugu azkeneko 22 urteetan, horietatik 18tan ordezkari eta organoetan izanda, Kontseilu Soziala edo Erretoretza Batzordean.

A.— Kooperatibetan langilearen parte hartzea aipatu izan da betidanik, errealitatean noraino heltzen da partehartze hori?

J.R.A.— Gura duenak parte har dezake, horren zalantzarik ez dago. Baina partehartze horrek ez dakar abantailarik, adibidez Elkarte Anonimoetan bezala: ordu sindikalak... Kontseilu sozialak lan ordutan egiten dira baina askotan luzatzen dira. konpromezua behar, kritikatu izatea... Jendearen jarrera nahiko hoztu da, orohar kooperatiben barne giroan zerikusi handia du gizarte mailako giroak, eta hau askoz ere kontserbatzaileago da gaur egungoa duela 12-15 urtekoa baino, langilearen partehartzea gutxitu egin da, eta beste balore batzu parte hartzen dute, ekonomikoak... Kontseilu Sozialak kontrol sozialerako aukera guztiak ematen ditu, eta kontrol ekonomikorako ere asko, beste gauza bat da langilearen ahalmena gauza asko ulertzeko...

Egon izan da ahaleginik sindikatuak sortzeko kooperatiban, baina porrota izan dute E.A. etako eredu kooperatibara pasatzen ahaleginu direlako. Ez dira gai izan kooperatibei egokitutako estrategia bat asmatzeko. Nik gaurko sindikatuak baino nahiago dut Kontseilu Sozialik txarrena.

A.— Orain Europari begira izango diren aldaketak ez al dute oraindik gehiago areagotuko zuzendaritza eta beheko langileen arteko distantzia?

J.R.A.— Bai, hori badago, eta egunetik egunera errealitate bat bihurtzen ari da, eta agian egungo errealitate ekonomikoan beharrezkoa izango da, baina argi dagoena gaur egun egoera horri erantzun dion egitura sozialik ez dugula asmatu. Horren aurka joateko langilea kontzientzia arazi behar da, duda barik.

A.— Egungo arazo handienetarikoa langileen ikuspegitik?

J.R.A.— Zuzeneko eta zeharkako langileen arteko ezberdintasuna. Teorian ez onartua, baina errealitatean ematen dena. Zeharkakoekin funtzionarizazioa ematen da. Zeharkako pila bat soberan dago, baina inork ez du potrorik izan hor labana sartzeko, eta errazago da esatea «amerikarrek esan dute ez dakit zenbat postu dagoela soberan...».

**Europear merkatu bakarrari
behar bezala erantzutea da,
arloan enpresarialean, erronka.**

banatzen dira—, baina desbideraketa batzuk nabarmentzen hasiak dira; «Fagor» taldean, esate baterako, 7.000 langileetarik 6.000 dira bazkideak eta 1.000 ebentualak —%15a ebentuala izatea kontraesan nabaria da kooperatiba batean—.

Soldaten arteko proportzioak

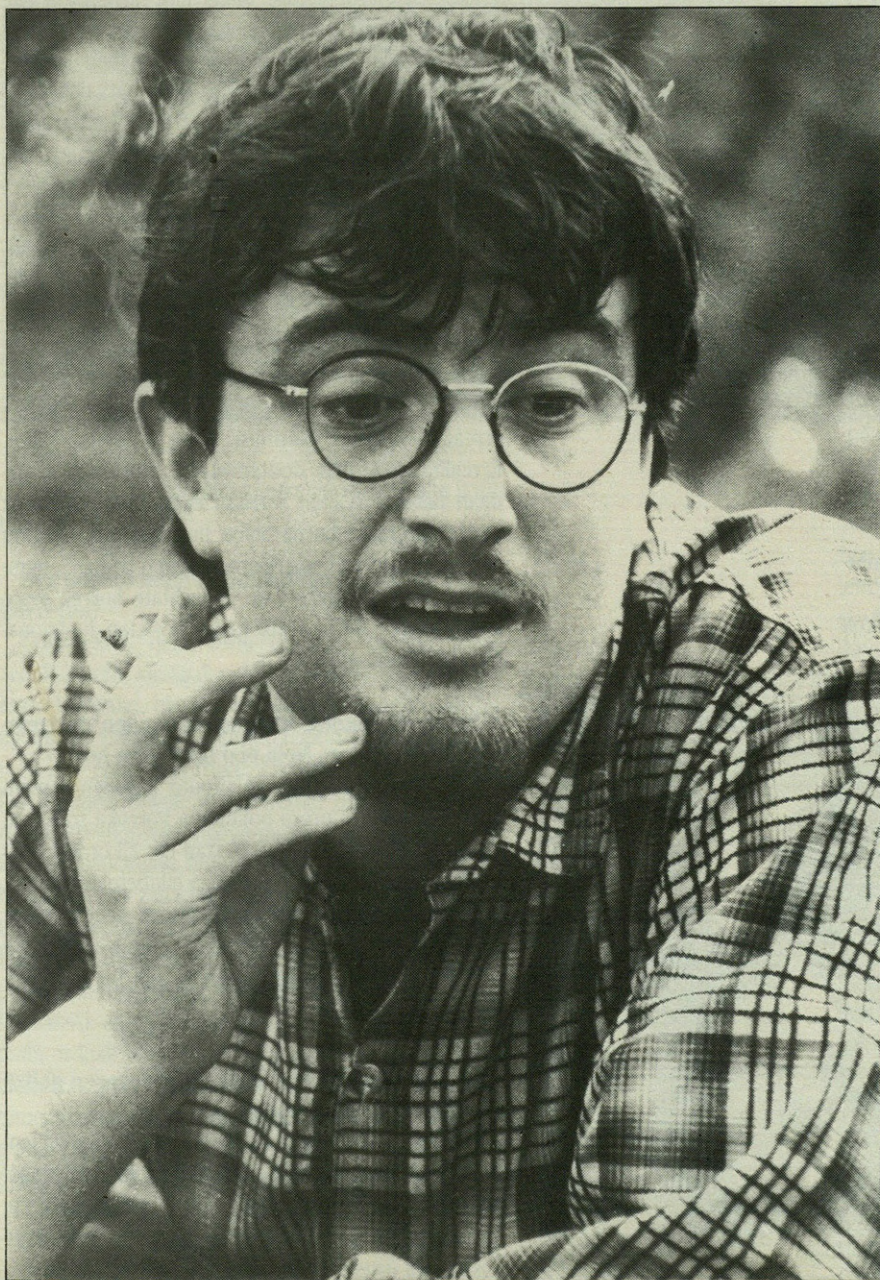
Soldaten arteko desberdintasunen arteko proportzioen aldaketa ere desbideraketatzat jotzen dute batzuk, hartu beharreko neurritzat, ordea, besteei. 1/3ko proportzioa ezarri zuten kooperatiben sortzaileek —gehien kobratzen duenak ezin du gutxiak baino hiru aldiz baino gehiago kobratu—, 1/4,5ko proportzioa onartu zen gero —proportzio hori dago indarrean kooperatiba gehienetan—, eta 1/6koa onartu dute zenbait kooperatibek —kooperatiba guztietan proposatuko da aldaketa hau; batzutan atzera bota dute proposamena, besteetan ez da oraindik eztabaidatu—.

Kontua da proportzio hauekin behe mailako langileek merkatuko batz bestea adina edo gehiago irabazten dutela, eta ejekutibo zein zuzendariak dexente gutxiago, hauetariko asko enpresa pribatuko eskaintza tentagarriek eramaten dituztela. Gauzak honela, bertan hezitako kuadroak bertan lan egin dezaten ziurtatzeko bide bakarra zuzendaritza postuen soldatak igotzea da, 1/6 proportzioa onartzearen aldekoen eritziz.

Aldaketei, begibistakoa da, derrigorrez ekin behar diete kooperatibek; gakoa, ordea, Europaren merkatuan iraun ahal izateko beharrezkoa den errentagarritasunaren eta kooperatibismoaren arlo sozialaren arteko orekari eustean datza. Erantzuna, Alfonso Gorroñogoiak esaten zigun bezala, 2.010.ean.

JUAN JOXE PETRIKORENA:

«Errugabe, urte erdia eduki naute giltzapean»

Langraizgo espetxetik atera berri dela lotu dugu elkar hizketa Juan Joxe Petrikorenarekin. Basaurikoa izan ezik Hegoaldeko gartzela guztiak ezagutu ditu gure lankideak sei hilabete hauetan: Martutenetik Iruñara, handik Langraitza eta gero, berriro ere, Martutene eta Langraitza eraman dute andoaindarra. Azkenean kalera. Errurik gabe zigortu dutela aldarrikatzen du Petrik.

Sei hilabete pasa ditu giltzapean, baina sartu zuten bezala atera da: berritsu eta alai. Ezin du ahaztu, ordea, barruan pasatako sasoia, jasandako zigorrak, eta asaldatu egiten da gai horren gainean mintzatzerakoan. «Hasiera hartan ez nuen entenditu nire zorigaitza, eta orain ere ez dut entenditzen». Eta mila aldiz bere burutik pasa dena errepikatzen digu: «Dokumentazioa ARGIAko kotxean ahaztu nuelako zigortu naute azken finean; aurretik beste norbaitek lapurtu zuen kotxean ertzainek nire dokumentazioa ikusi ondoren esan bait zuten kotxe inguruan nire antza zuen norbait ikusi zutela; eta une hartan ni soziedadean nengoen!».

Gogorra izan da epaileen jokaera, eta baita komunikabide batzurena ere...

Ertzainen adierazpenak izan dira froga bakarra, eta bai epaileek eta bai zenbait komunikabidek errudun egin naute. Errugabe izanik urte erdia eduki naute giltzapean, eta hori ez dit inork ordainduko. Atzo ikusi nuen, hain zuzen ere, «Falso Culpable» pelikula, telebistan, eta nire burua identifikatua ikusi nuen nire kasuarekin agertzen zen parekotasunagatik.

Garbiñe Biurrunek sartu hintuen gartzelan...

Bai, hala da... Berak jakingo du zergatik baina nik susmoren bat badut; alderdi jakin batekin lotura zuzena omen du, eta badirudi alderdi horrek, Euskadiko Ezkerrak hain zuzen, Ertzantza prestigiatzeko politika daramala azkenaldian; nire kasuaren esplikazioa hori izan daiteke. Interpretazio bat da, baina honi halako interpretazioaren bat bilatu behar zaio, bestela ulertezina baita gertatu zaidana. Sei hilabete, hi!

Baina azkenean urtebeteko zigorra ezarri diate.

Urtebeteko zigorra ematearen erabakia politikoa

«Falso Culpable»
pelikula ikusi
dudanean nire burua
identifikatua ikusi
dut, nire kasuarekin
agertzen den
-arekotasunagatik»

izan da erabat, hasieratik nire kasuak hartu duen biakaera hori justifikatzeko. Epaia azken finean epaiketara arte bete dudan denbora justifikatu baino ez du egiten. Honen aurrean argi eduki dugu epaia errekurritu behar zela, eta errekurritu dugu; orain Supremoan dago.

Eta nola ikusi duk komunikabideek hire kasuari eman dioten tratamendua?

Hasieratik Ertzantzak filtratu eta Vasco Press-ek zabalduak berriak erruduntzat jo ninduten; kasualki Garbiñe Biurrun-en eskuetatik pasa behar nuen egunean atera zen informazioa: koktelak prestatzen ari nintzela atxilotu nindutela zioten batzuk, koktelak botatzen ari nintzela beste batzuk... dena iraina eta dena gezurra. Gartzelatik kristoren nazka hartu nion horri, hori bai intoxikazioa! Prentsa mundua ezagutzen duk lehendik, baina hire larrutan ezagutzen duanean orduan... badago esaera zahar bat: «sutan jartzen denean frogatzen da eltzea», bada niri horrelako zerbait gertatu zait. Niri tokatu eta bizi dudanean orduntxe jakin dut zein izan den prentsaren jarrera. Hasieratik kristoren haserre, amorrua... gainera, ezin nuen barrutik inolako borrokarik aurrera eraman. Eta gero ere, epaiketa eta gero, konturatu naiz dinamika bera erabili dutela berriro ere gaia kaskatu nahiean.

Mintza gaitezen barruan pasa duan esperientziak. Nola bizi izan hintuen lehenengo egunak?

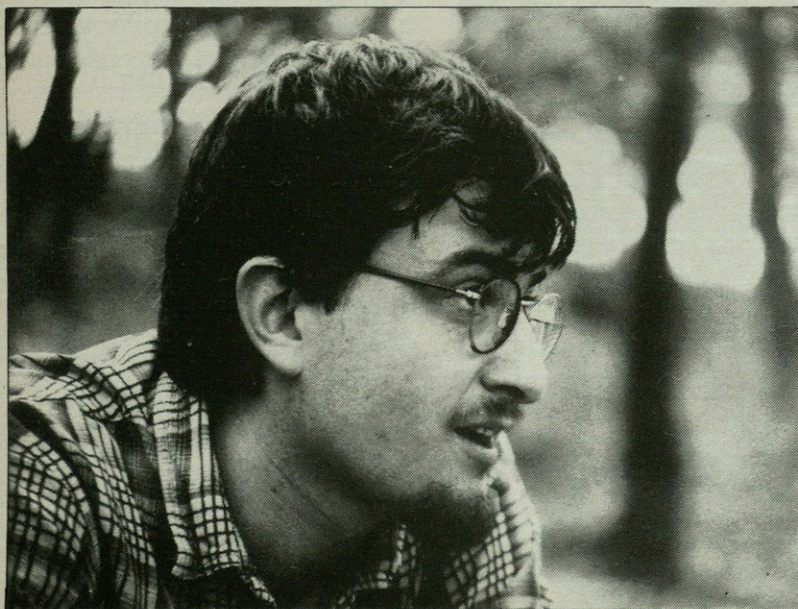
Izugarritzko haustura da, ordura arte bizitako errealtatearekiko haustura, salto bat amildegira. Errealtatea erabat desitxuraturik ikusten duk; lanean habil, ARGIA, Sarritan entzuten ditugu mila gauza gartzelari buruz baina hori barrutik ezagutu arte ez da jakiten ondo. Gero, barruan hagoela, mundu berri bat irekitzen zaik, errealtate horrek beste klabe batzuk dauzka eta klabe horietan funtzionatzen hasi behar duk.

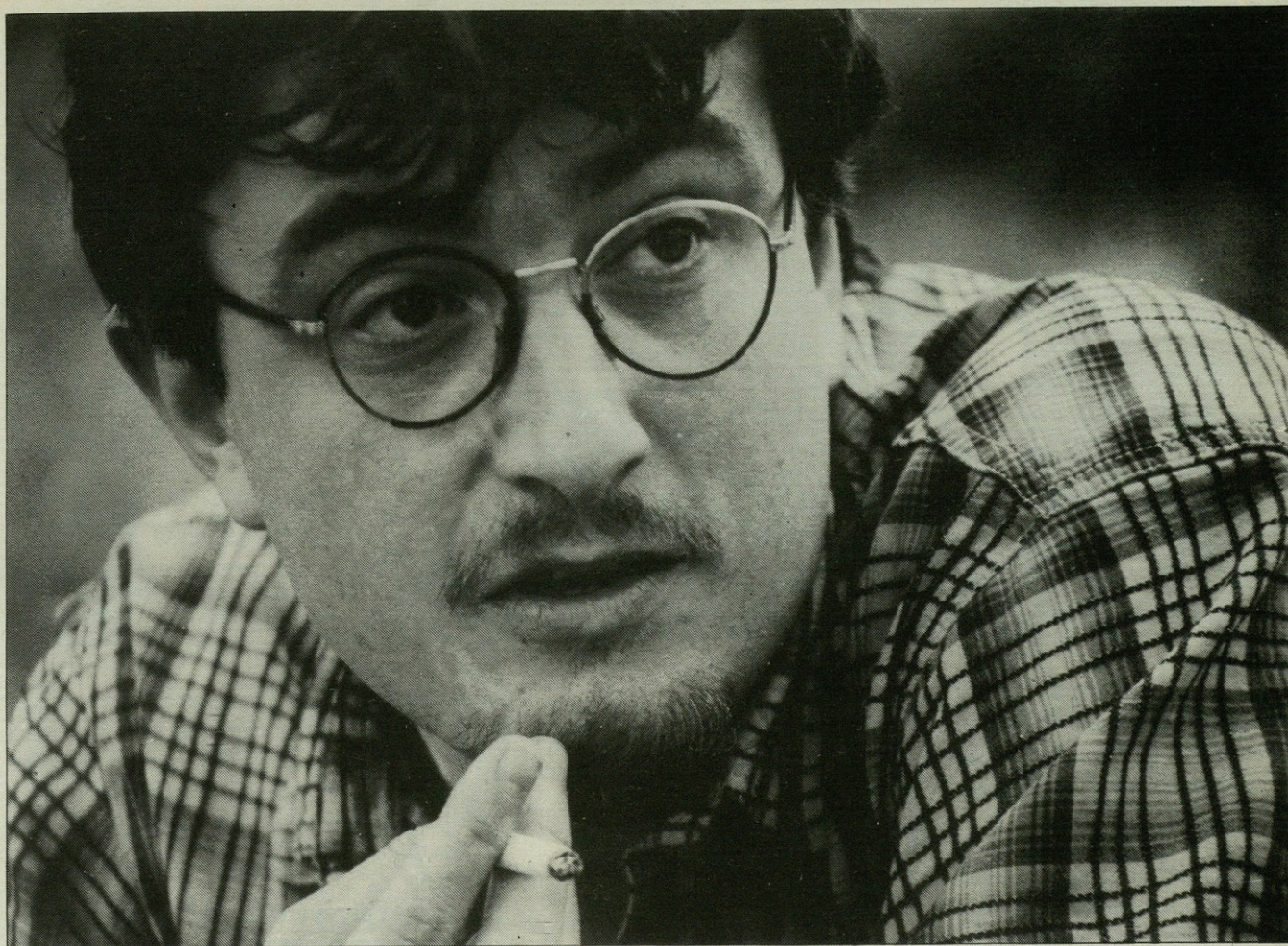
Preso politikoak «txapeoa»n zeuden gartzelera hindentuean. Nola bizi izan huen hori?

Martutenen sartu bezain pronto hurbilen somatu nuen errealtatea preso politikoen borroka izan zen, «txapeoa». Borroka oso latza izan da: 23 ordu metro karratu gutxiko ziega batean, sei hilabetetan zehar... Gainera, urte asko dira hor barruan, gose grebak, «txapeoa»k etengabe, presioak... Jendea nekatuta dagoela ikusi dut, nekatuta baina aldi berean indarrez eta burua argi.

Gogorra izango zen, bestalde, drogaren gaitza zein hedatua dagoen ikustea...

Errealtate hedatuena da hori: barruan dagoen jendearen gehiengoa heroinara engantxantuta dago, mixerian. Hori ez nuen ezagutzen hain gertutik eta barruan, jende hori, ondoan eduki dut; errealtate kaskar eta usteldua! Egundoko ikara ematen du jen-

de hori egunetik egunera okerrago, izorratuago ikus-teak.

Zer nolako mugimendua dago drogaren kontu horretan?

Erabatekoa, dena lortu dezakek: pastilla, opia-zeoak... Gero, xiringak oso gutxi daude; Langraitzen, esate baterako, hiruren bat xiringa egongo ziren ni egondako moduloan, eta jendeak alokatu egiten zitu- en 200 pezetaren truke. Ez dute onartzen gartzel- an drogarik dagoenik, itsukerian bizi dira, eta ho- rren aurrean infekzio gune nagusi bat dago hor, gero eta jasangaitzagoa bihurtzen ari dena. Langraitzen behintzat oso zaila egin zait, modulo batean egon, eta hirekin dauden 100 lagun horietatik 80ek anti- kuerpoak dituztela jakitea. Erortzen ari da jendea, edozein katarroarekin... Patio tzar bat eta telebista ge- la besterik ez du jendeak bere eguneroko hamar ha- mabi orduak pasatzeko; ez tailerrik ez ezer. Hor eta bizioan, eta ez dago besterik. 3,4,5,6 urte pasa behar dituenarentzat hori tortura psikologikoa da, oso go- gorra. Dinamika horretan ezin da aurrera egin. Jen- dea autosuntsitu egiten da.

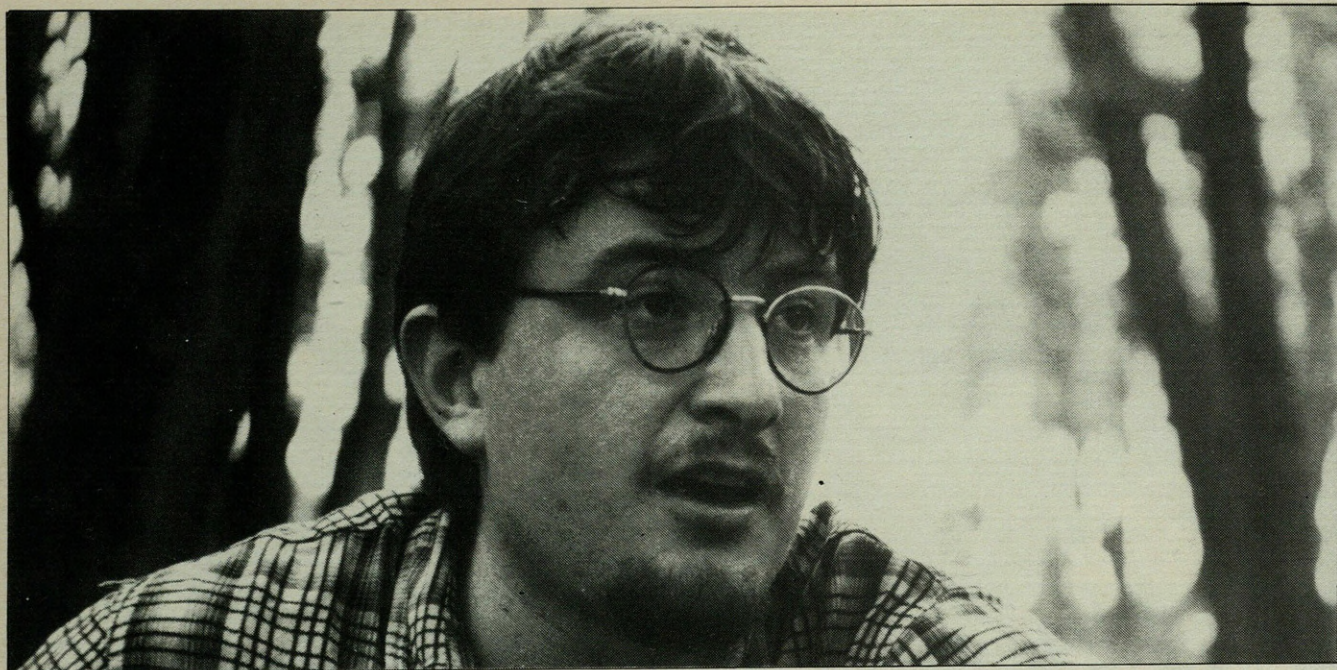
Heroina erraz sartzen al dute gartzelan? eta nola?

«**Urtebeteko-
zigorra ematearen
erabakia politikoa
izan da erabat;
epaiak azken finean
epaiketara arte bete
dudan denbora
justifikatu baino ez
— du egiten —**»

Erabateko merkatua dago: heroina gramo batekin 100 mila pezeta ateratzen dituzte... merkatua finka- tua dago, jende jakin batek pasatzen du droga eta jende hori zein den ere ondo dakite funtzionarioek eta bertako administrazioak, eta eskuzabal jotatzen dute droga mugitzen dutenekin. Langraitzen behin- tzat oso presio gutxi ikusi dut heroinaren aurka, oso oso gutxi. Ez dago inongo intentziorik dagoen gaitz honekin mozteko gartzeletan, inongorik ez da ikus- ten! Une batean oso gaizki hagoenean gaisotegira sartzen haute, hilzorian hagoenean, 60. artikulua aplikatzen diate, eta horrekin kalera hoa baina hilt- zera; gartzela horrela da. Batez ere Langraitzen, Martutenen ez dago merkatu hori hain finkatuta.

Gartzelaz gartzela ibili haute, Martutene le- henbizi, Iruñea gero, Langraitz ondoren... Dife- rentzia handirik batetik bestera?

Antzekoak dira. Langraitz-ekoa zigortuentzako gartzela da, epaiketa pasa dutenentzat, eta beste biak prebentiboentzat. Nik tratu desberdina izan dut batean eta bestean. Martutenen jasan dut tratu gogo- rrena funtzionarioen aldetik; izenak, eta korrioloak... dena apuntatzen zuten. Guk bazkaltzen eta afaltzen mahai bat osatu genuen, politikoeekin-eta, euskaldu-

nen artean, eta beti gainean egoten ziren, eta ez bat, hiru-lau-bost «boki» aritzen ziren gure segimendua egiten. Funtzionamendua oso estua da Martutenekoa. Iruñean lasaiago ikusi dut, Lagraitzen ere bai...

Gero, Martuteneko zuzendariak oso jarrera gogorra hartu omen zuen hirekiko.

Bai, preso arriskutsu bezala izendatu ninduen, «de extrema peligrosidad», inolako arrazoirik ez zuenean horretarako. Horrelako informe batek une batean suposa dezake lehenengo graduari edozein gartzelatan sartzea, edo Puertora bidaltzea, bururatzen bazaie.

Baina zergatik «de extrema peligrosidad»?

Arazoi bakarra, eta behin eta berriro pentsatu dut horri buruz, preso politikoen taldearekin ibiltzen nintzela izan daiteke. Baina talde horrekin besteekin ibiltzen nintzen bezala nenbilen; ibili, egon, jan, bi... Bizimodu hori ere moztu egin behar al dute gartzelatan? Gu bezalako jende bat Martutenen zigortu nahi izan dute hain zuzen ere garai horretan «txapeoa»n zegoen jende horri berotasun pixka bat emateagatik. Eta gartzelaz gartzela eramatea ere Martuteneko zuzendariak hartutako erabakiaren ondorioa izan da.

«Batallón Vasco Español»eko Piti eta Zabala Langraitzeko modulo berean egon ziren ezta?

Piti eta Zabalarena gehiegi izan da niretzat. Nahiko gertutik ikusi genuen herrian mugida hura, 15-16 urte genituela... beriziki gogoratzen dut Jose Ramon Ansa Piti eta hauek hil zutenean... Bada, bigarren moduloan Langraitzen nengoela, eskuin muturreko preso hauek ekarri zituzten, eta horregatik hain zuzen aldatu ninduten beste modulo batera. Beno, han

daude, batek bertako Ekonomatoan lana egiten du, eta itxura denez, laister hirugarren graduarekin kalea irteteko moduan izango dira. Jende horrengandik gertu egoteak ere inseguritatea piztu zuen nigan; gartzelan beste batzuren eskuetan hago, eta oso defentsa gutxi dauzkak.

Jende xelebrea ere ezagutuko huen gartzelan. Gogoratzen al duk orain norbait?

Akaso elkar hizketa honek balioko du gartzelako jende guzti hori agurtzeko, behintzat lagun politikar egin ditugu gartzelan eta gure momentuak hobeto pasatzen lagundu diogu elkarri. Horietako bat Joxe Leon zen: 26 urtetako zigorra eman diote aiari honi baina hala ere, gauero bere bertso saioa eskaintzen zigun, edozein gai hartuta. Jende gehiago ere bai noski...

«Gartzelan —
droga pasatzen
duen jendea zein
den ondo dakite
funtzionarioek
eta bertako
administrazioak, eta
eskuzabal jokatzeko
—dute beraiekin»

Ez da isiltzen Petri. Denetarik kontatzen digu, eta aldi berean, sei hilabete hauetan gertatu denari buruz ere etengabe galdetzen du: autodeterminazioaren debatea, euskarazko egunkaria... «Barruan egundoko gogoa dago euskal egunkaria kalean ikusteko. Eta nik neuk, bada, badaramat 6 hilabeteko atzerapena, baina buru belarri sartzeko asmoa daukat». Itxura denez, komunikabide zenbaitek bere aferan izandako jarrerak kazetarigintzan aritzeko gogorik ez dio kendu. «Lan egiteko izugarritzko alimoekin etorri naiz, eta lehen egiten nuen lan bera egitea gustatuko litzaidake: hartu nire kamara, jendea elkar hizketatu...». Aurki dugu, beraz, «J.J.Petrikorena» sinadura orrialde-oin honetan bertan.

X. LEKUONA
I. MURUA

TXT

Komikia
188

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ARDURAGABEA TXALAPARTA JOLE	↓	ALEGERA ATABAL JOLE	↓	GIP. ESPARTINA EZ EME	↓	LAIDO IZAN EUSKALDUN	↓	ZENBAKIA KONTSONANTEA	↓	KAKERIAK DETEKTAGAILU	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
SASKIA BUSTI	→							JATORRI ATZIZKIA TOKA, NITUEN	→		
→				IHARDUN ENE	→			↓	501 ERITASUNA	→	
(ITSAS.) AURRERA IBAIA NAFARRA	→			↓		NIREGAN ZAREN HORREK	→		↓		
→			LEHENGO URTEAN JAINKO VIKINGOA	→		↓		OTARRE ROENTGEN	→		
ARLO APAIZAK	→		↓		ZUHAITZ MOTA (INFINIT.) AKITU	→	↓			KONTSONANTEA 11	→
→					↓			HERTSI GAREN HAUEK	→	↓	
GAISOAK GAILUR	→					GAZTUNA 50	↔				
→				DIRU ZIGORRA	→	↓				POTASIOA	→

LETRA KENKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipiniezazozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

N I R E

+

E T X E

B E R R I

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
							•	I	

EZETZ ASMA

1.- ZENBAT IKASTOLA DAGO ZUBEROAN?

- a) 1
- b) 2
- c) 4
- d) Batere ez

2.- ZEIN DA LOGROÑO HIRITIK GERTUEN DAGOEN EUSKADIKO HERRIA?

- a) Biasteri
- b) Biana
- c) Oion
- d) Ezkarai

3.- ZEIN IZAN DA ALEMANIAR ERREPUBLIKA DEMOKRATIKOKO AZKEN PRESIDENTEA?

- a) Erick Honecker
- b) Hans Modrow
- c) Gregor Gyri
- d) Lech Walesa

4.- ZEIN URTETAN HIL ZEN JUAN SEBASTIAN ELKANO

- a) 1492
- b) 1526
- c) 1547
- d) 1808

IRRI FARREZ

MEDIKUNTZA IKASTEN

Medikuntza Fakultateko 5. kurtsuan, irakasleak zera galdetu dio ikasleari:

— Esango al zenidake mesedez, nerbiotatik jota dagoen gaiso bati estrikninatik zenbateko dosia jarriko zeniokeen?

— Goilarekada haundi bat.

Ikaslea ordea, erantzuna bukatu orduko, hanka sartu duela konturatzen da:

— Barka irakasle jauna, baina nahi gabe nahastu egin naiz. Erantzun al dezaket berriro? —

Irakasleak ordulariari begiratu eta:

— Ez dut uste. Dagoeneko zure gaisoa hilik dago.

NESKAMEA

Etxekoandrea, etxetik aldegin nahi duen neskamearekin ari da eztabaidan. Neskameak alde egin nahi du eta etxekoandreak bertan gera dadin erregutzen dio:

— Begira Arantxa, ezin dezaket ulertu, eskaini dizudan tratua erekin nolatan aldegin nahi duzun.

— Eskaini didazun tratua esaten duzu? Eskaini didazun tratua? Hori esateko lotsarik ere ez duzu!

Baina Arantxa... nire seme-alabak eta nire senarra bezala tratatu zaitut eta.

— Kontxo! Ba hain zuzen ere horrexegatik noa!

KANPOKOEI

Ero batek, gauerdiz* eroetxeko kanpoko hesia saltatu eta alde egin du. Kalera irten eta handik pare bat minututara pertsona batekin egiten du topo:

— Hemen barruan asko al zarete?

A ZE FLASHA!

SOLUZIOAK

EZETZ ASMA: 1-B; 2-C; 3-B; 4-B.

LETRA BATUKETA:

B = 1.....Eramana delako.

X = zero.....R + X = R delako. X elementu antzua da.

E = 4.....E + E = I edo 4 + 4 = 8. Eramanik ezin du sortu, zeren hurrengo batugaia R + X = R ematen du.

N = 9.....N + E + eramana = E edo 9 + 4 + 1 = 14. N = 9 izan beharko du eta gainera eramana etorri beharko zaio beste aukerarik ezean.

T = 5

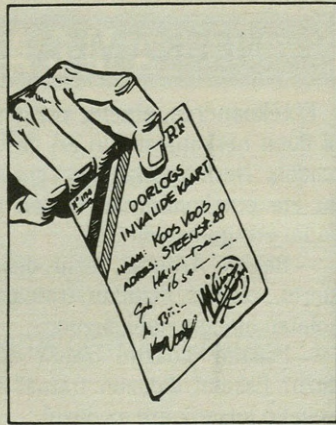
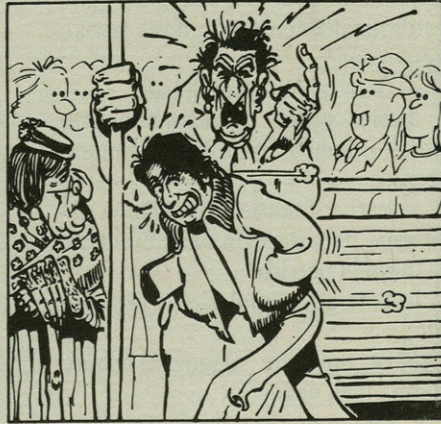
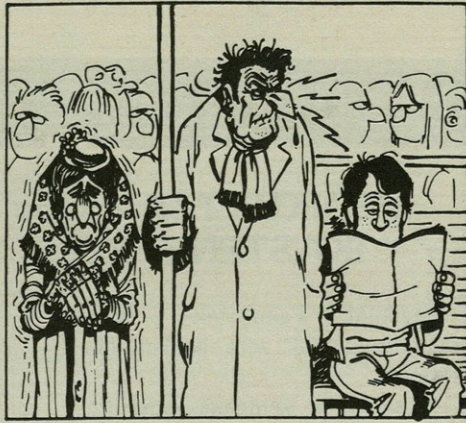
I + T = R edo 8 + 5 = 13. Lehen esan dugunez, eramana sortu behar du batuketa honek.

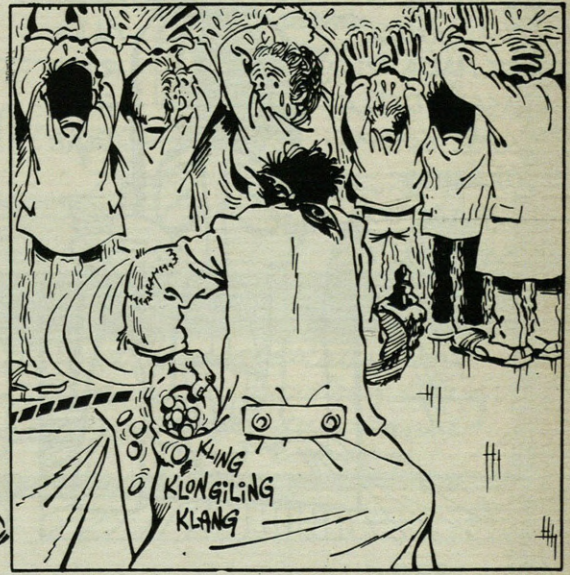
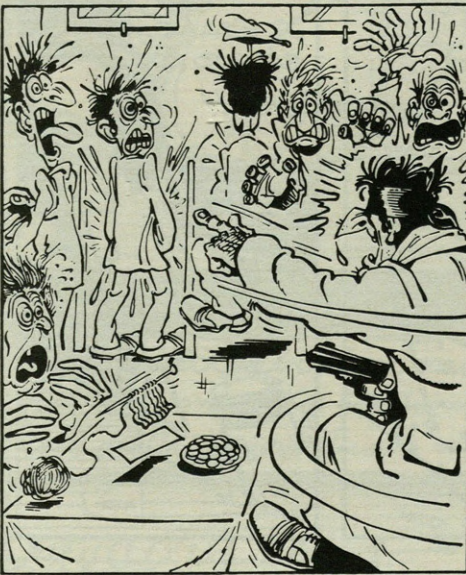
R = 3

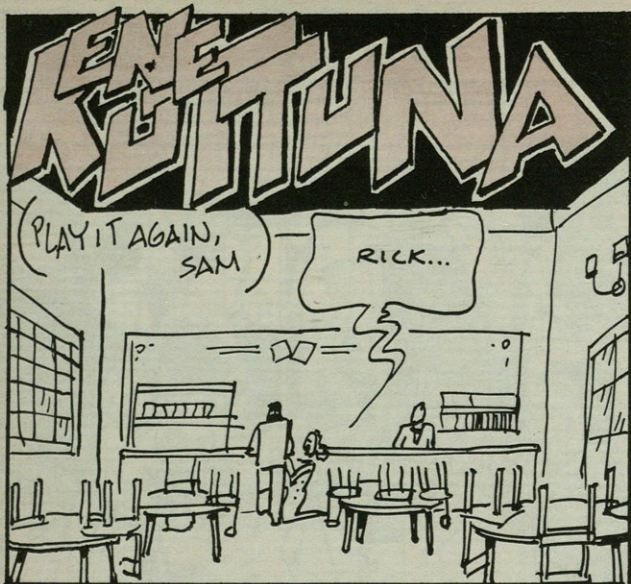
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
X	B	•	R	E	T	•	•	I	N

D	•	A	•	E	•	B	•	T	•
V	E	B	V	D	V	L	A	X	A
I	R	I	A	L	V	A	V	A	•
N	I	D	O	V	V	I	A	T	V
•	A	E	I	•	N	•	A	A	•
I	K	•	V	A	T	E	E	P	A
S	•	R	•	•	•	E	E	•	•
U	D	•	•	N	•	I	R	A	I
N	V	I	•	•	•	I	K	T	•
V	Z	T	I	N	•	V	V	B	•
•	I	X	•	V	D	I	•	•	•
K	V	I	R	N	I	R	I	I	Z

KOOS VOOS

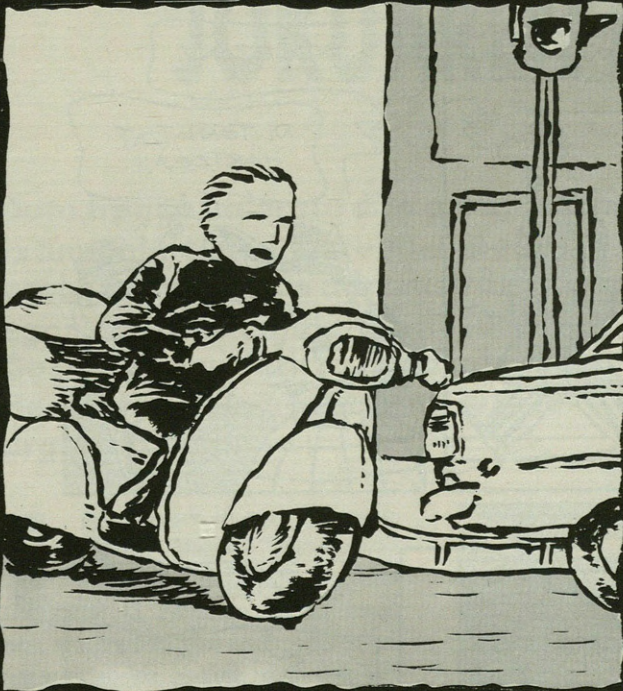
MAITE ZAITUT RICK!!
EZ DUZU JOAN BEHARI!
GURE ARTEKOA HA-
SI BAINO EZ DA EGN!

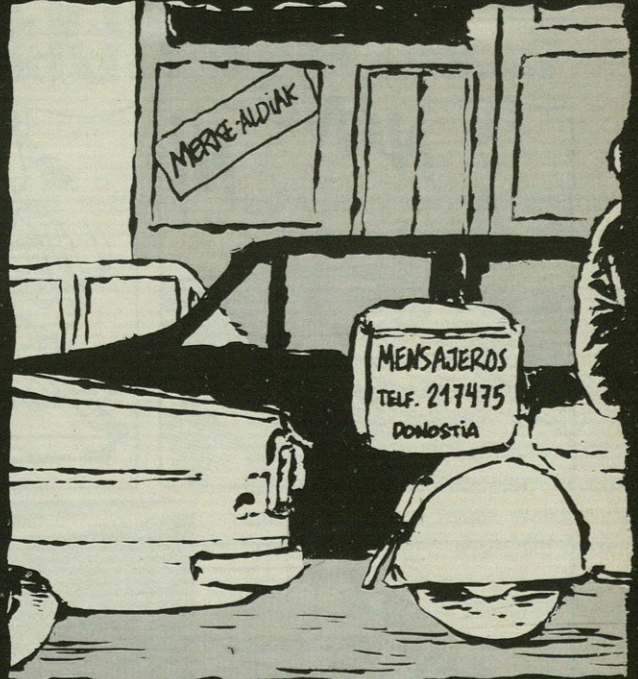
BIZI EREDUAK

Natxo Allendek 98

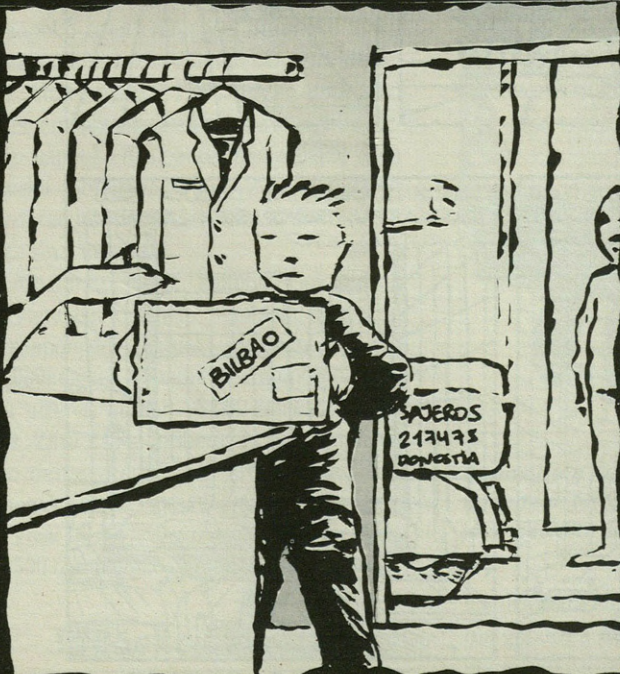
Ataskoek sarritan nere onetik
ateratzen nautz eta bizko-
rregi ibilerazi...

Autoen kea bizi-eraketaraino, eta
batzutan errepidea baso
bilakatzeko dela...

Begirada goibeldun neska egon
ohi den modako boutique-
rara egi-
ten ditut mandatuak maiz...

Minutu batzuz solastatu eta
banoa. Bertarekin igarotzen di-
tut unengatik jarraitzen dut mensa-
jero lanean.

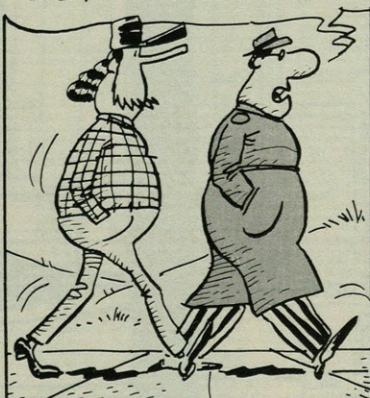

BOKARTA

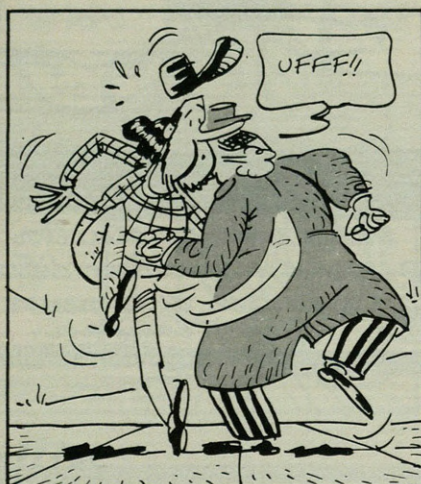
ZELULOIDE ODOLTSUA

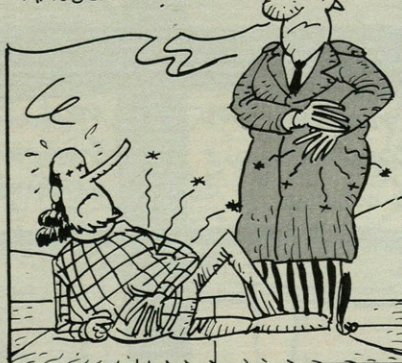
BA AL DAKIK ZER GUSTATU ZAIKIN GUTXIEN HISTORIA GUZTI HONETATIK?

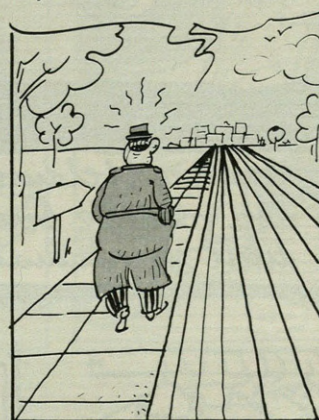
EZ. BOTA EZAK!

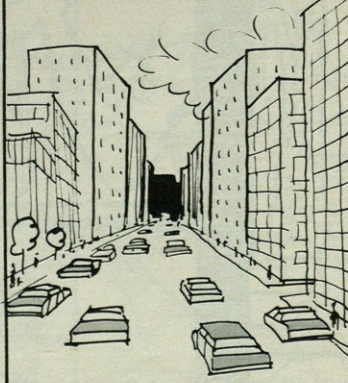
ETA ARE GUTXI-AGO METALEZKO GERRIKOA DARA-MAN JENDEA! BRR!!

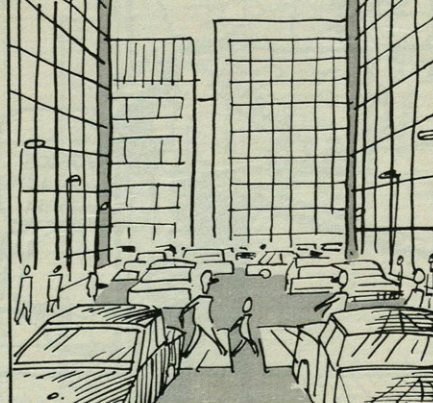
ETA GAINERA GORRO-TO DUT ZINEMA!!!

AHAL DEN DUINEN BETETZEN SAIAITZEN GAREN?... EXTRAK ALA "ESPEZIAUSTAK"?..ORAIN DUDA DAUKAT..."

"GARBI DAGOENA EZ DUGULA EGIN-DAKOAREN TRUKE EZER JASOTZEN DIRUTAN, EH?!"

Esaera zaharrak jokua errenta ez dela esan arren

JOKUAREN ETEKIN BELTZA

Datu frango kaleratu dira azken hilabeteotan 'makina txanponjaleen' inguruan. Aipaturiko datuen arabera, inplikazio administratibo eta politikoak egon daitezke aipaturiko kasuan. Ertzantza, Gasteizko Jaurlaritza, Salaketa Herritarra...elementu ugari luze joko duen kasua argitu nahian.

Urtarrilak 16 egun zituenean, El Mundo egunkariaren orrialdeetatik piztu zen geroa zer esan handia eman duen, eta oraindik ere emango duen, jokua eztabaida. Makina txanponjale delakoetan urtero 125.000 milioi jokatzen diren Komunitate Autonomo honetan, 3.500-5.500 milioietako irabaziak ematen dituen negozio beltza dagoela salatzen zen aipaturiko egunkarian. Diru beltz honen iturria, 1985-88 urte bitarteetan Eusko Jaurlaritzako Barne Kontseilaritzak legez kanpoko ziren entrepesei B motako makinak explotatzeko emaniko baimena litzateke. Honenbestez, 1985. urteko uztailaren 2an emaniko dekretuari aurre eginez, lege kanpoko hainbat baimen zabaldu ziren Eusko Jaurlaritzako Joku zuzendaritzaren arduraduna den Jose Joaquin Portuondoren sinadurapean.

Aipaturiko lege kanpoko jokabideak gertatu baino lehen, B motako (eskuarki 'txanponjale' deituak) makinaren kopurua 7.000koa zen Komunitate Autonomoan, hiru urteren buruan 18.000 bilakatu zirelarik. Zifra hauen arabera, 11.000 makineta-ko desfasea eman zen urte hauetan, baimenak 500.000 eta 1.000.000 pezeta bitartekoak izaki, negozio honen mozkinak 5.500 bat milioiokoa gertatzen zelarik.

1985eko dekretua

Arestian aipaturiko 1985. urteko uztaila-

Komunitate Autonomoko biztanle bakoitzak 50.000 pezetatik gora jokatzen ditu batz besterik urtero.

ko dekretuaren helburua makinaren kopurua gutxitzea izanik ere, aipaturiko datuen eta Eusko Jaurlaritzako zuzendariak esandakoaren arabera, makina hauen kopurua

areagotu egin zen aipaturiko urteetan. Dekretu ugariaren ostean, 1986. urtean Eusko Jaurlaritzako Joku Zuzendaritzak makinak explotatzeko baimenak banatzen hasi zen, honetarako beharrezkoa zen dokumentazioa betetzen zela aztertu omen ondoren. Aurreko urteetan ez bezala, Joku Brigada ezberdinetako zigituekin zabaldu ziren aipaturiko baimenak, Ertzantzaren iturriek diotenez, ordurate hiru lurraldeentzako amankomuna zen zigitua erabiltzen zen arren. Honenbestez, aipaturiko dekretuaren xedea ez betetzeaz gain, zabalduko baimenekin makinaren kopurua areagotu egin zela azaldu dute ondorengo datuek. Guzti honen arabera, Eusko Jaurlaritzak zabalduko behin behineko explotazio baimenak lege kanpoko areagotu zirela esan daiteke.

El Mundo egunkaritik piztutako esztabaida hori ez zen bere horretara geratu, hurrengo egunetan bai Eusko Alkartasunak eta bai Egin egunkariak zabaltasunez jorratu bait dute gaia.

Eusko Alkartasunak Juan Porresen bitartez jakin arazi zuenez, B ereduak makinaren gehiegizko kopurua 6.000tan kokatzen da, mozkinak 3.600 milioitakoa izaki. Alderdi honen datuen arabera, Komunitate Autonomoaren baitan lege kanpoko makinaren kopurua 1884ekoa litzateke, tasak eta lizentziak ordaindu dituztenak alegia. Lege kanpoko makina hauek gainera, itxura legala azaltzen dute aipaturiko alderdiaren arabera, behar diren paperak bait dauzkate (hauek, Joku eta Ikuskizunen zuzendaritzatik atera daitezke soilik).

Etekin frango

Eusko Alkartasunarekin batera, Egin egunkariak hartu zuen egunkari madrildarrek utzitako lekukoa. Egunkari honetako datuen arabera, aipaturiko makinekin lortutako mozkinak 10.000 milioitik gorakoa

da. Espainiako makina enpresarioek publikatutako 'El Periódico del Operador' en azaltzen diren datuen arabera, zeinak makinen mundu honetan dabilen enpresariak Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako Hazienda Foralei eginko aportazioetan oinarritzen diren, gutxienez 10.128 eta gehienez 16.628 milioietan kokatzen da negozio beltz honetan lortutako mozkina.

Aipaturiko 'El periódico del Operador' delakoak azaltzen duenez, legez kanpoko

Mariano Ferrer (Kazetaria)

Fraudea egon denaren salaketa egiteko gai ez naizenez ere, gauzak oso garbi egin ez direnaren susmoa badut; gizartearen beste alor askotan gertatzen den legez, fraudea egon denaren susmoa dut. Gauzak honela, zerbait duenak epaitegira joan behar dela behin eta berriz aipatzen denez, zerbait hori dutenei laguntzea legezkoa iruditzen zait.

Hiritar guztiak dugu betebeharra da hori; honela, inolako frauderik egon ez dela garbi geratuko balitz, gizabanako horiek gizartearen integratuko genituzke berriz ere, eta alderantziz, errudun direla erakusten baldin bada, gizabanako horiek zigortuz guztiok irabaziko genuke.

Laburbilduz, ez dut iritzi propiorik, baina administrazioari akusazio gisa azaldu diren zenbait datu agertu dira, eta honek, administrazioak alegia, epaitegira joateko eskatu du, eta guk hitza hartu diogu.

Jon Enbeita (Bertsolaria)

Era honetako istiluetan, edozein istilu argitu gabeetan, administrazioak berak hartu beharko luke parte argitze lanetan.

Honelako guzak ez gertatzea litzateke egokiena, baina zoritxarrez gertatzen direnez, hauek argitzeko bideak aurkitu behar dira. Guztientzako kaltegarriak izan daitezkeen gaietan batipat, kontrol bat behar du egon, eta kasu honetan bezala, administrazioak ezartzen ez baldin badu, herriak hartu behar du iniziatiba. Esaera zaharraren arabera, "jokoa ez da errenta", baina...

B motatako makinen kopurua 13.000 da, legezkoak beste 25.422 izaki. Datu hauetatik abiatuta, eta beti ere aipaturiko publikazioaren arabera, Hazienda Foralek, joku tasetan soilik 1.625 milioi utzi zituzten jasotzeko. Diru kopuru honi ordea, beste hainbat milioi gehitu behar zaizkio: alde batetik, legez kanpokoak diren makina horien balioa; arestian esan bezala, makina bakoitza martxan jartzeko beharrezkoa litzatekeen baimena 500.000 eta 1.000.000 pezeta bitartekoa da, beraz merkatu beltzean lortutako etekina 6.500 eta 13.000 milioi bitartekoa litzateke. Bigarrenik, ordaindu beharreko BEZa gure: operatzaileen esanetan, lokalaren eta makinaren jabearen artean erdibana banatu beharreko 1.050.000 etekina ematen du makina bakoitzak; bai bata eta bai besteak, jasotakoaren %12a ordaindu behar dute BEZ gisa, 106.200 alegia, guztira 1.500 milioitik gora. Guzti honez gain, gutxi gora behera 400 milioi gehitzen duten baimen fiskalak, udal zergak eta 'Guia por maquina' delakoa ordaindu beharko lukete makinen jabeek.

Milioi guzti hauek batuta, hasieran emaniko gutxienez 10.128 eta gehienez 16.628 milioiak lortuko lirateke, merkatu beltz honen bitartez lortu omen den etekina alegia.

Salaketa herritarra

Datu hauek kalean egonik, eta otsailaren 21ean Gasteizko parlamentuan Juan Lasa barne kontseilariak emaniko esplikazioak gustokoak ez izaki, bide legalatik jotzeko erabakia hartu dute zenbait hiritarrek, 'salaketa herritarra' delakoa osatuz. Gizarte-ko espektru ezberdinetako pertsonen osatzen duten salaketa herritar honen jaiotza,

Iñaki Elizetxea (ESAN)

«Salaketa herritarra da hau aurrera eramane behar duena»

ESAN sindikatuko ertzainek eginko salaketa funtsezkoa izan da geroa jaio den salaketa herritarren sorrerarako. Bertako partaidea den Iñaki Elizetxearekin mintzatu gara gu.

ARGIA.— Zergatik izan zenuten salaketa hau burutzeko iniziatiba?

IÑAKI ELIZETXEA.— Ertzaintzaren barruan aipaturiko kasuaren azterketarako oztopo frango ezarri direlako jo dugu salaketa hau egitera. Bestalde, orain arte Ertzaintzari zegozkion kasu guztietan eman den jokaera itxi eta ilunarekin puskatu nahi izan dugu jokaera honekin.

A.— Zein da beraz helburua?

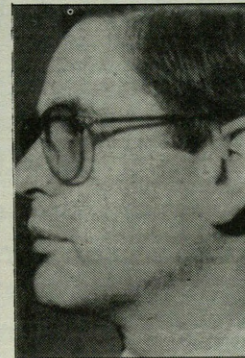
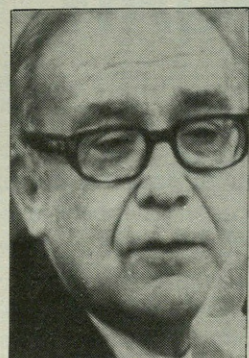
I.E.— Arestian aipatutakoaren ildotik, hain garrantzitsua den kasu hau herritarrei jakin araztea da gure helburua, azken finean,

herria ikerketa prozesu honen partaide izan dadin.

A.— Eta Jaurlaritzaren jokaerari dagokionez?

I.E.— Ertzaintzaren barruan oztopoak dauken legez, ez dugu uste Gasteizko Parlamentuan honelako hasu bat argitzeko leku egokiena denik. Salaketa herritarra da hau aurrera eramane behar duena.

A.— Guzti hau argitu beharko luketen entitate edo bitarteko juridikoak nahi-koak argitu al dute kasua?

MIKEL ARRIETA

Anjel Lertxundi (Idazlea)

Hiritarren artean nolabaiteko susmoa dagoenean, eta uste dut gaur egun gai honen inguruan badela, gauzak lehen bait lehen argitu behar dira. Norbaitek susmo horiek argitzea oztopatzen baldin bado, legezkoak diren bide guztiak erabili behar dira.

Ez dakit zenbateraino izango diren egia egun kale eta prentsa mailan erabiltzen diren datuak, baino bai dakitena da, honelako susmoak egotea gizarteari ez diola inolako mesederik egiten. Hori argitu nahia bultzatu nau mugimendu honetan sartzera.

Jose Vicente Idoiaga (EHU-ko irakaslea)

Hiru dira salaketaren arrazoiak: Tragaperren kasuan egon daitezkeen erantzunkizunak argitu. Puntu honen inguruan esan beharra dago, fiskaliak aspaldi zituela datuak eskuartean (bai prentsan eta bai beste ingurune batzuetan erabili izan direnak) baina ez ditu aintzartat hartu; ez du ikerketa aurrera eraman. Parlamentuari buruz ere gauza bera esan daiteke, ikerketa komisioa blokeatua bait dago; honenbestez, guk hartu dugu iniziatiba, behingoz epaitegia derriortzeko asmoz.

Bigarren arrazoiak, Ertzantzako kide batzuk eginiko salaketa litzaiteke. Oso garrantzitsua iruditzen zaigu, jende honek hartu duen konpromezua, eta hauk izan ditzaketen presioen aurrean, herriak erresponzabilitatea eduki beharko luke.

Arrazoi filosofikoa genuke azkenik: herria ez da honelako arazoez gaitik ate egon behar; parte hartu beharko luke, bidebatez boderea kontrolatuz.

Ertzantzako ESAN sindikatuko kideek eginiko salaketan koka daiteke, zeinean orduarte prentsa mailan erabilitako zenbait datu baieztatu zituzten aipaturiko ertzainek. «Ertzainen eta gure arteko laguntza ezinbestekoa izan da -dio Kosme Mendigurenek, salaketa herritarraren baitan dabilen abokatu ekipoko kideak- beraiek hila beteetako lanaren ostean lortutako datu interesgarriak dituzte, baina suerta daitez-

keen presioak ekiditzeko hiritarren laguntza behar beharrezkoa dute». Aipaturiko abokatuaren iritziz, epaitegian bertan hilko litzateke ertzainen salaketa 'salaketa herritarra' sortuko ez balitz.

Eskaturiko dilijentzia eta ikerketak sortuko dituzten inplikazio administratibo eta politikoak traba izango direla jakin arren, indar handiz jarraitzeko asmoa agertu dute

I.E.— Oraindik ere gauza asko gelditzen dira argitzeke, eta hain zuzen ere horregatik jarri dugu hau epailearen eskuetan. Dena den, salaketa herritarrak egin dezakeen indarrean dugu esperantza handia, hauen eragina funtsezkoa izan bait daiteke.

A.— Salaketa herritarraren bitartez aurrerapausuak eman daitezkeela uste duzue?

I.E.— Baietz uste dugu, baina ez dakigu kasua guztiz argituko den. Bodereak duen indarrak jabetzen gara, baina gutxienez aurrerantzean legez kanpoko honelako ekintzak burutu asmo dituztenak behin eta birritan pentsatzeko balioko duela uste dugu.

A.— Guzti hau salatzea kaltegarria izan al daiteke zuentzat?

I.E.— Estructura militarista batean, zeinean goi mailako kide batzuk zalantzan jartzen dituzu, ez dizkizute erreztasunik

ematen. Dena den, zuk orain egiten dida-zun galdera hau nahiko zabaldua egotea oso kezagarria da, askatasun demokratikoak omen dauden herri batetan hiritar batzuk, kasu honetan ertzainak, eskubide bat gauzatzen dutenean, zuk aipatzen dituzun gisako arazoak egotea kezagarria da.

A.— Oraindik ere datu asko daudela argitzeke aipatu duzu lehen, Ertzantzaren eskuetan?

I.E.— Egon beharko lukete behintzat. Portuondo jauna zenbait bideetatik legez kanpoko jokabideetat jabetzen denean, iker-tzaileak bera eta Campoy eta Alkaide Ertzainak direla jakinarazten duen dekretu bat zabaldu zuen 1987. urtean. Honenbestez, jokuaren brigada zeritzana desager-tzen da, eta pertsona hauen eskuetara pasatzen da informazio guztia; beraz hiru pertsona hauek dira guzti hau argitzeko beharrezkoak diren datuak eskuartean dituztenak.

Instalazio eta baliabide eskasekin baina gorantz doa beisbola Bizkaian

BATEATZAILEAK EUSKAL ZELAIAN

Mende erdia pasa da Euskal Herrian beisbolean jokatzeko hasi zenetik. Auzo mailan eta kuadrila giroan, lagunarteko jokua baino ez zen hura oraindik minoritarioa bada ere geure artean, azken hamar urteotan kirol izaera bereganatu du eta lan haundia egiten ari dira prestaketa fisiko eta tekniko mailan. Ilusio haundia nabari zaie horretan dabilatzanei, behar baino gehiago ez badute ere taldeak aurrera ateratzeko.

Bilboko Errekalde auzoan dagoen El Fango polikiroldegiraino hurbildu gara, bertako beisbol zelaira. Iturrigorri taldeko entrenatzailea den Juan Antonio Perezek argitu digunez, une honetan Bizkaian infantil mailako bi beisbol talde dira, kadete mailako sei, jubeniletan lau eta beste hainbat senior: *Ralpe, San Inazio eta Iturrigorri A eta B; «herrialdeko txapelketaz gain estatu mailako txapelketan ere hartzen dugu parte, Ralpe eta Iturrigorri Lehengo Mailan eta San Inaziok Bigarrenen. Bestalde, kadete mailan Iturrigorriko taldeak iaz estatu mailako txapelketan lehen postua eskuratu zuen»*. Komunitate Autonomoen arteko txapelketa ere jokatzen da, eta Euskadi (Bizkaia azken finean, Araban eta Gipuzkoan ez bait dago talderik) Katalunyan azpitik badago ere, beti ibili izan da Nafarroarekin mokoka bigarren postua eskuratzeko.

Prestaketa fisiko arduratsua

Entrenamendua zuzentzen ari zela harapatu dugu Juan Antonio Perez, eta zelaian pilotari kolpeka zebiltzan gazteak aipatuz, azken urteotan beisbolak geure artean aurrerakada nabarmena jasan duela adierazten du. «Ez da beste garai batzutan bezala; orain ibiltzen diren mailan aritzeko prestaketa fisiko bikaina behar dute, seriotasunez hartzen da kirol hau eta eguneroko entrenatzen dute». Neguan, txapelketarik ez dagoela, hiru hilabete ematen dituzte pesak egiten, eta denboraldian zehar pesa lan hau mantendu egiten dute.

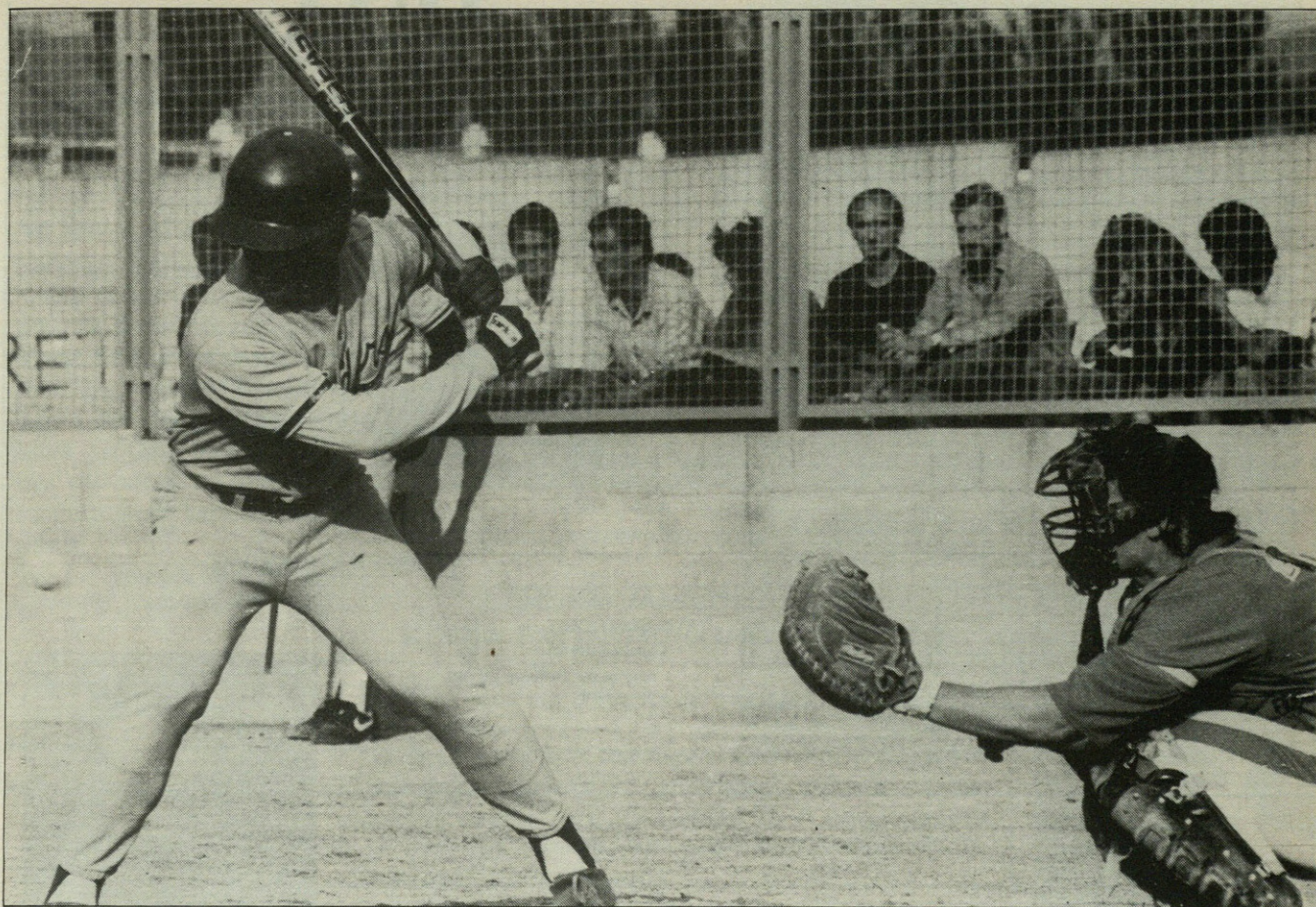

Postuaren arabera gaitasun ezberdinak

landu behar dira. Jaurtitzaileren kasuan, lana oso gogorra izaten da, «*hauena da lanik sakrifikatuena, eta besteen aldean prestaketa ona behar dute. Besoa asko behartzen dute, eta hanka zein sorbalda indartsuak behar dira osorik eusteko. Partiduaren ondoren astebetean egon behar dute gutxienez pilota jaurtiki gabe. Jasotzen duten prestaketa fisikoari esker ez balitz, bi urtetan «kabo jaurtitzaila».* Hartzaileren lana ere ez da hala modukoa, denbora gutxia makurturik igarotzen bait du, hanka lerdinak behar izanik. Hala ere, entrenatzaile honen ustez taldeko jokalaririk garrantzitsuenak «*inter-basea*» litzateke, bigarren eta hirugarren baseen artean kokatzen den jokalaria, «*eta oso azkarra behar du izan, erantzun bizkorrekoa, beheko kolpatzen dituzten pilotak jaso eta bigarren eta hirugarren baseei asistentziak egiteko; bera da zelaian gehien mugitzen dena, partiduan zehar lanik handiena duena*».

Teknikoen lana

Aurkako taldea bateatzen ari denean jokalariek zelaian duten kokapenaren arabera «*pitcher*»-ak, «*catcher*»-ak, hiru baseek, «*inter-base*»-ak, «*leftfile*»-ak, «*centerfile*»-ak zein «*rightfile*»-ak lan ezberdina izango du, eta ahalik eta prestaketa berezituena ematen saiatzen dira entrenatzaileak, alor fisiko zein teknikoan. Horretarako ordea tekniko aditu eta trebeak behar dira; gure solaskideak adierazi digunez, «*neuek jokatzen ikasi nuenarekin hasi nintzen, jokalariek entrenatzaile lanak betez; bost urte daramatzat estatuko selekzioaren talde teknikoan, eta Bartzelonako Olinpiaden kontuekin hasi ginen kanpora irteten*—bertan beisbola estreineko aldiz izango da kirol olinpikoa—. Pasa den hilabeteetan San Diegon izan ginen, talde preolimpikoarekin, puntako selekzioen aurka jokatzen zerbait ikasteko as-

motan, eta apirilean Kubara abiatzekoak gara». Bertan ikasitakoak balioko ote dio hemengo beisbolaren maila zertxobait igoteko. Jokuaren gora-beherez behintzat ziurtasunez mintzo zaigu, garbi: «zeure taldea bateatzen ari denean errondak egiten dira, eta lehenengo bateatzaileak azkarra behar du izan, pilotari gogorregi eman ez arren lehenengo baseraino beti iritsiko dena; hurrengoa ere antzerakoa, eta hirugarrena bateatzailerik onena izaten da, pilota txikitu eta kanpora aterako duena, hiru-rek itzulua amaitzeko. Seigarrena berriz azkarra, lehenengoaren antzera, eta azken-erako hiru bateatzaile kaxkarrenak».

Joku betegarria

Gaur egun bederatzi urterekin hartzen dituzte haurrak, eta bi urte ematen dituzte jokatzeko prestatzen, ikasten, «ze joku hau nahiko zaila da; ez da futboleko bezala, laupabost gauza kontatu, baloia eman eta joka daitekeena. Askozaz arau gehiago du eta zailago da ondo menderatzea. Hori bai, bi urte irauten duenak ez dio erraz utziko beisboleko jokatzeari, guztiz baita da asegarria».

El Fango-ko zelaia dugunetik geure maila nabarmenki igon da

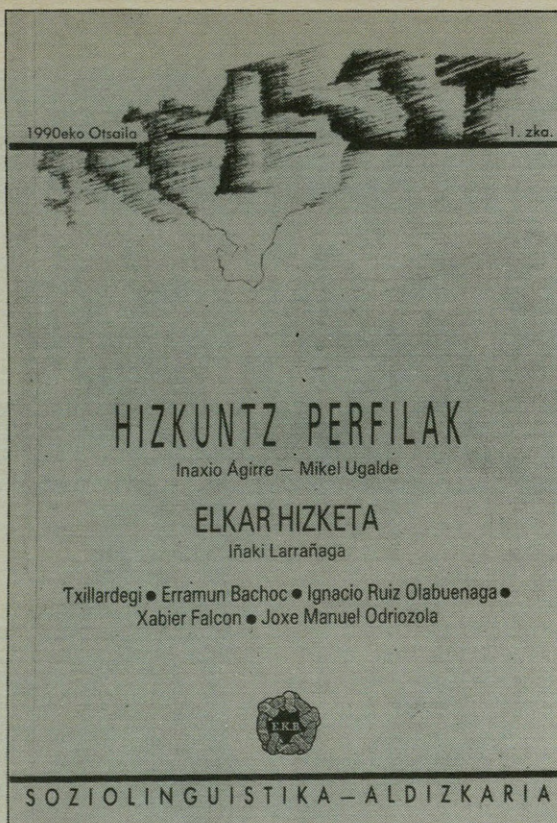
Oraintsu nahiko arazo izan dute Bizkaian arbitroekin, beteranoak erretiratu egin bait ziren, «eta entrenatzaile zein jokariak ibili izan ginen lan hori betetzen». Duela bost urte inguru ordea mutil gazte bat lanean hasi eta hamar gizoneko arbitro taldea osatzea lortu zuen. «Gaur egun, estatu mailan geure Federazioa da arbitro talderik onena duena —harro mintzo zaigu Juan Antonio— eta hona datoz astean bitan, entrenamenduetara... Alde honetatik ez dugu arazorik».

Ez instalazio ez diru

Beisbola oraindik oso kirol minoritarioa da ordea, batetik oso garestia delako eta

bestetik instalazio egokirik ez dagoelako. Orain bi urte zabaldu zuten El Fango-ko polikiroldegia, eta bertakoa da Bizkaiko beisbol zelai aipagarri bakarra; han jokatzen dira partidu gehientsuenak eta bertan entrenatzen hasi zirenetik asko hobetu da jokariaren maila, Iturrigorri beisbol taldeko entrenatzaileak aditzera eman digunez. Diru kontuekin ere ez dira aisa ibiltzen, eta kristorenak eta bi egin behar izaten dituzte denboraldia amaitu izateko; «urtean hirutan joan behar izaten dugu Bartzelonara, esaterako, eta bidaia geure kotxeetan egiten dugu, nork bere ogitartekoa besapean duela. Auzoko jaietan txozna jarri, boletoak atera, bururatzen zaigun guztia beharrezko da, ez bait dugu esponsorrik, eta beisbol talde batek behar duen ekipoa ez da ahuntzaren gaurdiko eztula». Amateurrak denak, ilusio haundiz ari direnak eragozpen guzti hauen gainetik, arrainak sarean bezala harrapatuta dituen kirol hau aurrera ateratzeko.

X.MAKAZAGA

BAT

SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA

Sakonketa, gogoeta eta
eztabaidarako aldizkaria

BAT - SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA

NIK ERE HARPIDEDÚN IZAN NAHI DUT

Izen deiturak

Helbidea

Herria

Herrialdea

D.P.

Tel.

KOBRAKETARAKO DATUAK

Banku / Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontuaren zenbakia

- HARPIDETZA: 2.000 pezeta, 100 libera.

- Hiru ale urtean.

Baleazaleen Kalea, 12 - 1. A

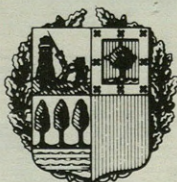
70.011 DONOSTIA

Tf. 943 - 466676

Faxa 943 - 466894

H.A.E.E.

I.V.A.P.

**Herri-Arduralaritzaren
Euskal-Erakundea**

**Instituto Vasco
de Administración Pública**

HIZKUNTZA - ESKAKIZUNEK ESKATZEN DUTEN GAITASUNA LORTZEKO ELKARLANERAKO ITUNEA UDALEKIN

1990eko martxoaren 6ko E.H.A.A.n, 47. zkian, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen eta Udalen artean izenpetzeko Itune erdua argitaratu da.

224/89 Dekretuari jarraituaz Hizkuntza-Eskakizunen ezarpenaren ondorioz Udalek izango dituzten beharrei aurre egin ahal izateko, HAEEk elkarlanerako proposamena egin die Udalei Itune honen bitartez.

Arlo hauetarako izango da laguntza:

- Udal langileen hasierako hizkuntza-maila ezagutzeko ebaluaketarako.
- Hizkuntza-Eskakizuna lortzeko langileek egin beharreko ikastaroetarako.
- Ikastaroetara joatearen ondorioz sortutako ordezkapenak ordaintzeko dirulaguntzetarako.
- Ikastaroetan lortutako mailaren azken ebaluaketarako.

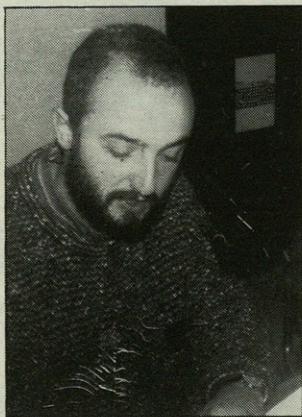
Argibide gehiago nahi izanez gero, E.H.A.A.aren aipatu zenbakira edo Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundera (Adriano VI kalea 20, 01008, Gazteiz. Tfna.: 945-245300) jo daiteke.

Erranak erran

TEORIZAZIO FALTA 80. HAMARKADAN

“ Edozein gizartek bere etorkizuna moldatu eta planifikatu ahal izateko teorizazioa izan behar du. Ez dut uste gaur egun 60. hamarkadan izan ziren teoriarik dugunik. Materialistegiak ikusten ditut azken hamar urte hauek. (...) Gizon teknika bilatzen edo sortzen ari gara, gaintzeko gutzia baztertzen dugularik.

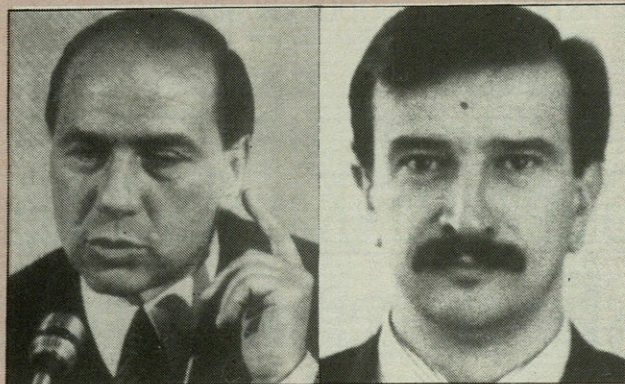
Velez de Mendizabal.
(«Hemen», 90-3-23).

EGUNKARIAREN PREMIA ETA IKASTOLAK

“ Ikastolek historikoki erreibindikatu dugu telebista oso inportantea dela gure umeentzako, erreibindikatu dugu irratia eta erreibindikatzen dugu euskarazko egunkaria, badakigulako zer eragina duten komunikabideek gure ikasleentzat. (...) Guk planteiatzen genuen gure dokumentuan prest geundela beste batzuekin lankidetzat bat antolatzeko euskarazko egunkari bat egiteko. (...) [Lankidetzarako] begiratuko dioguna da berez zenbateraino egunkari hori herritarra den, alegia zenbateraino dau den konpartituak erabaki lekuak eta zenbaterainoko autonomia duen egunkari horrek.

Iñaki Etxezarreta.
(«Egin», 90-3-21).

BERLUSCONI-REKIN LOTU AKORDIOA BETETZEKE

EITB-KO ZUZENDARITZA KINKA EKONOMIKOAGATIK LARRI

EITBko zuzendari orokorra den Josu Ortuondok telebistaren larrialdi ekonomikoa agertu zuen iragan astean, Berlusconi-rekin lotutako akordioa betetzen ari ez omen delako. Antza denez, kontratatutako publizitateetik 1.900 milioi pezetako fakturazioa dago jokoan. «*Berlusconi bere konpromezua oraindik betetzen hasi ez izana kezagarria da, Tele-5 kanal pribatuko interesen alde ari dela pentsa eraz bait dezakegu*», adierazi zuen Ortuondok.

Berlusconi-rekiko menpekotasuna zalantzan jartzen hasia da orain EITBko zuzenaria: «*telebista autonomikoez publizitatea eskuratzeko elkartuko bagina, Berlusconi alde bat uzteko ez genuke zalantzarik egingo*».

Bien bitartean, ETBk aurtengo barne produkzioarako aurrekontu gutzia xahutua dauka dagoeneko eta hainbat programa desagertu liteke udatik aurrera.

HIRU AKTOREK 30 PANPINA ERABILTZEN DITUZTE

KUKUBILTZO ANTZERKI TALDEAK «ORREAGA» ESTREINATU BILBON

Pasatu den astelehenean eta asteartean Bizkaiko ikastetxeetako gazteentzako zenbait emerald egin eta gero, asteazkenean izan da Kukubiltzo antzerki taldearen «Orreaga» obraren estreinaldi ofiziala Bilboko Campos Eliseos antzokian. Apirilaren lehena arte iraungo dute bertan, jarraian Bilboko Saninazio eta Santutxuko auzoetara zabalduko direla.

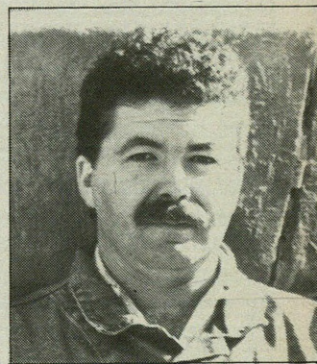
«Orreaga» obra hau Pabeko *Episodes* taldeak sortu zuen, orain hiru bat urte Euskal Herrian ikusi ahal izan zena. Carlomagno eta Rolandek Akisgranetik Orreaga bitartean egindako guduen ibilbidea kontatzen du obrak farsa eta satira moduan. Hiru aktorek hartzen dute parte, 30 panpina erabiltzen dituztela! Zuzendaritza lana *Episodes* talde frantseseko Bernard Lefever berak egin du.

□ **NAFARROAKO** administrazioetatik AEKk jasotzen dituen erasoen aurkako manifestazioa izango da larunbat honetan Iruñean (arratsaldeko 6etan). Legez AEKri 27 milioitako dirulaguntza dagokio.

Txutxumutxuka

«DELIRIUM TREMENS» DISKOA GRABATZEN

□ Joan den astelehenean sartu zen «*Delirium Tremens*»eko laukotea IZko estudioetan, Kaki tekniko dutela beren hurrengo diskoa hiru astetan barrena grabatzeko. Taldeak udarako argitaratu nahi du plastikoa, baina taldearen aurreko zigilua izan zen «*Oihuka*»rekin arazoak tartekatuta omen dira.

IZAGIRREREN LIBURUA «PREMIO NACIONAL»ERA

□ «Balizko Erroten Erresuma» «*Premio Nacional de Literatura*» sariko poesia sailerako hautatua izan da. Susa argitaldaria iragan astean Madrilgo Ministraritzatik jasotako gutunaren arauera, Koldo Izagirreraren liburuaren itzulpena martxoaren 30erako igorri beharko da. Gogoan daukagu duela urte batzu idazle beraren «*Euzkadi merezi zuten*» nobela ere aukeratua izan zela.

LAU ARTISTA BILBOKO METROAN

□ Bilboko metroko lanek zabalduko dituzten lau sarreretako obrak agerian eta zatar ikus ez daitezzen, uda osterako Jaurlaritzak lau artista ezberdini dekorazio moduko estalketa proiektuak eskatuko dizkie: Gerardo Vera, Ouka Lele, Lazkano eta Jose Ibarrolari. Azken honek itsasuntzi bat egingo ei du Ibarrekolandan.

GORKA ARRESE

«DURANGO, AMETS BAT, 1439» AZPEITIKO TOPAKETETAN AURKEZTU ZEN, ETA ORAINSU ESTREINATU «GODOT» BI BERTSIOZ SORTUA HASIERATIK

«Geroa» eta «Karraka» taldeak euskarazko bertsioaren kolokan

Antzerki profesional deituaren esparruan kokatu ohi diren taldeen artean izen handikoak dira «Geroa» eta «Karraka». Euskara ahaztuta utzi dute beren azken urteotako muntaietan, baina gaztelerazko obra orijinalen bigarren bertsioak egitera jo dute urte honetan.

Talde profesionalengan gero eta urriago gertatzen ari da euskaraz jotutako antzerkia, eta honez gero deusean geratu da testua euskaraz sortu eta muntaia euskaraz eraiki eta lantzeko inizatiba —izatekotan, gaztelerazkoa izateko bigarren bertsioa—. Gaur egun talde *amateurak* dira euskal antzerkia errotik abiatuta hazten duten bakarrak, salbuespenak badiren arren. Okerragoa izan da hala ere, bigarren bertsioa (euskarazkoa) egitea kasik utzia izan dela azken aldian, nahiz eta Gasteizko gobernuko dirulaguntzak jasotzeak bi hizkuntzetako bertsioak egin beharra derrigortzen duen teorian.

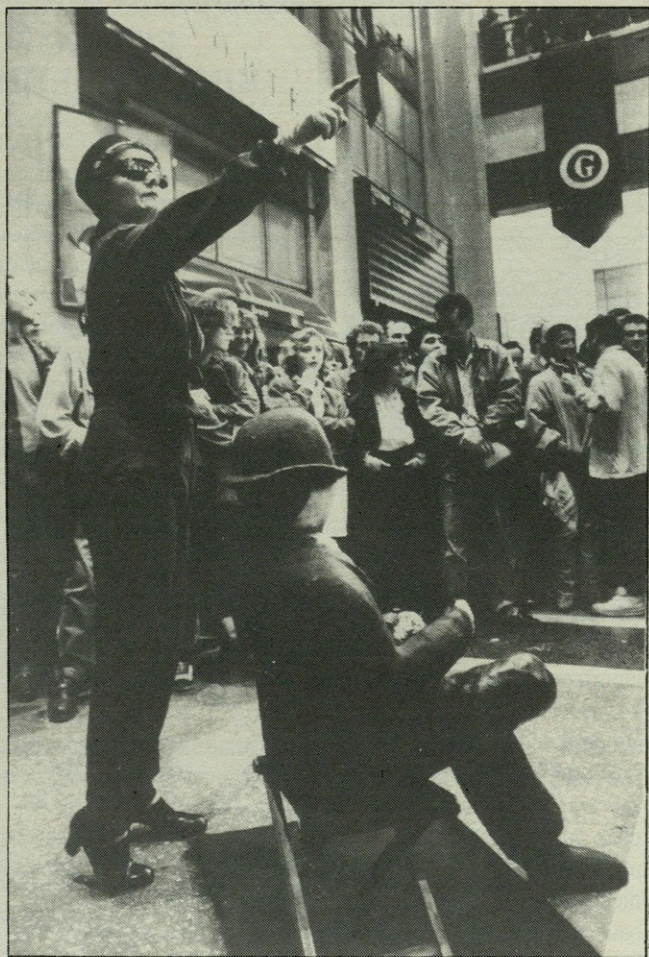
Durangoko «Geroa» eta Bilboko «Karraka» taldeak izan dira horietako bi. Aurtengo denboraldirako orde, berriro euskarazko bertsioari ekitea nahi izan dute. Geroa-k, hilabete mordo eta gero, «Durango, un sueño, 1439» euskaratu du «Durango, amets bat» moduan —8 bat emanaldi egin dituzte eta beste hainbeste programaturik dauzkate jadanik—. Karraka-k bestetik, «Go-

dot» estreinatu du orain gutxi —10 emanalditatik 2 euskaraz burutuz—. Taldeotako zuzendariak diren Paco Obregón eta Ramón Barea-rekin solastatu gara.

«Durango...»: 25 emanaldi euskaraz?

Urte betean Geroa taldeak «Durango, un sueño» 70 bat alditan eskaini du —Estatu espainolean oso zabaldua, Madrilgo Ministreritzaren dirulaguntza ere jaso zuela—, eta Azpeitiko Topaketetan estreinatutako euskarazko bertsioa berriz, 8 bat aldiz 3 hilabetetan. «Antzerkia euskaraz ere egin nahi dugu, ez espainolez bakarrik», nabarmendu nahi izan zigun Paco Obregón-ek. «Ez dugu izan nahi bere egoitza Euskadin duen eta ovi bat bezala kanpora hegan ateratzen den talde profesionala. Hemen ia 12 urte daramatzagu lanean eta hemen errotu nahi dugu. Gainera, bi hizkuntzen tentsioak, eskizofrenia horrek kalte baino lagundu egiten digula uste dut».

Urtean zehar 20-25 emanaldi euskaraz eskaintzeko asmoa dute, «Euskal Herrirako benetan ko-

«Godot» obrako argazkia.

Bilboko RENFEko geltokian estreinatu zen egunean.

«Ez gara antzerkitik bizi eta paso egiten dugu saltzeko helburuz egiten den antzerkitik. Guk gustoko duguna egiten dugu eta ez dugu presarik»

Ramón Barea: «Apur bat lagata geneukan herrietako zirkuitoa»

«Karraka» taldeak «Euskadi, Euskadi» obrak gutxienik iazko urria arte iraungo zuela uste baldin bazuen ere, porrot galanta gertatu zitzaion. Bilbon 6 astez egin zuten, eta «Bilbao, Bilbao»rekin 3 astetan bildu zuten ikusleagoa besterik ez zen gerturatu. Donostian eta Gasteizen programatzeko arazoak izan zituzten patronatoekin eta antzokiak taldeak berak alokatu behar izan zituen. Eta Euskal Herriatik kanpora irteteko orduan berriz, Madril eta Valentziatikakoak besterik ez lortzean, mugitzeak merezi ez zuela deliberatu zuten. «Bilbo-ko asteen ostean, gira desastre hutsa izan zen» adierazi digu Ramón Barea. «Horregatik, tramoiak, antzokiak eta muntaia handiak alde batera utzi eta berrito kalera jotzea erabaki dugu. Gainera, uste dut beharbada apur bat lagata geneukala herrietako zirkuitoa, hiri-buruetara bakarrik mugatuz muntaia handiez».

«Godot» euskaraz

«Godot» izena du iragan hilabeteen Karrakak Bilbon estreinatu zuen obra berria. Hiru aktorek eta zenbait panpinek —irudi errepikatu inpersonalizatuak— norbait iristekotan dagoela itxaroten dute. «Obra prestatzen ari ginela gertatu zen Beckett-en heriotza. A ze kasualitatea!».

Ramón Barearen zuzendaritzapeko hiru jokolariez aparte, bereziki Jose Ibarrola (irudi guztiaren kontu egin duena) eta Fran Rubio (musika konposatzailea) nabarmendu beharko lirateke obran, imajinak eta musikak toki garrantzitsua betetzen bait dute obran, 20 minutuko testu laburra besterik ez duela —eta grabatua—. Gisa honetan euskarazko bertsioa ere martxan jartzeko aukera baliatu dute Karrakakoek, «berez testua nahiko funtzionala bait da eta ez du arazorik agertzen, transportatzea besterik

Ramón Barea eta «Karraka»-k antzokia utzi behar izan dute eta kaleagatik apostu egin.

ez». Itzulpena Bernal Otxoak egin du.

Euskara utzia zeukatelarik —«Alias Moliere» Edorta Jimenezek euskaratu zientetik—, berrito ere zergatik ekin dioten galdetu genion Bareari. «Ez da prolemtikoa grabaketa hau euskaratzea, eta emanaldi aukera gehiago daukagu bi hiz-

kuntzetarako prest egonez gero». Herrietan barrenako zirkuitoa hobeto ibili ahal izateko lagunduko die euskarazkoak, zalantzarik gabe.

Zirkuito premia

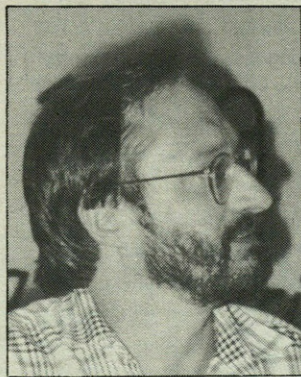
«Garai batean askoz gehiago antzesten genuen orain baino», adierazi digu Bareak. «Subentzio politika egokia ekitaldiak ugaritu eta erraztea litzateke, obrak berak diruz laguntzea baino. Gaur egun, zirkuitoa oso txarto dagoenez, merkatua blokeatuta dago».

Agian profesionalizazioak ekarri duen gaitzetako bat da obrak subentzionatzeko politika eta zirkuitoak eraikitzen ez arduratzea. «Aktoreak, aktore kontratatutak, estabilitate ekonomikoaren bila dabil profesionaltasunaren izenean, eta horrela dirulaguntzaren ziurtape-na behar izaten du antzerki talde edo produktorak».

LOREA AGIRRE

puru mixerable! Baina gehiago programatzea zaila izango zaigu». Hamar aktorek egiten dute obra, eta muntaia ez da merkea. «Euskarazko antzerkiak babes beharra dauka. Eta horretaz behin betirako jabetu behar dugu: babes beharra dauka, espainolezko antzerkiaren oso gainetik».

«Jende talde batek osatzen du antzerki taldea, alde batetik bestera ibili behar du, eta horretarako dirua behar da. Zein da arazoa? Bada, antzeslanak garestiak direla eta zail gertatzen dela programatzea edo kontratatzea. Eta zein da konponbidea? Bada, guk egin duguna: Jaurilaritzarekin akordio batera heldu, babes akordio batetara. Gisa honetan, euskarazko emanaldi bakoitza diru kopuru batekin subentzionatzen du, obra kontratatuta nahi duenari merkeagotzeko. Zer lor-

Paco Obregón eta «Geroa»-k babes berezia jaso dute Jaurilaritzatik euskaraz antzesteko.

tu dugu? Bada, gure cacheta udaletxeen kontratazio posibilitatera moldatu eta egokitzea. Hau formula bat besterik ez da, baina formula legalizatu bat bezala zabaltu beharko litzatekeen talde guztientzako».

Obraren itzulpen korapiloa

«Durango, un sueño» Ignazio Amestoyk idatzia da eta Unzuak itzulia —«Grande Place» itzuli zuen berbera—. Testu orijinala konplexu samarra izaki, moldaketak egin behar izan dira, euskarazko bertsioari ekiteko orduan ulermen maila kaltetua gerta ez dadin.

Hizkuntzak dramaturgia baldintzatzen ote duen galdetu genion orduan Paco Obregón-i. eta baiezko borobila eman zigan. «Noski, guztiz. Egiturak, tonua eta desarroilo ezberdin ugari baldintzatzen du. Esate baterako, gure kasuan, pertsonaien arteko harremanak aldarazi zizkigun euskararako itzulpen eta egokipenak». Eta orduan ez da gauza bera muntaia bati euskaraz ala

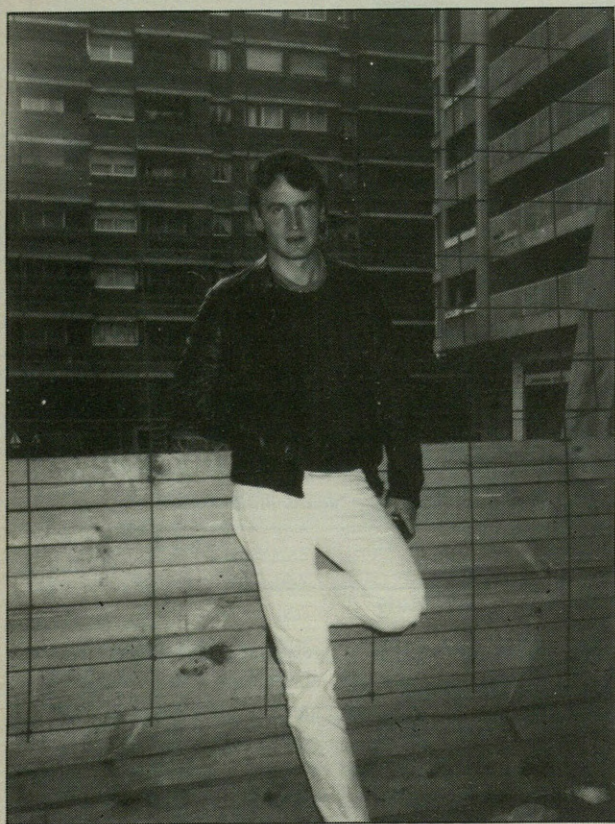
espainolez ekitea bere sorrera eta abiapuntutik, itaundu genion? «Noski ezetz. Horregatik esan behar da Durango...k hobeto funtzionatzen duela espainolez euskaraz baino, espainolez landu delako sormen prozesua. Berezko prozesuak euskaratik espainolera izan beharko luke, eta ez alderantziz. Geroa-rentzat bi ekipo formatzea izango litzateke egokia, bata espainolezkoa eta bestea euskarazkoa, eta bakoitza bestearengandik autonomo izan dadila».

Geroa-ren hurrengo proiektuak —«Amante madre» eta «Huelga de Bandas»— espainolez abiatuko dira ordea. Obregón-ek aipatutako euskarazko ekipoa urrutiko Geroa-rentzat.

GORKA ARRESE

EUSKAL KANTAGINTZARA ABESLARI BERRIAK BILTZEN ARI (5)

Ramon Lizeaga: «Nire ametsetariko bat musika talde rockeroan jotzea da»

“Sorkuntza elkar lanean egitea gustatzen zait, talde bizigarria da eta sortzen den kanta hobetu egiten du”

Hamazazpi urterekin konturatu omen zen gaitasuna bazuela musika sortzeko —«orain badakit edonork egin dezakeela musika; beste kontua da ona ala txarra egitea»— eta kitarra erosi, solfeo ikasi eta kitarra ikastaroak jaso zituen. «Orduztik

nire etxean nabil, tarteza jendearekin elkartu eta batekin edo bestearekin kanta batzu egiten». Gehienetan bakarrik aritzen bada ere, jendearekin elkartzea bizigarri jotzen du musika sortzeko. Arazoa gusto berdineko eta antzeko teknika-ko musikoak biltzean ikusten

Orain arte bakarrik aritu bada ere, hernaniar honen ametsetako bat rock talde batean jotzea litzateke. Bitartean musika sortzeari ekin dio, bere burua konbentzitzeko moduko dozena bat kanta egin eta hurrengo pausua emateko zain.

du; «Gauza polita da, baina zaila, hemen ez bait gaude hainbeste musiko. Hemen futbolistak eta pilotariak ateratzen dira barra-barra».

Taldean jotzeko kanta egokiak

Pop-rockean kokatzen du bere burua, musika mota hau gustatzen bait zaio, eta hamar urte hauetan sortu dituen kantak taldean jotzeko eginak direla argi ikusten du. «Baditut kanta lasaiagoak, kitarra soilaz jotzeko ere egokiak, eta horiek kantatu izan ditut jendaurrean eginitako bospasei saioetan; besteak gorde egin ditut, inoiz rock talde batekin jotzeko. Horixe da nire ametsetariko bat».

Euskal Herrian taldeak ugari badira ere, ez du uste esparru hori saturatuta dagoenik, «ze talde asko dago, baina beste kontua da kalitatezko taldeak daudenentz». Une honetan «Tahures Zurdos» eta «Hertzainak» ikusten ditu maila onean, «Mak» ere interesgarria iruditzen zaio, «eta 'Itoiz' joan zen; nire ustez izugarri talde ona izan da, eta han sartuko nintzatekeen gustora. Baina hori gehitxo eskatzea da, ingenuo samarra izatea».

Koraje kontua

Epe luzerako helburuak jaretzea antzua ikusten du. Gauzak urratsez urrats egiten ditu, eta gustoko kanta sorta osatzen dihardu. «Lehenengo neure burua konbentzitu behar diat, dagoeneko dozena erdi kanta gordeta dauzkat, eta dozenara iristean koraje kontua izango da». Duela hamar urte egin zituen kantak orain entzutean zeharo ingenuoak iruditzen zaizkio —«orduan gustokoak nizekian»— eta emandako prozesua argi nabaritzen du Ramon Lizeagak. «Tenika ikasiz eta esperientziarekin, sortzen joan naizen kantez asko irabazi dute».

Rock talde bateko kide izaitea xede, gaur egun euskaraz kantatzen dutenen artean ez du bere neurrikorik ikusten. «Askori ikusten dizkiot gauza interesgarriak, baina askatasuna gauza garrantzitsua da hutsaren truke emateko. 'Itoiz' bezelako talde batean sartzea zoragarria litzateke, orduan ez litzaidake axolako nire askatasuna murriztea; aldrebes, ze taldea bizigarria da, sortzen den lana hobetu egiten du».

XABIN MAKAZAGA

MIMO-CLOWN ARLOAN ESPRESIOAK HITZAK BAINO GARRANTZI GEHIAGO

«Xilipurdi», inprobisazioa medio ikuslegoa antzeslanean jokolari

Kale, taberna, gaztetxe. Ikuslegoarekin kontaktu zuzena posibilitatzen duen edozein tokitan antzesten dute. Ikuslegoa antzeslanaren parte bait da. Ez dute presarik, antzerkia gustoz egiten dutelako, ez ogibidez.

Egun, Jabi eta Mariano dira Xilipurdi taldeko jokolarik, Edu musikaria. Taldearen sortzea, 84an kokatzen da; aurretik hiru bat urte inguru ibili izan ziren Barakaldoko antzerki tailerrean; «hainbeste ikastaro egin eta gero, zertxobait plazaratu nahi genuen» digu Jabi. Jadantik lau muntaia burutu dituzte, eske-txak nahiz istorio osoak erabiliz.

Lehen antzeslanetan, apenas testurik erabiltzen ez bazuten

ere, «azkenengo honetan, musikoak kontalari lana ere egiten du; erromantze bat kontatzen hasten da eta gu hortik clown modura hasten gara inprobisatzen». Antzeste lanean, interpretazioak badu zerikusirik mimoarekin. «baina ez dugu mimo klasikoa egiten, nahiz beti garrantzi gehiago eman espresioari hitzari baino. Nik uste dut mimoa oso mugatua dagoela, bere klabe propioak ditu. Gaur egun, gauza mugikorragoak egiten dire, klabe horiek hautsiz».

Antzerki artesanala

Kafe, kale eta animazio antzerkiaren inguruan mugitzen dira; «gu oso gustora sentitzen gara holako tokietan lan egiten; antzokiak ere ondo daude noski, baina beste lekuak ere ezin dira ahaztu». Antzes saio gehiegirik ez dutela egiten aitortzen digu Jabi, baina hala ere eginaren eginez, gero eta ezagunagoak direnez, lana ere ugarituz omen doa. Dena den presarik gabe, patxadaz hartzen dute. «Subentziorik ez dugu eskatu ere egin. Ez dakit paseto egiten dugulako edo oso alferak garelako. Dena den antzerkiaren produkzio osoa guk egiten dugu, eta gero ez dugu indarririk antzerki munduan saltzeko. Antzerki artesanala egiten dugu, imaginazioa erabiliz. Ezin dugu laguntzen zain

egon. Batzuetan kexatzen gara baina orohar ez gara kexatiak». Azken finean ez dira antzerkitik bizi. Paso egiten omen dute saltzeko heiburuz egiten den antzerkitik eta gustoko dutena egin ei dute.

Beraien lanean topa daitezke konstante kontsidera daitezkeen ezaugarriak. Batetik umorearen erabilera orokorra da, nahiz gaien aldetik istorio desberdinak jorratu izan dituzten. Inprobisazioa antzestearen oinarritzat jotzen dute, «ikuslegoarekiko komunikazioa konstantea delako. Gure obretan publikoak aktiboki hartzen du parte. Uste dut beste arteek ez dutela zuzeneko harremana posibilitatzen. Diru gehiegirik ez dugunez ez dugu eszenografi handirik erabiltzen, sarritan publiko bera da eszenografia-aren parte; istorioa kontatzeko behar ditugun hainbat elementu eta pertsonai ikuslegoak antzesten ditu. Sarritan 15 minutuko ensaio bat ordu beteko antzeslan bihurtzen da». Ikuslegoaren partizipazioa funtsezkoa da Xilipurdiren lanean. Gehienetan jendeak ondo erantzuten omen du, baina inoiz ikuslego motelak ere izan dituzte, «erantzuten ez duenean badirudi ez duela dibertitu nahi. Ez badute nahi guk ezin ditugu bibertiarazi».

LOREA AGIRRE

ZORTZI DOINUZ COMPACT-DISK BAT ARGITARATU ZUEN IAZ,
TXOMIN HEGI, ITXARO BORDA ETA KOLDO IZAGIRREN HITZEZ

Peio Serbielle: «Kantari berriak sortzeko diskaetxeek ez dute lan aski egiten»

Nabarrenkoxe-tik hurbil bizi den Peio Serbiellek lehen musika notak duela 15 urte taulen gainean bota zituen. Bide egin du geroztik, bilakuntza eta gogoetez horniturik. Zenbait aste direla compact-disc eta kesete bat kaleratu ditu.

Beste musika lanen arte-tik Peiorena erraz nabaritzen da: abotsaren erabilera berezi minbera batek ematen dio, bere sakontasunarekin, halako nortasuna. Bob Sellers-en topatzeak diola hasiera eman lan honi aitortzen du eta bildumak adierazten du lan luzea eraman dutela elkarrekin.

Gitarrarekin hasia, orain pianoa laguntzaile, noizbehinka kontzertu bat edo beste ematen du, baina gutitan baik ez dago. Departamendu mailako lehiaketa batean, lehen saria 88an irabazi zuen Paben. Musika landu eta aritzeko baldintza zehatzak ez ditu negoziatu nahi: bere lanaren irudi estetikoari premiatasuna emanez eta kalitate handiko kantarien bidea hartuz. Hortaz bere bizitza definitu nahi du ere, sensibilitate zorrotz batek ekarri urradura baten inguruan.

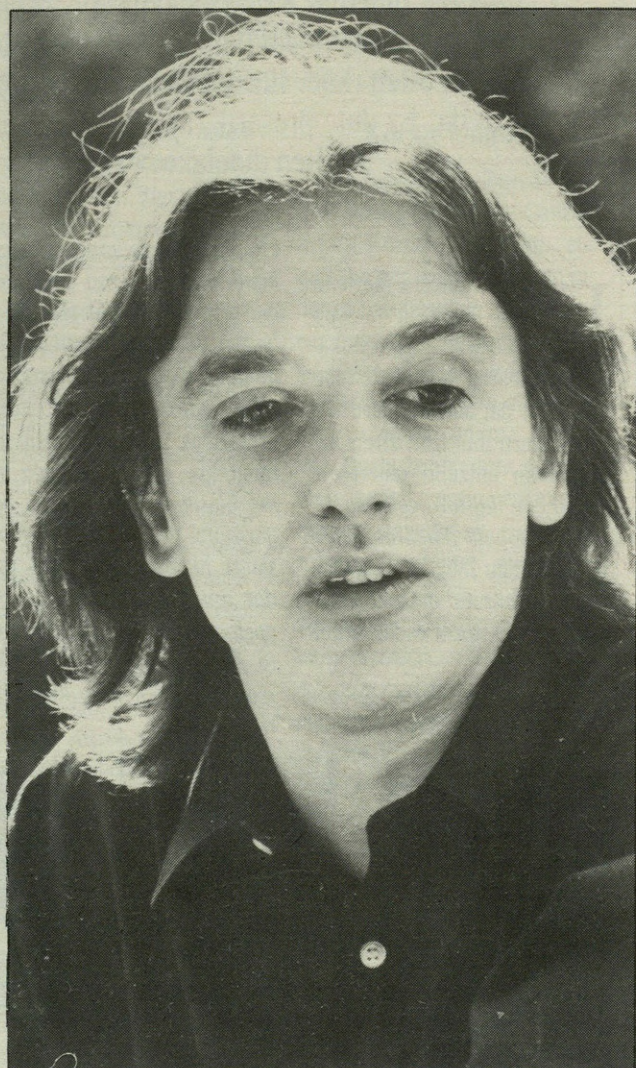
ARGIA.— Zerk ekarri zaitu egun batez taulen gainera?

P. SERBIELLE.— Musikarekin lotzen den momentu berezi bat da. Ni musikarekin bizi naiz txikitatikan eta hasi naiz ikusirik mundu honetan ez nuela gauza handirik egitekorik, musikarekin nituen harremanak eta horietarik hartzen nituen plazer batzu. Piskanaka lan egin dut, gitarrekin hasi eta pianorekin loturak hartu ditut. Ni baino trebeago batzurekin topatu naiz eta lan hori konponketa lan hori konponketa lan da...

A.— Zu ere Ez Dok Amairu-ren ume zara?

P.S.— Bai... Ni hasi naiz euskal musikagintzan egun batez entzun nituelarik Peio eta Pantxo kantatzen «Jo bezate ezki-lek», Manex Pagolaren kantua. Maitatu nuen... Euskal mundutik eta besterik etortzen ziren musika batzu maitatu ditut. Biekin loturak izan behar dira, uste dut.

A.— Lagun batzurekin kantatu duzu, hala nola aspaldi neska batekin, gero Txomin Hegi. Orain bakarti

“Nahi nuke geroari buruz diskaetxe on batekin ibili ene lana ezagutarazteko.”

bokazio hori daukazu?

P.S.—Txominekin izan zen lana erdi-profesional mailan ibiltzearen inguruan zen. Bakoitzak ogibidea bestalde zuen, baina taulen gainean helburua zen mail profesional batean aguzak ateratzea. Geroztik, bakarrik segitzen dut. Geroari buruz, ahal badut, egun batez orkestra sinfoniko batekin zerbait egin nahi nuke, koru baten laguntzarekin.

A.—Zure estiloa aurkitu duzula uste duzu?

P.S.—Pianorekin egiten ditudan musikak, poema baten inguruan sortzen diren doinuak dira eta gero estiloaren horretan, gauzak berez egiten dira, bortxatu gabe.

A.—Musikan, aita edo ama batzu badituzu?

P.S.—Desberdinak, arrunt desberdinak... Musika klasikoarengandik hartu ditut eta gero frantses kantarietan asko ikusia dut Brel-en lana. Hitzen, musikaren aldetik eta gero taulen gainean lan izugarria egiten du. Ez da bakarrik hitzen eta musikaren lotura. Antzerkiarekin bada zer ikustekorik.

A.—Zure kantagintzan nabari da alde batetik urradura eta bestetik samurtasuna...

P.S.—Bizi batean bi zati horiek badituzu... Zenbat aldiz hasarretzen zaren eta zure indarrarekin hartzen dituzu. Bestalde batzuetan lasaia go zara... Normaltasun bat da.

A.—Itxaro Borda zure autore maitatuetan da.

P.S.—Bai, bai uste du. Hogeigarren mendeko poeta bait da, emazte bat gainera. Bere berezitasunak ekartzen ditu euskal poesiagintzari.

A.—Bob Sellersek musika mailan asko ekarri dizula?

P.S.—Duela bi urte ezagutu nuen, jazz festibal batean. Asko ekarri du lan honi. Kantagintza desberdinetan dabil. Bere kultura, beste lurralde batzuetan

koa ekarri dio. Orkestrazio guztiak berak eginak ditu: berak zerbitzatu du nik egin nahi nuen musika.

A.—Kantari èzezagun' baten tentzat erraz izan da lan honen kaleratzea?

P.S.—Diskorik ez dugularik eginik, ezagutua izateko ahal gutxi dituzu... maketa bat egin genuen, disko-etxe batzuri bidali... Ez dute lan aski egiten kantu eta kantari berrien sorarazteko, baina ez da hori Euskal Herrian baizik. Diruarekin konpontzen den politika horri ez diot aterabiderik ikusten. Nahi nuke geroari buruz disko-etxe on batekin ibili ene lana ezagutarazteko.

A.—Iparraldeko kreatzaile batek kultur oinarri diferente dauzka...

P.S.—Hegoaldekoekin harremanak gero eta gehiago izanen dira. Europa egiten ari denarekin, jendeek elkar lan ahalak izanen dituzte. Muga hori hor da beti, baina herri bat gara eta gure influentziak barneratu behar ditugu. Gureganatze horrekin aberastuko gara.

A.—Kantagintzatik bizi nahi zenuke?

P.S.—Disko hori bi urtetako lana da, bederen. Profesional nahi nuke ibili, baina zaila da. Hemen bakarra dugu Beñat Achiary... Profesional izateko beste lotura batzu behar dira. Izanaki gara «Herrikoa» elkarrekin mintzatzen erranez 21. mendean nahiko aldaketa izanen direla, nahi ala ez. Sartzen gara beste mundu batean: ezingo dira izan aberatsak beti aberatsago eta pobreak pobreago. Zuzentasuna eta elkartasuna erran nahi bereziago batekin izan beharko dute. Bestela itoko gara, gauzak orain bezala ez baitute aterabiderik.

A.—Jendea jadanik bere kreazio ahaletaz ez da desjabetua?

P.S.—Jendeak gero eta den-

“Geroari buruz, ahal badut, egun batez orkestra sinfoniko batekin zerbait egin nahi nuke, koru baten laguntzarekin.”

bora askatuago izanen du bere buruarekin zerbait egiteko... Robota batek lanak egin ditzan ados naiz, denbora emango baitizu... Bakoitzaren barnetik datozen gauzak obratuko direla uste dut.

A.—Kreatzaile hutsa? Kreatzaile bat herriko boroetan sartua? Nolakoak zara?

P.S.—Taula baten gainean naizelarik nere eritzia ez da konda. Jendeak epaitua izan behar du egiten dituen lanen arauera. Nire lana da taulen gainean agertzea edo artisen

munduan zerbait egitea. Ez naiz alderdi politiko batetako, baina ez naiz uros bizitzen ahal besteak pobreak ala zikinkean baldin badira. Hori da garrantzitsua.

A.—Zure lana munduaren aldatzeko litaiketa?

P.S.—Egin nahi dudana, ez dakit lortzen dudanez... da minutu batzu zorion. Zorion horrekin zer egin nahi duzun, zuk aukeratuko duzu. Nik ez dut ezer aukeraterik.

LUCIEN ETXEZHARRETA

IGANDE HONETAN ORDIZIAN LEHEN BERTSOLARI GAZTEEN EGUNA OSPATUKO

Haize berriak astinduko freskotasunaren faboretan

Bertsolaritza munduaren inguruan hainbat kezka sortu izan da bertsozale eta bereziki bertsoalari gazteen artean. Guzti honen eztabaida gune izan eta bertsolaritzari haize freskoagoak ekarri nahian antolatu da «Bertsolari Gazteen Eguna».

Bertsolari gazteen eskutik dator inizatiba. Bai beraien artean eta gizartean orokorrean kezka eta errezeloak sortu dira bertsola-

ritzak gaur egun jasaten duen estankamendua dela eta; itxuraz ez doa denboren aurrerapenekin bat eta sarritan gainditu beharreko konportamendu

sozialak onartzeaz gain bultzatu egiten ditu.

Bertsolari gazteen ustez, «garai bateko freskotasuna berreskuratu behar da. Gaztediaren sektore aktiboekin jokatu behar dugu, feminista, antimilitarista, ekologista, herri mugimenduekin eta abar. Gaiak zaharkituak daude eta beraien tratamendua ez dugu apenas aldatu berrogei urte dituzteneengandik. Antzerki eta falsetasun gehiegi dago saioetan. Bertsolaritza eta poesiaren mugak garbiagoak behar dira».

Berrikuntza eta ezustekoak

Plaza saioetan ikusten ez diren berrikuntzak kaleratu asmoz, elementu berri batzuekin esperimentatzeko asmoa adierazi digute bertsolari gazteek. Helburu berritzaile hauekin batera, bertsozalegoari ezer esatekorik badutela ikustarazi nahi diote Ordizian jokatu den Bertsolari Gazteen Egun honetan; guzti honekin bertsolari gazteei eta inguruko jendeari egun pasa majo bat egiteko aukera luzatzen dietela. Aipatu bertsolaritzaz inguruko berrikuntzaz gain, egitarauan bertan ere izango da hainbat ezusteko.

Egun pasa honetarako antolatu dituzten ekitaldi guztiei aurre agiteko, lehenik gosaria

izango da, bertaratzen diren guztientzat. Barrenak baretuta, goizeko bertso saio laburra burutuko da. Ondoren mahingurua; gizarteko sektore desberdinek bertsolaritza munduaren inguruan erizten dutena plazaratuko da, tonu kritikoa eskatuko zaiolarik. Bazkari herrikoiz eta gero berriro ere bertso saioari helduko zaio. Aipagarri dira batetik iluminazioarekin esperimentatuko dela, fokuak eta koloreak medio eta amaieran egingo den txapelketa ere ez dela batere konbentzionala izango.

Orain artean jaso izan dugun bertsolariaren irudi tipikotik irriten direnak ere izango dira eskenatokian. Aurten burutu den txapelketa nagusian erabilitako gaien inguruan sortutako polemika antzerakoa gogoratu, eta gaien aukeraketan xelebrekeria zein txiste erraza gehiegi erabili zela ustez, Ordizian egingo diren saio ezberdinetan gai berritzaileekin jokatzeiko asmoa azpimarratu nahi izan dute antolatzaileek.

Bertsolaritzaren geroa ziurtatuko duten sektorentzat bertsolaritza baliozko egiteko bidean, gaiak, irudiak, eta hainbat gauzak ekarpen berriak behar dituzte, belaunaldiak (bertsolarienak eta entzuleenak) aldatzen doazen heinean.

E. IRAZOKI

BANAKETA SARE BERRI BAT ERATU FRANTZIAN

Afrika eta Karibeko errealizazioak «Cinéma des antipodes»i esker

Orain arte Zinemaldi bakanen batzutan baino ikus ezin ziteezkeen filmeek gero eta esparru zabalagoa hartuko dute hemendik aurrera Parisen KS Visionek sortu berri duen «Cinéma des antipodes» zabaltzaileari esker. Ginea Bissauko Flora Gomesen Mortu Nega eta Raoul Pecken Haitian Corner dira egitasmo honek ezagutaraztera emango dituen lehendabiziko filmeak.

Jean Pierre Krief eta Alex Szalat KS Visioneko fundatzaileak dira projektua aurrera eramateko ardura hartu dutenak: «Frantzia ez da ia tokirik kanpotik dato-
rrarentzat. Baina gure ustetan filme ezezagun hauek denboraldi luzeska ba-
tez pantailaratuz gero kontaktua egina legoke, izan ere, publikoa egon badago zinema moeta desberdin hauetarako». Aukera hau benetan gauzatu ahal izateko ohizko lanei eustez gain (krea-
zio dokumentazioa eta ekoizketa gehien bat) banaketa sare egokia sortze-
ari ekin diote, arestian aitatutako filmeak Lyon-Bastilleko aretoan emanaz, bost astez eta elkarrekin txandakaturik (Mortu Nega

egun pareetan eta Haitian Corner inpareetan).

Lan hau burutzeko sortu den «Cinéma des antipodes» aurrera atera ahal izateko Zinematografiaren Erakunde Nazionalak eskeinitako laguntza ezinbestekoa omen. Baina laguntzak ez bakarrik hortik, ekoizketan parte hartu duen kooperazio ministeritzatik ere etorriko dira. Honetarako sortu berri du sari berezi bat, erre-
alizadore afrikar hasiberriei urtero urtero eta hutsegiterik gabe emango zaiena, la-
burmetraian zein luzean aritutakoei.

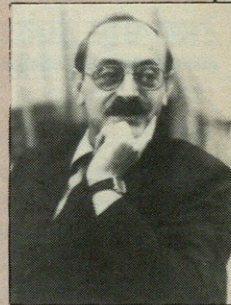
Haserako urratsak emanda daudela di-
rudi. Emaizten zai egon beharko.

J.M. HERITZ

Zipristinak

TABUCCHIREN KONDAGINTZA TAULA GAINEAN

□ Tabucchik istorio anitz eta diferenteetako duen joera ja-soaz muntatu du Daniel Zerki antzerki zuzendariak bere azken ikuskizuna. Es-
kenan diren edo ez diren zenbait solaski-
de muturi zuzendu-
tako lau bakarrizketez osaturiko saio hau puzzle ttiki bat osatuz joango da, idazle italiarraren lanik ezagunenetan azaltzen diren pertsonaia eta egoeraz baliatuz.

KANDINSKIREN HIRU LAN SOVIET BATASUNERA

□ Frantziako eta SESBeko gobernuak hamar urte luzez izandako tirabirak badi-
rudi aste honetan bertan, hilak 28an, ama-
tuko direla, Nanterreko Epategi Gorenak 1979az geroztik Pompidoun ziren Vasili Kandinskiren hiru oleo berrero Moskura itzuliak izan daitezen erabaki ondoren. Nina Kandinsky pintorearen alargunaren testamenduan adierazten denez Moskun utzi nahi zituen senarraren lanak, baldin-
tza bakarra izanik: Parisen egingo zen «Paris-Mosc» erakusketara eramatea hiru lanok.

ZENTSURA OFIZIALIK GABEKO LEHEN LIBURUA ERRUMANIAN

□ Zentsura ofizialik jasan ez duen lehen nobela prest dago kaleratzeko Errumanian. Maria Luiza Cristescuk idatzirikoa «Aingeru horbain-
duak»ek dituen bostehun orrialdetatik berrogeitamar beste-
rik ez omen zituen onartu zentsurak bere azkenetan. Baina iragan gabonetako ger-
takarien ondoren bere osotasunean argi-
taratzea erabaki omen du irakurketa ba-
tzordeak.

Zinema

Zur eta lur

● 'Miss Daisy paseatzen'. Pertsona txuri, aberats eta zahar baten, eta pertsona beltz, txiro, menpeko baten arteko harremanei buruzko pelikula. Tradizioz hain arrazista (izan) den eskualde baten gorabeherak. Ameriketako 'Deep South' deritzoten honetan arrazen arteko kontuek ere hainbat aldaketa jasan dutelarik. Gazigozoa.

● Bette Davis-en azkenengo agurra. 'Baleak agurtzean'. Bi emazteki zaharren, batak bestea- ren premia eta elkarren osagarri direnen istorioak. Hunkigarri eta bero, ikusteko aukera daukate- nek ezin huts egin Bette Davis aktoresaren azkenengo lanari.

'MUSIC BOX'
MELTING POT

Zuzendaria: Costa-Gavras. **Aktoreak:** Jessica Lange, Armin Stall. **Musika:** Philippe Sarde. **Argazkia:** Patrick Blossier. **Osaketa:** Joelle Van Efferre. **Gidoia:** Joe Ezterhas. **Konpainia:** Tri-Star Release. 1989. Estatu Batuak. Berlingo Urrezko Hartza.

Melting Pot miresgarria Ameriketara. Bertoko mito bat izan ere melting pot delakoak funtzionatu duenaz harro eta bero daude. Ameriketara iristen zen orok, garai baterarte bederen eta jatorriak zainduz, bizitza berri bat hasteko eskubide zein aukera zuen. Printzipiotzat ematen zen, jakintzat. Orain zer gertatzen da 'Amerikano herrikide' hori iragan ilunduna bada? Are gehiago burutu- tako ekintzek 40 urtetako iraupena badute, horrezaz gain herri- kide honen jatorrizko estatuak, kasu honetan Hungariak, estradi- zioa eskatzen badu?

Horrela proposatu du Costa-Gavras-ek oraingo honetan Ameri- ketako beste kontraesan bat. Badirudi kontzientzia eragile, kont- zientzia zirikatzaile bilakatu zaigula berau. Aurreneko filmean izan ere Txurien Beltzenganako hilketa zikinez baitziharduen. Oraingoan epaiketa luze hau isladatzen digu. Zer egin guduko kri- menegile batekin? Nazia, Hungariakoa baina. Hari psikologikoak ondo korapiltzeko krimenegilearen alaba da bere abokatua (Jessi- ca Lang). Honek ez dakiela nor sinetsi, dena 'mafia' bat dela jakin arte. batez ere 'Arlequin operazioa' zertan zetzan jakin arte. Nork nor erabili zuen?

Topikoak darabiltza Costa-Gavras-ek. Gizartea, ederto integra- tua izatea, itxurak jazkera mailan, familiaren balore propioak gehi espezifikokoak; aita monstruo bat izan daiteke, torturatzailea norbe- raren aita?

Iragana ez da makil majiko batez desegiten batez ere iragan ho- rrek pena eta dolorearen aztarnak utzi baditu. Kontaketa mailan auzitegiko eszenak luzeegiak eta esplizitoegiak direla deritzogu. Elipsea erabiliz gero arin zezakeen.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA.

Zine Klubak

● Bilboko FASen, apirilak 2an 'Blue Iguana'. Betiko tenorean.

● Azpeitiko Zineklubean ber- riz Shoshei Imamura genialaren 'Euri Beltza', Hiroshima go- goan. Apirilaren 6ean, 8.30etan.

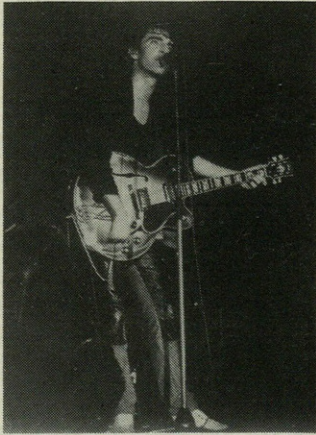
● Gernikakoan osteria apiril- aren 6ean, 'Do The Right Thing' Spike Lee urduriarena. Egun be- ro bat.

● Azkotiko Gaztetxeko Z.K. taldeak hilaren lehengoan, 8.30etan Joseph Losey-ren 'El Criminal'.

● Groseko zinezaleek 31ean 'Regreso al futuro' eskeiniko dute. 7retan, ohi bezala.

Musika**Kontzertuak**

● Larunbatez, martxoak 31 betetzean, Algortako molla zaharrean arituko da **Hertzainak** taldea, gaueko 10etan hasita.

● Irulegi Irratiaren alde, **Arkaitz** taldearen eskutik dantzaldia iragarri dute martxoaren 31rako, Irulegin bertan noski.

● **Su ta Gar** taldearen kontzertua iragarri dute apirilaren 7rako, larunbatez, Gasteizko gazte-txean gaueko 10.30ak aldera hasiteko.

● Kurdistaneko **Botan** eta hurbilagoko **Ganbara** taldeak Angelun kantaldia eskainiko dute apirilaren 7an, gaueko 9.30ak aldera, Gure Irratiaren pestádelan eta.

Jaialdiak**Pesta giroan**

● Angeluko Haizpean zentroan **Gure Irratiaren Pesta** ospatuko da apirilaren 7an, larunbatez. Egitarauaren arabera jaialdia arratsaldeko 4.30etan hasiko da antzezkitun batekin. Bordaxuri taldeak *Gure etxeke idiak eta orgak* lana plazaratuko bait du. Honen ondotik, arratsaldeko 6ak aldera mahai ingurua izango da *Euskalirratigintzaren 10 urteak* izango direla aztergai.

Jai giroa berotzeko, 7ak pasatxo erromeria iraggari dute Herburuko txarangaren eskutik, jatekoa eta edatekoa nahi adina eta erakusketa ikusgai. Ondoren bideoz lagundutako mintzaldia iragarri dute, *Kurdistan herria agur* izenburupean, eta Gure Irratiaren Pesta'ri amaiera kontzertu batez emango zaio; taularatuko diren taldeak *Ganbara* eta Kurdistaneko *Botan* izango dira. Iparraldean euskal irratigintzaren alde hainbesteko lana egiten ari den honek merezi du apirilaren 7an ospatuko den jaialdia ahal duen guztiak bueltatxo bat egitea.

Musika**Trikiti giroan**

● **Segurako** Elorri Kultur Etxeak apirilaren 7rako antolatu duen jaialdi bikainaren berri ematera goaz honakoan. Joan den urtean bezalaxe, eta parte hartzaileei begiratzuz gero, aurtengoan ere ziurtaturik dago ikuskizuna; bertako pilotalekuak gainezka egingo duela fijo.

Gaueko 10etan hasiko den jaialdiari Intxausti anai-arrebek eta Munduate trikitilari herritarrak emango diote hasiera, ondoren Kaxiano arituko dela bere esku soinuaz. Tarteka-marteka Giller-mo Segurola txiste kontalariak ahaleginak egingo ditu entzulegoa farrez lehertarazten. Hurrena Markos Landa eta bere bi seimetxoak arituko dira ezpainetako soinuaz, eta jaialdiari bukaera emateko hirukote sortu berria: Martin, Itziar eta Gotzon. Orain artean kantagintzan ihardun duten azken biak Martin trikitilariarekin elkartu dira eta jaialdiari puntu ederra jarriko diote musika doinu alaiez. Guzti hau Segurako Baratze pilotalekuan, apirilaren 7an gaueko 10etatik aurrera.

Bertsoak

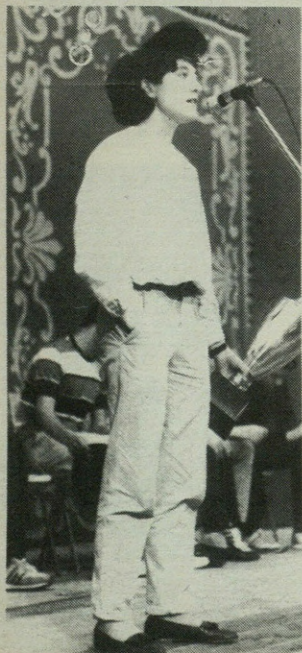
Plaza saioak

● Martxoaren 30ean bertso-afaria egingo dute Arrasateko AEDn, arratseko 9.30etan hasita. Izena emateko dei 795446 telefonora.

● Larunbatez, martxoak 31, beste bertso afaria dago antolatuta Mutrikuko Kai jatetxean. Iragarri dituzten bertsolariak Mañukorta, Jon Azpillaga, Jokin Soroazabal eta Okelar.

● Apirilaren 1ean, igandez, Nafarroako Bertsolari Txapelketako bigarren finalerdia jokatu da Lekunberrin arratsaldeko 5etatik aurrera.

● Bertsolari gazteentzat egun handia izango da apirilaren 1a. Ordizian Bertsolari Gazteen Eguna ospatuko bait da. Honen berri zabala kultura orrialdeetan duzue.

NAFARROAKO TXAPELKETA BERTSOZALE GAZTEEN BILA

Hasierako faseko bertso saioak afari giroko helburuaz hasi bazi-ren ere, orohar bete ez arren zeozter lortu zen. Elkarrekin batipat eginiko afarietan, jendea umore eta giro hobereanean zegoenean ganbara antzeko solairu batetara pasatzen ziren saioa burutzera, oztupo hau hurrengo urteetan gainditu beharreko akatsa iruditzen zaigularik.

Lehenengo saioan, Iturenen, atera genuen ondorio nagusia gazte taldeak erakutsitako maila, hobetu zitekeena, hor gelditu zela. Bertso onena Olanok bota zuen eta Elizagoien gertatu zen garaile. Bigarren saioak, zaharren taldeak, Lesaka izan zuen topaleku; entzundakoa aztertutik, zaharren bertsoek eman beharrekoa eman dutela eta beraien lekua gazte jendeak bete behar duela nabarmen gelditu zen. Txapela eta bertsorik onena Anjel Martikorena-renak. Arberatze izan zen azken saioaren plaza, bertsozalego nagusia izan zela lehen begibistakoa jasotakoa, gazteen hutsa nabarmen negia gertatuz. Garaile Lontxo Aburuza izan zen, nagusitasun osoz.

Lehen fase honen ondoren honako ondorioak atera daitezke: entzulego nahiko heldua; txapela talde batek eman behar badu ere, bertso lanak indibidualki osatuak egon direla; eta gazteen beharra nabarmena.

Bigarren fasea berriz martxoaren 18an hasi zen Ezpeletan. Zortzikotea baina bi taldetan banatuta, batetik iazko finaleko laukotea aritu zen eta bestetik aurtengo beste lau garaile; batean Arzallus, J.M.Argiñarena, J.M.Fagoaga eta Arrosagarai, bestean Xalbador, Elizagoien. Laka eta Lontxo Aburuza. Taldekako lanean, Xalbadorren taldeak irabazi zuen 1.751,5 punturekin, beste taldeak 1.719 puntu eskuratuz. Sistema berri hau ez zen denon gustokoa gertatu. ohitura faltagaitik arraroa egin bait zen. Aipagarri Ezpeletakoak eman zuen maila polita, Lekunberrin apirilaren 1ean zer gertatuko zain gaudela.

BOTA PUNTTUBA

Plaza saioak

● Martxoaren 31ean, larunbatez, Amezketan bertso jaialdia iragarri dute gaueko 10etarako, Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Mikel Mendizabal, Iñaki Murua, Euskitze eta Anjel Peñagarikano seikotearekin, Joserra Gartzia betez gajartzaila lana.

● Hernaniko AEKk antolatutik, apirilaren 7an, larunbatez, Sandiusterrin bertso jaialdia izango da arratsaldeko 7.30etan hasirik. Inaxio Usarralde gajartzaille dela, Unai Agirre, Jon Eizmendi, Anatx, Jokin Soroazabal, Peñagarikano eta Millan Telleria arituko dira bertsoetan.

● Apirilaren 8an, igandez, Nafarroako Txapelketaren finala jokatu da Goizuetan, arratsaldeko 5etatik aurrera.

Bertsoak

Bertso paper lehiaketak

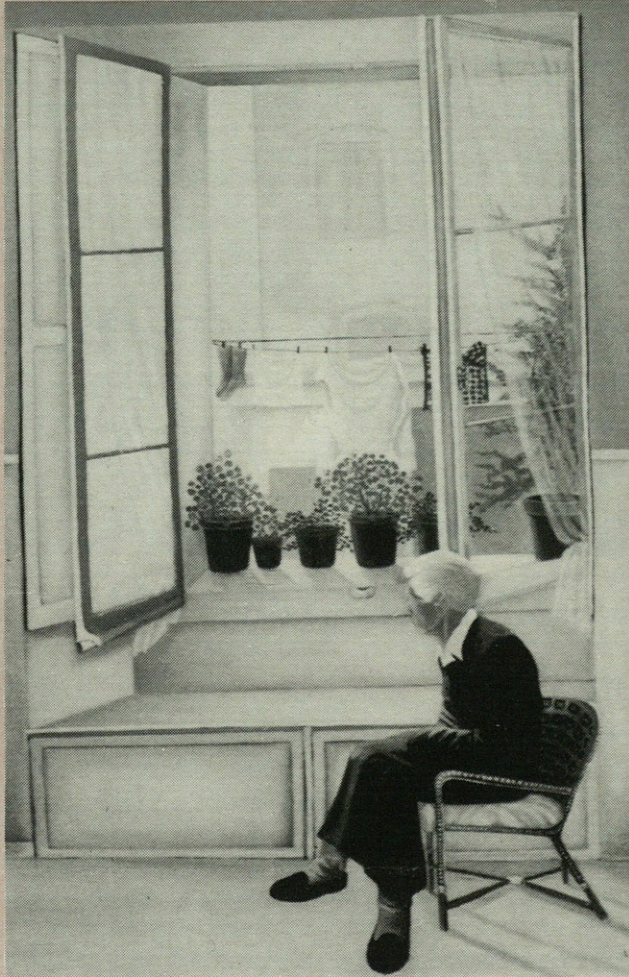
● Oiartzungo Udaletxeak **Manuel Lekuona III. Bertso Paper Lehiaketa** antolatu du, edonork parte har dezakeelarik. Bi mailatan banatua, 18 urtetik gora zein berakoen-tzat, partaide bakoitzak 6tik 12 bitartera bertso bidali beharko ditu maiatzaren 1a baino lehen Oiartzungo Udaletxera. Neurria eta doinua libre izaki, bertso berriak behar du-te izan, inongo komunikabide-tan argitaratu gabeak. Sari banaketa ekainaren 10ean egingo da Udaletxeko Aretoan eta 200.000 pzta. inguru banatuko dira sei saritan banatuta.

● Hendaian III. Iparragirre **Bertso Paper Lehiaketa** antolatu dute 16 urtetik gorako bertsozale guztientzat, Iparraldeko biztanleentzat adin mugarik ezartzen ez badute ere. Epai mahaiak onentzat jotzen dituen zortzi bertso paperak Gure Irratia, Irulegiko Irratia eta Xiberoko Bozetik kantatuak izango dira. Lanak honako helbidera zuzendu maiatzaren 15a baino lehen: Bill bertso paper lehiaketa. B.P. 80. 64700 Hendaia.

Arteak

Betaurrean izatekoak

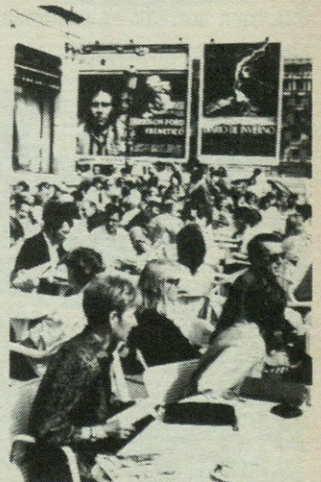
● Zarauzko Torre Luzea erakusgelan **emakumezko lau zeramistaren** lanak ikusgai daude apirilaren bata bitartean. Ana Ma Bermejo, Txaro Maraño, Koro Martinez eta Loli Pinedoren arte-lanak arratseko 6etatik 8etara ikus daitezke, jai egunetan eguerdiko 12etatik 2etara ere zabalik dela erakusgela.

● Donostiako Garibi erakustaretoan **Luisi Velez** margolariaren lanak ikusgai izango dira apirilaren 2ra arte. Ikustordua arratsaldeko 5etatik gaueko 9ak arte, astegunetan. Margo hauek berak Pasai Donibaneko Victor Hugo Etxean ikusi ahaliko dira apirilaren 5etik 20ra arte, arratseko 7etatik 9etara astegunetan eta eguerdiko 12.30etatik ordubietara bitartean jaiegunetan.

Ihardunaldiak

Takian potian

● Eibarko Udaleko Euskara Batzordeak Takian Potian ihardunaldiak antolatu ditu, urtero ohi bezala. Martxoaren 25etik apirilaren 5a bitartean nutrizioaren inguruko hainbat hitzaldi burutuko dira, guztiak arratsaldeko 3retan Galiziako Etxea'n. **Liburu aurkezpenak** ere izango dira: J.M.Elexpururen *Zakur zaunkak atean* martxoaren 27an, J.M.Irigoien *Babilonia* apirilaren 3an, M.Anguloren *Gure mendietako bide ezezagunak* hilaren 10ean eta A.Agirreazaldegiren *Heriotza Euskal Herrian* apirilaren 24ean, guztiak arratsaldeko 7etan Udaletxeko Batzar Aretoan. Ikastaroak ere antolatu dituzte, bata *Oinarrizko itzulpengintzari* buruzkoa apirilaren lehen astean hasteko eta bestea *Metereologia* ingurukoa apirilaren 23an hasteko, biak San Juanetarako amaitzeko asmoz. Ikastaroak oso mugatuak izango dir, eta izen ematea Udaletxeko Euskara Zerbitzuan egin beharko da apirilaren 10a baino lehen.

Astia

Mendi mundua

Izadian ibiltzeko kontseiluak

Orriotan hainbat ibilaldi proposatu ditugula, gune urbanotik irtetean kontutan hartzeko kontseilu batzu luzatuko ditugo oraingoan, beti ere izadiaren zaintza buruan.

Mendira janaria eramanez gero ez du lan handirik ematen hondakinak jaso eta jeistea: eraman beraz poltsaren bat.

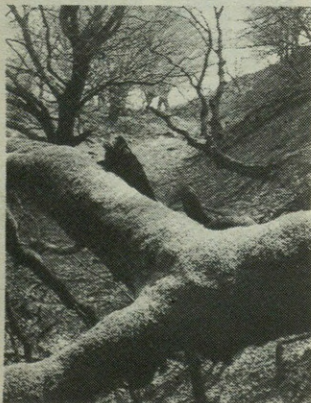
Txakurrak zangazuloan zingizanga zaunka; eta mendira eremanez gero, lotu animaliak dauden tokietan, uxa ez ditzan.

Ez ezazu izadia etxera eraman, zuhaitz adarrak, estataktitak... ondo bait daude dauden tokian.

Ez piztu surik, horretara prestatutako lekuetan izan ezik; eta adarrak zein enborrak moztu beharrean, har ezazu lurrera erorita dagoen egurra.

Hala nola tontorreraino iritsi baino uneoro ibilbideaz gozatzea hobe izaten da, eta presak etxean ahaztu. Ibilgailua behar den tokian utzi, inguruneari kalterik egin gabe, hankak ere zeozerarako ditugu eta.

Eta irten aurretik esan norbaiti nora zoazen, badaezpada.

AINHOATIK ERRAZURA

Dantzarineatik Ainhoara ailegatzeko dauden hiru kilometroak oinez beteko ditugu. Ainhoan, eliza inguraturiko hilerriaren aurrean Aubepine baselizarainoko bidea hasten da, ekialderantz. Berehala, 40 minututan Erebi beheko baselizara (390 m.) eramango gaituen aldapari aurea ematen diogu. Erebi mendia bere iparraldetik eta Atxulegi edozein aldetik gainezkatutik atzean utziko ditugu Ganekoborda agertuko dela. Leku honen parean Mondarain-Urresti-Gorospil katea argiro azaltzen zaigu Zukuta lepoak berorri ebakitzen badu ere. Ganekobordatik ordu betean Zukuta lepora (566 m.) iristen da. Handik batz besteko 600 metroko goraguneari jarraituz ibilaldia erraz burutuko dugu. Gorospil luzearen ekialdetik hegoalderantz goaz. Lapurditik Nafarroara Aritzakun sakanaren bila. Borkatxenbordara helduta, Urritzate sakanako behekaldera abiatzen gara. Bistan ditugu Aritzakun sakana eta Oro arana.

Aritzakun erreka segituz ekialderantz joko dugu Sumusuko borda aurkitu artino. Handik Hegoalderantz itzuliko gara Urritzate bisitatu ahal izateko Meaka leporaino (650 m.) eta jeitsiera arin batean Errazu herrira helduko gara. Era honetan Lapurdi eta Nafarroaren arteko ibilbideari amaiera emango diogu Aritzakun eta Urritzate sakanak zeharkatuta.

KEPA MAULE

Mendi ibilaldiak

Apirilaren lean:

- **Itsas-Mendi** (Pasaia-Donibane): Otzaurte-San Adrian-Arantzazu.

- **Murrukixo** (Aretxabaleta): Andarto.

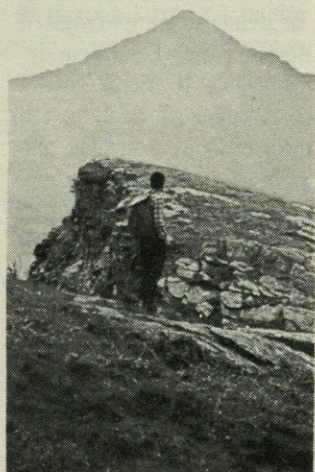
- **Tabira** (Durango): Debatik Zumaiarako zeharbidea.

- **Aitzarte** (Donostia): Belate-Suriain-Eugi.

- **Alaitz** (Tafalla): Otzaurtetik Arantz (1.443 m.) mendira.

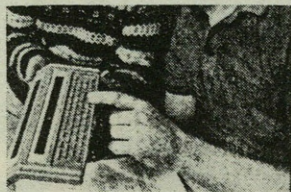
- **Euskalduna** (Andoain): St. Yust de Ibarre-Bohokortia (1.214 m) -Ahuski.

- **Altsasukoak**: Haurrentzako irteera Artxandako parkera.

Osasuna

Osasunaren ardura

KOMUNIKAGAILUA BALIOURRITUENTZAT

Erresuma Batuan anitz dira pertsona ezgaituei bizitza ahalik eta normalena eskaintzen saiatzen diren konpainiak. Horietako batek martxan jarri duen tresnak mintzamenik ez edota entzuteko zailtasunak dituzten pertsonen komunikatzeko aukera ematen die, eta 1989ko Diseinu Saria lortu du.

Irudian ikusten den gizonezkoa Cambridge-ko zientzilaria eta asmatzailea izateaz gain mutua da. Baina Toby Churchill-ek eskuetan duen makinak (berak asmatua) posible egingo dio besteekin komunikatzea. Kristal likidozko bi pantaila dituen makina honek (lightwriter SL1 da bere izena) teklatu normalean idatzitako esaldia erakusten du. Horrela erabiltzailea eta berarekin 'hitz egiten' ari den pertsona berehala jartzen dira komunikazioan.

Bere neurriak oso txikiak eta erosoak dira (215x120x36 mm.) eta pisua ere kilo erdia baino gutxiago. Makinak berarekin darma burrunbatxo bat sortzen duen txirrina, solaskidearen atentzioa deitzeko, eta ezinbesteko laguntza izan daiteke bilera komertzialetan edota erosketak egiterakoan.

JABIER AGIRRE

Udaberriko etorrerarekin batera, lagun askok nolabaiteko neke ulergaitza sentitzea ohizkoa da. Atsedean fisikoa nahiz burukoa hartzera bultzatzen duen nagikeria azaltzen zaie. Apatia nabarmentzen da, eta jaistaldiak ere. Eta udaberria ez da horren eragile finean. Errealitatean, bizi erritmoan aldaketak eraginiko neguan lotan zeuden hahaste fisiko zein burukoaren prozesuen gaizkoadura litzateke erruduna.

Udaberria heltzean, odola arterietara amiltzen da toxinak ezbartzeko. Urea eta kolesterolaren odol-tasa handitzen da. Gurintxa-sistema endokrinoa aktibatuz doa eta globulu zuriek mikroorganismo patogenoen aurka jotzen dute. Ekintza guzti hauek onuragarriak ditugu, baina, berriz, gorputz ahul edota toxikatu batzuk ezin dute ahalegina jasan agortuak geratzen direlarik.

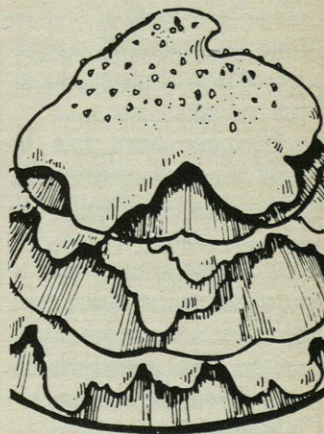
Nekeari aurre egiteko C bitamina izaten da aproposa. Bitamina hau 'landare berdeetan' aurki daiteke: laranja, limoia, tomatea, tipula, patata, uhaza, espinaka, marrubia eta abar luze batean. Bizi tonua hobetzeko gosarian goilarakada bat eromero ezta dozena bat almendraz hartzeko neurria ere badaukagu. Indarrak arinki berreskuratzeko urez buruturiko tratamendua ere erabil dezakegu: egun batzutan izterrak ur hotzez dutxatzea da dutxa izterretara baino mugatuko ez dela. Azkenik, udaberrian agertu ohi den azal grisa eta zimela gibela zein giltzurrunak lanpeturik ibiltzearen seinalea izaten da. Kasu honetan patata erabiliko dugu: patata erditik moztu eta zirkularki azala igurtzi. Patataren urak azala garbitu eta zelula hilak egotzen ditu.

E.MINTEGIA

Elikadura

ETXE BISKOKA

Normalean ogi labean burutu arren, edozein motako labean gauza dezakegu biskoxa hau. Pastela ogiarekin batera eta jaiegunetan prestatu ohi da bazkalerdian mahairatzen dela. Hona hemen Baxenafarroan tipikoa den bazkalerdiko honen erreze-ta: entsaladontzi batetan libera bat irin jarri eta 6 gorringo, 125 gr. gurin, 375 gr. azukre, anisa eta rona gehitu. Ogi orhatzen den era berdinean legamiaz landu dena. Behar izanez gero, irina gehitu orhea mamitsua izan arte. Atsedean hartzen utzi.

Orhea erdibitzen da. Zati batez orri zuri baten gainean jarri eta koroa egiten da gurinez igurtzen delarik. Beste zatiaz kikara bateko kanpoaldea inguratuko dugu. Bi zatiak, zein bere alde-tik, ogiaren labean egosten dira. Bestaldetik, ur eskasez aran batzu egosiko dira ondoren koroa erdian jarriko ditugularik. Azkenean multzo osoa beste orheaz estaliko dugu.

Telebista - Irratia

Ikusitakoak ikusita

Tele—arte

Telebistako programazioa erabat zatikatzen ari den garaian, puska ezberdinak elkartzeko lokarriek garrantzi handiagoa hartzen dute. TB kanale batzuk irudi poliedrikoak erabiltzen jarraitzen duten bitartean, ETBk aspaldian hasitako bideari darraio. Kanpoko etxe bati erositakoak bide ziren margotzaile ospetsuen lanak erakusten zituzten hasierako irudiak; pintzeladaz sortutako koadroak beste era ikusgarriago batez azaltzen ziren telebistako pantailara, margoaren edozein elementu aitzakiztat harturik.

Pintatzaile haien izen bixiak ia-ia ikasita genituenean, hurbilagoko beste batzuei egokitu zaie txanda. Oraingo irudiek bertako artisten lanak isladatzen dituzte, baina paisaiak eta antzerakoak izanik, orduko egokitasuna galdu dute, orduko irudien imitazio soilak baino ez dira.

Horrela izanda ere, zeharo puskatutako emanaldian, eten horiek teleaioa ez den beste zerbaite —beti ere eskergarria— gureganatzeko parada ematen digute, eta museotara hurbiltzen ez den jendetzak, margoaren sinatzaileak pintatu zuen koadroaren itxurako irudia begira dezake, eta artea ikusiko bailuen zentzazioa izan ere.

R.M. MARTIN SABARIS

Botoia sakatu aurretik

'Marathon man'

● Igandea, apirilak 1, arratsaldeko 15,05etan, **Botak jantzita hil ziren. (1941)**. Filme honetan Custer jeneralaren bizitza kontatzen da, West Point akademian sartu zenetik Little Bighorn batailan hil zen arte.

Zuzendaria: Raoul Walsh. Antzezleak: Errol Flynn, Olivia de Havilland, Regis Toomey.

● Asteazkena, apirilak 4, gaueko 21,00etan **'Rambo II'. (1985)**. Amerikar armadako gizon bat Camboyara doa laguntza bila, eta hara heltzen denean osaba Samek iruzur egin diola ikusten du.

Zuzendaria: G. Pan Cosmatos. Antzezleak: Sylvester Stallone, Richard Crenna, Charles Napier, Julia Nickson.

● Osteguna, apirilak 5, 22,00etan **'Alfred Hitchcock-en ordua'**; aste honetan, **'Ameskaitzaren zehar'**. Chris eta Helen ezkonduko bikote zoriontsua da, baina egun batetan telefono dei bel-

durgarri bat jasotzen dute. Fredek, Chirs hil egingo duela esaten die. Nahiz eta poliziari deitu, honek lortuko du etxean sartzea. Helen harritzen da bi gizonak ezagutzen direla ikustean. Borroka gogor baten ondoren, Fred hilda gertatzen da. 1948. urtean Chris erahilketa batetan nahasturik egon zen, beste hiru konbiktoekin, hauek ihes egin zutelarik.

● Ostirala, apirilak 6, gaueko 21,00etan **'Marathon man'**. (1976). Historio hau Ba-

be eta Szellen arteko eztabaida da. Babe ikasleak korrikalaria izatearekin amtes egiten du eta bere aitaren izena garbitzen saiatzen da, tesi doktoralaren atzetik dabilen bitartean, Mc Carthy-ren garaian. Szell ihesle hiltzaile nazi bat da, 25 urtetan lehenengo aldiz New Yorkera doana, mendeku bila.

Ikusi baietz

● Igandea, apirilak 1, 18,10etan. **Saskibaloia:** ACB ligako partidua.

● Ostirala, apirilak 6, 17,45etan **Zine komikoa**.

● Larunbata, apirilak 7, 15,20etan **NBA 90:** Amerikar profesional ligako saskibalo partidua.

● Larunbata, apirilak 7, arratsaldeko 19,40etan **Futbola:** Real Sociedad—At.Madrid.

Txori batek esan digu...

● 'Euskadi Gaztea' ez da Bilbon entzuten, ezta entzungo ere. Gazte jendea buruan, martxan jarri berri dira EITBren barnetik musika nagusi izango duten bi irrati frekuentzi berri. Euskarazkoa Bilbon Rñdio7' eta Rñdio Euskadi'k dituzten frekuentzien artean jarri da ordea, eta ez da entzuten, ezta entzungo ere. Donostian berriz erdarazkoa ere primeran entzuten da. Badirudi ez dutela Bilbo kontutan hartu euskarazkoaren frekuentzia aukeratzekoan.

J.M. EGANA.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Asier Muniategi: «Euskara gustokoa eginez jendeak erantzuten dau»

'Gabon gabon' ematen digu gauero Asier Munitia-tegik Bilbo Herri Irratian. Euskararen alde postura egin gaztetatik, eta irakasle lanetan, kantagintzan, literaturan, herriko organua jotzen... aritu ondoren duela bi urte t'erdi Irratian sartu zenetik entzulea-rengana hurbiltzea izan du helburu. Profesionalita-tea euskaraz lortzen denean, gure ikus-entzun me-dioek euskaldunen harrera jasoko dutela baieztatzen du.

ARGIA.— Orohar, bizkaitarren artean bada arazorik euskara batuarekiko. Zuek Bilbo Herri Irratian bizkaieraz aritzen zarete. Zer diozu horretaz?

Asier Muniategi.— Kezka bat dago... Bizkaiera berak ere beharrezko du batua prozesu bat bere barruan, eta bizkaieraz idazten duten idazle askok zerbait lortu dute, baina euren artean ere badira ezberdintasunak. Hala ere nik uste dut maila on bat dagoela bizkaiera barruan eta bateratze prozesu horretan. Jendeak zergatik ez dio erantzuten batuari? batez ere, nik uste dut... Euskal Telebista ikusterakoan ere erderazko hitzak irakurtzen direlako. Jendeak etxean erabiltzen duen euskara jasotzen du hobeto, eta hori berori jorratuta eskaintzen baduzu, gustora jasotzen du, nahiz ez izan berak erabiltzen duenarekin erabat berdina. Batua oste-ra ez.

A.— Euskadi Irratia sortzearekin, galdu duzue entzulegorik?

A.M.— Inkestak beti dira gezurrezkoak. Euskadi Irratiak entzule asko duela esaten badiu ere ez da hala.

A.— Zer nolako programazioa eta entzulegoa du Bilbo Herri Irratiak?

A.M.— Berezi behar dira entzulego moeta bi. Goizekoa jende nagusiago bati dagokion programazioa da, 30 urtetik gorakoentzat egiten da programazioa. Arratsaldekoa guztiz musikala da, gazteei zuzendua dago eta azken inkestaren arabera erantzun ona izan da ordu horretan. Horrek zerbait esan nahi du, erdal entzulegoa bera ere ohitu egin dela euskal aurkezpen batez musika entzutera, hitz gutxi egiten delako eta musika asko eman.

A.— Bestalde, COPErekin harremanetan zaudete. Zein

neurritan?

A.M.— Bai eta ez. Hasteko, beno, datu hau... orain irrati berri bat egiten gabilta eta hori euskara hutsean izango da. Momentu honetan COPEgaz harreman batzu ditugu, baina irrati hau librea da. COPE katea sartzen da informatibotan eta kirolak ere erderaz dira.

A.— Zuk zeuk 'Gabon gabon' egiten duzu...

A.M.— Bai. Hori da... jendeagaz parte hartzea, harreman bat sortzea euskal entzulegoaz. Ni sartu nintzenean arazoa omen zen euskal entzulegoa ez zela batere zaletua deitzera, telefonoa hartu eta irratiarekin bat egitera, eta abar... Horin lortu behar zen eta nire proiektua 'Gabon-gabon' izan zen.

A.— Beraz, bai hizkuntza aldetik, baita programazioari begira ere Herri Irratiaren helburu nagusia herrikoia izatea da. 'Popularretan popularrena', alegia...

A.M.— Bai, batez ere herriko euskara mantentzea, ez beste bat inposatzea. Ikusten dugu

esaterako, gazteenek ikastolaren eragina dutela, eta azkenean korapilo bat dago euren buruan: etxean bizkaiera egiten dute, ikastolan batueraz, eta gero ... nahaste borraraste bat ematen da aditzegaz.

A.— Orduan, batua ez duzu onartzen, edo hizkuntza mintzatuan ez...

A.M.— Onartzen dugu batua. Orain, gure posizioa zein da? Bizkaieraren alde. Bizkaiera euskalki moduan bizitzeko era bat delako, nortasun bat dauka, eta nik uste dut gaur egun nortasun horren kontra jokatu dutela denek. Eta guk bizkaieraren alde postura egin dugu nahiz postura murriztu bat izan. Nahiz Euskal Telebista, Irratia edo behar den lekuan batua egin, euskaldi baten aurrean aukera hori egiten duzu. Lehenengo da profesionaltasuna eta hori, zure euskalki barruan. Batez ere herriarekin identifikazioa lortu behar da. Eta orohar Euskal Herrian ez dakigu entzulegoarengana heltzen.

A. ETXEZARRETA

Liburuak

IZENBURUA: EULI
ZAMORROA.
EGILEA: ASUN BALZOLA.
EUSKARATZAILEA:
ANJEL LERTXUNDI.
ARGITARATZAILEA:
EREIN. AUSKALO
BILDUMA.

Topikoetatik urrun ibiltzea —edo horretarako saioa jotzea bederen— beti da merituzkoa, eta are merituzkoagoa haur edo gazte-txoentzako literaturaren alorrean. Baliapideak hain definituak eta aztertuegiak daudenetan, estimatzekoak izaten dira saio berritzaileok. Ilustratzaile-idazle honen kasuan begibistakoa da ahalegin hori, eta horretatik sortutako bitxi definigaitza da «Euli zamorroa». Orain arte aipatutakoak sujeritu lezake Asun Balzolaren idazlanak esfortzu neketsu baten ondorioz sortzen direla, eta beharbada hala izango da baina inpresioa justu kontrakoa ematen du, eta horrek berehalaxe harrapatzen zaitu kontakizunaren onerako.

Familiartekoen arteko tirabirek eta bestek Paularengan eragindako *depresioa* eta berorren konponbidea

dira narrazioaren gaia, eta gogo egoera horrek ingurukoengan sortaraziko dituen arazoak agertzeko bidea ere ematen zaio orrialdeetan zehar. Dudarik ez gaia-
ren beraren hautaketan ausarta izan dela egilea.

Testuen zein irudien birtartez erlazio intimoa lortzen du Asunek irakurlearekin, eta erlazio intimo horretan ez dago zurikeriatarako lekuri: hartu ala utzi. Ni hartzearen aldeko, harrapatu egin naute bere prosaren nabardura ustegabeko baina aldi berean arruntek. Istorioak berak du garrantzirik txikiena. Istorio horren barruan pertsonaiak eta beren kezkak agertzeko moduak bereganatzen du pisu nagusia. Irudi luke kon-

bentzio literarioek apenas baliorik dutela Balzolarentzat: denbora etenak ez daude egitura edo hari narratibo baten barruan justifikatuta, narrazioa adierazgarritasunaren arabera aldatuz joango da besterik ezean... Pertsonaien bozeramalea izatea besterik bilatuko ez balu bezala, pertsonaia horiek gaztetxo irakurlearen sentimenduekin bat egitea lortuko duelakoan. Nik ezin seguru esan lortzen duen ala ez (adina pasatuxea daukat), baina baietz esatera ausartuko nintzateke.

Hizkuntza sotila darabil, xehea, errazegia zenbaitean, baina zaila da horretaz eritzirik ematea jatorrizko erdal testua ezagutu gabe.

Hala eta guztiz ere, sotiltasun horrek aukera ezin aproposagoa eskaintzen dio idazleari haurrenak baino bereak diren zenbait gogoe-
ta eta ikuspegi emateko, inolako trakestasunik gabe: bikote harremani buruzkoa, familiari buruzkoa, atzerrian bizi denak euskalduntasunari buruz duena, e.a. Asun Balzolak beretik asko eta asko isurtzen du liburuan, eta horren ondorioz anbiguetaterako zirrikitu eskasa uzten du. Sarean harrapatu edo indiferente uzten duten horietakoak.

Puntako argitalpenak

(Bilboko «Kirikiño» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Istorio misterio. Ipuin mipuinak», Barbier eta B.Garro Otxolua. Bizkaiko Aurrezki Kutxa.
- 2.— «Ipuin arinak», Jabier Gorostiza. Labayru.
- 3.— «Ipuin barreka», Felix Bilbao. Arantzazu.
- 4.— «Fernando bizirik hago oraindio», Xabier Mendiguren. Euskaltzaindia-Bizkaiko Foru Aldundia.
- 5.— «Izua hemen», Joan Mari Iturralde. Bizkaiko Foru Aldundia.

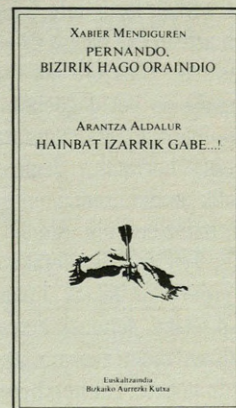
OROTARIKOAK

- 1.— «Autodeterminazioa: Ekialdetik dator enbata», Larrun 9.
- 2.— «Hitzak irudiz ikasiz», askoren artean. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- 3.— «Administrazioko hizkera eta terminologiaz jardunaldiak». HAAE-IVAP.
- 4.— «Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan», Joxe Azurmendi. Susa.
- 5.— «Lezo Urreiztieta», Martin Ugalde. Elkar.

IZENBURUA: PERNANDO,
BIZIRIK HAGO ORAINDIO.
EGILEA: XABIER
MENDIGUREN.

ETA

IZENBURUA: HAINBAT
IZARRIK GABE...!
EGILEA: ARANTZA
ALDALUR.
ARGITARATZAILEAK:
EUSKALTZAINDIA ETA
BIZKAIKO AURREZKI
KUTXA.

Euskaltzaindiak eta Bizkaiko Aurrezki Kutxak batera antolatzen dituzten literatur sarien argitalpena da

hau, 1988ko Toribio Alzaga eta Felipe Arrese y Beitia izenekoena hain zuzen ere. Lehenbizikoan, antzerki-koan alegia, Xabier Mendiguren (honez gero ez da bigarren abizenik aipatu behar, idazlanengatik berengatik berezten bait dira bi mendigurenak) izan zen irabazle «Pernando, bizirik hago oraindion» lanarekin. Poesiazkoa Arantza Aldalurrek bereganatu zuen, «Hainbat izarrik gabe...!» izenekoaren bidez.

Xabierren lana argitaratzeko oroigarri bezala balio digu: antzerki idazle emankorrenetakoa bera dugula oroigarri, lan gehienak argitaratzear dituela oroigarri, literaturaren merkatu bideetan antzerkiak jasaten duen bazterketaren oroigarri... Antzeslan konkretu honi buruz, Xabierrek goieritar bezala Fernando Amezketaarren figurarekin bide zeukan zorra kitatu nahi izan zuela dirudi, nola-baiteko *remakea* eginez. Alde horretatik, gauza berri gutxi, baina berriena agian Pernandoren pasadizoetatik egindako hautaketa izango litzateke, pertsonaiaren alderdirik *subertsiboena* erreskatatu bait du Mendigurenek, nolabait esateko. Apaizkiko eta familiarekiko gorabeheretan zentratzen da lana, bestetik ere Xabierrek hain gogoko duen umore beltzezko estiloarekin adosenik datozenak bait dira. Azkenik, gogoratu behar da Xabier Mendigurenek lan honekin «herriko bertako» antzerki-esperientziari ekin ziola, berori arestian deskubritu berri uste dutenak baino dezentente urte lehenago.

«Hainbat izarrik gabe...!» liburuan biltzen diren poemak, Arantza Aldalurren

gogoeta isladak direla esan genezake, oso poema inmediateoak, maiteminak jota-koak bere egunerokoan idatziko aukeraketa. Hari nagusia maitasuna da, erlazio sentimental huts bezala, zu eta ni, gu biok, eta sentimendu adierazpenekin batera teorizazio saioak ere antzematen dira, irudi bidezkoak badira ere. Soka horrekin egindako korapiloak ezer berri gutxiren arriskua ekar dezake, eta Aldalurren poemetan bertso gehiegi daude lehendik dozenaka aldiz irakurri eta entzundakoaren oihartzuna erakartzen dutenak. Horrek ez die kentzen poema guttiz sinzeroak izatearena. Izadia da maiteminaz kanpoko erreferentzia ia bakarra, koordinada guttiz klasikoetan txertaturik.

IZENBURUA: GUDA NAGUSIA (1914-1918).

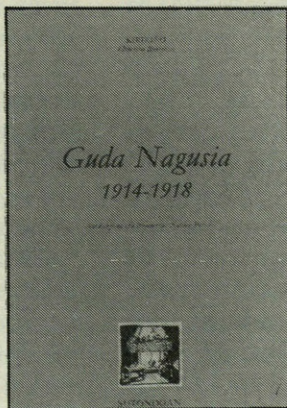
EGILEA: EBARISTO BUSTINZA «KIRIKIÑO».

PRESTATZAILEA:

XABIER PEÑA.

ARGITARATZAILEA:

LABAYRU. SUTONDOAN SORTA.

«Sutondoan» deritzen sorta honen bitartez, bizkaierazko klasikoak berreskuratut nahi ditu Labayru Ikastegiak, gaurko hizkuntza estandarrean bizkaierak ahalik eta itzal haundiena izan

dezan aurrera daraman asmoaren barruan. Esan beharrik ez dago Agirre, Otxolua edo Erkiagarekin batera, Kirikiño dela bildumako kuttunetakoa. Oraingoa, kaleratu dioten hirugarren liburua da, eta aurretik «Egunekoa» eta «Edo geuk edo inok ez» izan ziren berrargitaratuak. Oraingo «Guda Nagusia» bezala, besteak ere batik bat biltze eta orrazte lan baten ondorioa izan zen, aldizkari eta egunkarietatik hartutako artikuluen bilduma, eta lan hori bereganatu zuena Xabier Perea da, honetan ere moldaketa, aurkezpena eta hitzaurrea prestatu dituena.

Aurreko bi artikulua bildumetan ez bezala, Euskal Herriatik kanpoko gai bat aukeratu nahi izan du Perea Txabarrik, hain zuzen ere Kirikiñok bertako gaiez aparte mundukoez ere idatzi zuela nabarmendu erazi nahi izan bait du. Bestetik, euskal idazleek gutxitan jorratutako gaia hautatu du: Munduko Lehen Gerratea. Kirikiñok, egunkariak eskaintzen zion halabeharrekoko plazatik, ohizkoa ez den ikuspegiastintzen du gerratea, ia eguneroko segimendua eginez, berriak eman eta iruzkinduz. Berezi-iki interesgarria suertatzen da Kirikiñok nabarmenagotzen dituen bi alderdi: gerran parte hartu zuten euskaldunak, eta alemanek hondoratu zituzten euskal itsasuntziak.

ALDIZKARIAEN IZENA:

PORROT («KONTRA»).

EZAUGARRIAK: 1990KO OTSAILA. 4. ZENBAKIA. 450 PEZETA.

Porrot egin dutela iragarri- ruz kaleratu dute «Porrot»en laugarren zenbakian beronen argitaratzai-

leak diren Koldo Etxabek eta Felipe Juaristik. Honelako aldizkari monografikoak egiteak izan zezakeen zailtasunaz oharturik antza, urtean behineko maiztasuna agindu zuten Suizidioari buruzko hartan; nahiko fin portatu dira horri dagokionez, eta ostera Nagiari eta Haur Gozo Horiei buruzkoak etorri dira. Laugarren honetan azken dela diote, baina bigarrenean ere gauza bera esan zuten, eta oraingoan ez diogu sinetsiko, komeni zaigulako.

Literatur aldizkari-iek normalean poesia eta narrat- zioari bidea zabaltzen ba- diote, «Porrot»ek saiakera- ren plataforma izan daiteke, eta egunen batean jeneroa sendo izan dezagun, begiru- nerik zabalena merezi du, ez azkena delako, azken izango ez delako baizik.

Aipatutako bikote bultza- tzaileaz gain, Baroja argita- letxearen inguruan biltzen direnek kolaboratzen dute, erderazkoak barne, baina horretaz kanpokoen idazla- nak ere biltzen dituzte: Jo- serra Gartzia, Inazio Mujika, Patziku Perurena... Orohar, kultur kritikaren alorrean ibiltzen diren artikulugile preziatu gehienek lanak daude «Porrot»en.

«Kontra» du izenburu mo- nografiko honek, baina mo- nografiko izateak ez die la- nei inolako mugarik jar- tzen. Zoragarria, gogoeten kortsea ez den monografi- koen lilura hori. Era be- rean, ez dira batere lotsa aurretik argitaratutako la- nak edota beste hizkuntze- tatik itzulitakoak berrargita- ratzeko. Poesiarekin muge- tan dabilen saiakera diskur- tso hau —eta aurreko hiru- rak— eskuratu nahi ditue- narentzat, horra kontakto- rako telefonoa: 943 - 69 16 55 (Koldo).

Poltsikoan daukadan zulotik Bi egunkari?

Egunkari bakarraren alde mintzo dira Gasteizko gobernukoak, CIE-Sen ikerteraren konklusioak modu trakets eta partzialean manipulatu. Astekari bakarraren tripakominez, agindu bidez beste bi sortarazi zutenak dira egunkari bakarraren defentsore sutsuenak. Bakar hori berena izatekotan noski. Tranparen aurrean duda nahiago.

Tranparen zuloa uste baino zabalagoa da, bistan denez. Gero eta gehiago dira egunkarirako bi proiektu daudela diotenak. Gero eta gehiago Eusko Jaurlaritzak bere projektua duela eta «Egunkaria Sortzen»ek berea. Uste hori larri hedatzen ari da azken asteotan, eta larri diot, ez gezurra delako, egia osoa ez delako baizik. Publikoki jakinerazitakoari jaramon eginez, proiektu bakarra dago oraingoz: herri inizatibaz eta guztiei ateak zabalduz abiatutako plataformak egunotan plazaratuko duena. Jaurlaritzak, nik dakidala, ez du bere projekturik, egunkaria gauzatzeko asmoa baizik. Orain arte burututako ikerketa biak (CIE-Sena eta ekonomikoa), eta Jose Ramon Belokiri egindako enkargua (berak esandakoari kasu eginez gero behintzat), ez dira proiektu konkretu bati begira egindakoak, balizko ezein egunkariri begira egindakoak baino. Gerta daiteke Jaurlaritzak babestuko duen egunkaria instituzionala izatea, enpresa pribatu bati eskaintzea edota egunkaririk bultzagarriena «Egunkari Sortzen»en projektua dela erabakitzea. Zein daturen arabera pentsa dezake inork azken aukera hau baztertu beharrekoa denik? Jaurlaritzak behintzat ez, gutxiarik pluralismo faltaren seinalea bait litzateke. Jaurlaritzaz gain, inori ere ez zaio aukera hori bidezko, asmo ezkutuen interpretazioetan sartzen ez bagara behintzat. Esperantzaz horretan ari gara proiektu horretan (oraingoz dagoen proiektu bakarrean) lanean hainbat jende. Eta kezkatzen nago, ni behintzat bai, teoriarik Jaurlaritzaren oposizioan dagoen «Egin» egunkariak berak bi projektuen dikotomia manipulatuaren arabera tratatu berri duelako gaia. Esan bezala, tranpa uste baino zabalagoa da.

JOSU LANDA

Iruñetik batasuna

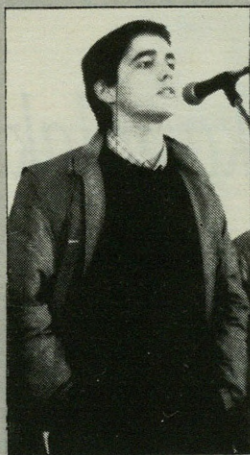
EUSKAL Herriko Ikastolek trazatutako Euskal Eskolaren Diseinua txostena pasatu den larunbatean onartu zutelarik, etorkizuneko euskal irakaskuntza publiko ereduaren mugarri bat irmoki paratua geratu da. Ikastolen artean burututako gogoeta eta azterketa lanari esker eta erdietsitako batasuna dela medio, diseinu hau eta berau garatzeko estratejia urratsak funtsezko dokumentu bilakatu dira hezkuntz alorreko sektore ezberdinen aurrean (eskola transferituak, pribatuak, sindikatoak, alderdi politikoak, administrazioak...).

Bost ordu iraun zuen biltzarrean parte hartu zuten 144 ikastolek Euskal Eskolaren Diseinuari aldeko 114 botu eman zizkieten (%78a), 18 ezezko (%12,5a), 11 zuri (%11a) eta baliogabeko batez. Otsaileko Donostia-ko aurreko biltzarrean bezalatsu, *titularitate* eta *finantziaketari* buruzkoak gertatu

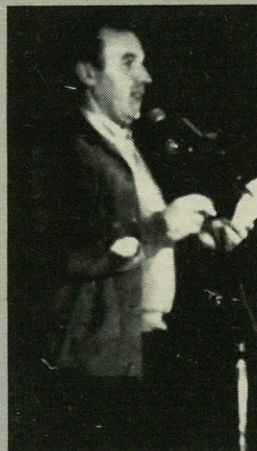
ziren puntu eztabaidatuak, dokumentu testuaren filosofiaren onespina orokorra izan arren. Antonio Campos lehendakariak Egin egunkariari adierazi legez, «*beharbada batzuk ikusten dute puntu batzuk arriskuak izan daitezkeela eta horiek ongi lotu behar direla; hortxe egon da piska bat eztabaida eta interbentzioak interesgarriak izan dira. Kontutan izan behar da dokumentu hau ez dela bukaera bat, hasiera bat baizik, eta ikastolek gure arteko ezberdintasunak batzeko beti izan dugun borondatearekin lotzen joango garela*».

Euskal Eskolaren Gutun Programatikoa edo Estrategiarako Dokumentuak ere bere debata ekarri zuen: eskola transferituekin eta B eta D ereduak irakasleekin aurrera begira luzatuko diren harremanen norabideari buruzkoa, alegia. Eztabaida osteko bozketak onarpenera adierazi zuen berriro ere (%71,5a), nahiz eta botu zuriak %25,5era heldu, baina kontrakoa %3ak bakarrik agertu zuen bitartean.

Jon Sarasuak puntua jarrita

Joxe Mari Iriondori
(Eusko Irratiko zuzendaria)

— Joan den asteazkenean lehen aldiz aireratu zen «Euskadi Gaztea» irrati berriak gazteentzako programazioa sortzea du helburu. Baina musika programaziora bakarrik murriztu da. Zergatik? Ez al duzu uste euskal gazte-riak musika soilik baino gehiago eskatzen eta merezi duela?

ARGI asko dago geroz eta musika zale gehiago dela gaur egungo irrati entzuleen artean, musikaz egiten den programazioari formula nahiz beste edozein deitura ematen zaiolarik ere. Gehiegizko roiloak jendea gogaitu egiten du, agian. Euskadi Irratia / Radio Euskadi eta Gasteiz Irratiak badute errealitate horren esperientzia, azukreak xinaurria bezalaxe musikak entzulea erakartzen duela ikusi bait dute orain arte.

Bestalde, Euskal Herriko irrati publikoak, egiten ari den ezeri ere uko egiteke, egunean 18 orduko bi irratsaio musikal martxan jarri ditu 1990ko udaberriarekin batean. Izan ere, publikoa izateak, besteak beste, publikodun (entzuledun) izatera behartzen bait du edozein komunikabide. Ez du balio utopiak.

Ez dakigu, zinez, gazteak hau beharko zuen, baina ziur gara Euskal Herriko gazte-riak hau ere gogoz hartzen duela. Eta amets horrek bultzatzen gaitu gure eguneroko lanean beste aukera bat gehiago eskaintzera.

LEGEALDI berriaren gertutasunak, hain zuzen, PSOE eta PNVren estrategia eta proiektuak azalera-tu ditu, iragan asteko kultur kronika honetan agertu genuen bezala. Bere garaian Recalderen Eskola Publikoaren Legeari muzin egin bazitzaion, PNVk duela bi aste aurkeztu zuen lege zirriborroak PSOEren ere berririo mahai gainera ekarri du.

Psozialistek legealdi honen barruan onar dadin nahi dute, José Antonio Maturanak behin eta berriz adierazi antzo: «orain onartzeak lehentasuna du, eta uste dut PNVrekin akordio batera heltzea posible dela. (...) Ikastolek finantziaketa espeziala dute eta egoera honek ezin jarrai dezake luzaz. Publikoak izan nahi badute, hala izan beharko dute ondorio guztiekin. Ikastetxeen titularitateak ezin du konpartitua izan juri-dikoki; titularitatea Administrazioarena izango da» (Deia, martxoak 25).

Jeltzaleen aldetik, Luis Mari Bandresen psozialistekin jarrera hurbilketa bat egin beharrean aurkitu direla esan zuen egun bereko Deia-n. «Ez dakit akordiorik lortuko dugun, baiezkoa ala ezezkoa adieraziko dioten gure proiektuari; baina Eskola Lege posible bakarra PNVk aurkeztutakoa da. (...) Ikastolek zeresan handia daukate, baina ez dira kolektibo bakarra; eskubide osoa dute euren eredia agertzeko, baina horrek ez du esan nahi PNVk ere bere egin behar duenik. Besteak bezala, kontutan hartuko dugu».

PNVren zirriborroak ordea, ez dirudi PSOErekin akordioa erdietsi eta legealdi honetan onartzeko eginga denik, bere itun-kidearekiko keinu politiko bat baizik, ezen jeltzaleen proiektua, alderdi honek udaren azken aldera burutuko duen Hezkuntz Biltzarrean izango bait da aztertua. Eta horren arauera, legealdi honek ez du denborarik izan inolako lege proiekturen onar-penerako.

GORKA ARRESE

GIZARTEKO sektore ezberdinekin hezkuntza esparruko kontsentsu bideak urratzeko sasoian sartuko dira ikastolak hemendik aitzinera Euskal Eskola Publiko Nazionaleruntz. Jokabide ezberdinak entseiatu beharko dituzte, hala barrura begira nola kanpora begira, baldintza arras diferentek bizi bait dituzte Baskongadetako, Nafarroako eta Iparraldeko hezkuntz sistemak, eta baita egoera diferentek, halaber, lurralde hiruotako ikastolek.

Nafarroako ikastolen baldintzen hobetzetik (eta ziurtatetik) hasita —esate bate-rako—, alderdi politiko eta administrazioekin negoziaketa eta aliantzak lortzea jo beharko da, Baskongadetan Euskal Eskola Publikorako bi lege zirriborro aurkeztu dituzten PSOE eta PNVrekin epe laburrean elkar hizketa erabakiorrak lotu beharko diren gisa berean legealdi berriaren atarian.

PSOEren eskutan dagoen Gasteizko gobernuko Hezkuntz Sailaren eta Ikastolen Konfederazioaren arteko akordioetatik ikastolen finantziaketa kontuak bideratuak izan ziren bitartean, Nafarroako psozialisten ikastolekiko jarrera oso bestelakoa da, eta ondorioz kontraesankorra politikoki. Konfederazioak erdietsiko ahal du Eusko Jaurlaritzako administrazioak Iruñeko gobernuaren eragitea Nafarroako ikastolen egoera tamalgarriari konponbidea jartze-koi!

«Alderdi politiko ezberdinek elkar hizketa eta kontsentsu borondatea erakutsi digute, PSEk barne», adierazi zion Antonio Camposek Deia egunkariari, «baina tamalez uste dut, hauteskundeak gertu izaki, Eskola Publikoaren Legea dela eta partidu ezberdinek alderdikieriaz jokatu dutela». Horregatik, beste era honetan mintzatu zitzaion Campos Egin egunkariari: «behar-bada orain ez da mementu egokiena negoziakete-kin aurrera jarraitzeko; benetako negoziazioa hauteskundeak bukatu ondotik etorriko da».

Hauteskundeak udazkenerako espero baldin badira, ordurako ikasturte berria hasia izango da eta Nafarroako zenbait ikastolak kinka larria biziko du Iruñeko Hezkuntz Administrazioaren eskutik. Solidartate ekonomiko kutxa martxan jarri beharko da.

Gu, ikastolak

MUNDUA gero eta txikiagoa bilakatzen ari zaigun garai honetan, Euskal Herriko bazterretara haize berriak piskanaka hedatzen ari direla somatzen dugu, geure onerako ala kalterako direnontz geroak argituko digularik.

Ikastoletan, behintzat, azken denboraldio-tan arnasten ari den giroak, unerik uneko errealitatea ikusi eta aztertze moduak, etorkizunari so egiteko dauden joera berriak... euskal gizarteak berak bizi dituen ilusio, tentsio eta desioen puska handi bat isladatzen dute, gertakizun hauekiko egokipen aktibo ta garaikoa egin beharrean konszientzia sorrerazten digularik.

Dagokigun erantzunkizunaz jokatu beharrean gaudelako, eta beste gizasail euskaldunei dagokiena ordezkatze inongo asmorik gabe, ikastoletan hartu behar den erabakia, hain zuzen ere, ezin bestelakorik izan: ideologikoki barne gorpuztea eragin, elkartasun/berdintasunerako bideak sendotu, batasuna indartu, batasun-irudia kanporatu, nortasun ekintzaile ta moderno agerian utzi eta elkarrizketa-negoziaketarako ezin jarrera irekiagorik frogatu.

IKUS ditzagun, banan bana, ikastolei dagokienean, ekin-tza norabideok:

— Ideologikoki barne-gorpuztea... Ikastolak sortu ta hazi zireneko garaian aski zen 'euskara', 'geure eskola'... ta gisako lelo sinple ta telegrafikoak erabiltzea. Gaur egun, ordea, guraso gazteak, gizarteak berak... argipen eta matizapen sakonagoak esijitzen ditu. Horra hor, barnean behar-beharrezkoa duguna: identifikazioa, identitate-nortasun baten ikurra.

— Elkartasun/berdintasunerako bideak... Beharrak eraginda agian, baina hori bera, elkartasuna, izan da segurasko ikastolen oina-

J. IÑAKI ETXEZARRETA
(Ikastolen Elkarteko idazkaria)

rra ta besteekiko bereizgarri: oso problema antzeko, konponbide berdintzaile aldarrikatzea... Bide hau sendotzeak dakar batasuna.

— Batasuna... ideologikoki gauzak argiago matizatu behar direnean, berdintasunaren formulak gauzatu behar direnean... batasuna hausteko arriskua areagotzen da, orain arte batasuna 'baten aurkako' batasuna izan de-nean bereziki.

— Batasun-irudia kanporatu... gizarte konplexuetan (eta geurea gero eta konplexuagoa

da) batasun-irudiak mirespena sortzen du, indarra ematen du eta —hau da inportanteena— lor litekeen fruitu desiatu bezala eragiten du.

— Nortasun ekintzaile ta moderno... herri ekimenean oinarritzen den talde bezala, garai ta giro zailak izango ditugu aurrerantzean orain arteko eskema berdinez jarraituz gero. Gure barne-gorpuzte ideologikoak eman diezagukeen koherentzia eta batasunak eskain diezagukeen lasaitasunaz, orain arte frogatua dugun ekimen herritarra forma ta prozedura berriekin uztartzen asmatu beharko dugu.

— Elkarrizketa/negoziaketarako irekitasuna... asko irabazi beharrean gaude sail honetan, garai honetan indarra, arrazoa... frogatu behar bait dira eta horrek prestatzizun osoago bat esijitzen digu.

AURREKO lerro hauek modu generiko batez azaldu nahi dutena azaltzen da lehendabiziko aldiz Ikastolen Elkar-tearen Estrategi-Agiri publi-

ko batean eta era zehaztuaz:

«Euskal eskola, Euskal Herriko Hezkuntza-Sistema, da gure azken helburua, Institutio politiko-administratiboek eta sektore sozial desberdinek, elkarrekin, lankidetzan lortzekoa.

«Ikastolek, heuren aldetik, gaurdanik bertatik ekiten diote publikoek egiten dituzten pauso estratejikoek bitartez 'bidean ibilian eginaz' Eskola Berri hori eraikitzeari.

«Ikastoletatik kanpo, bai Institutio politiko-administratiboekin bai gainerako sektore sozialekin, ikastoletako ordezkariek prest daude Euskal Herriko hezkuntza-akordio baten eraikuntzan partaide izateko».

Eskola freskoa, dinamikoa, biziduna, desberdina... geure gizartearen premiei erantzuteko gai den Eskola sortzen dugun neurrian GU izango gara.

Edonora zoazela ere,

eraman ezazu ongien
datorkizun dirua.

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

Seguruetan aintzindari.

Egunetik egunera guztion beharrei egokitzen ahalegintzen garelako pertsona, familia, industria bakoitzaren neurrira egunerakotutako poliza gama, errazak eta ekonomia guztietara moldatzen direnak ditugulako.

Poliza aintzindariak.

 LAGUN ARO
SEGUROS ASEGURUAK

